

BENDRASIS SUSITARIMAS DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS (GATT 1947)

Australijos Sandraugos, Belgijos Karalystės, Brazilijos Jungtinių Valstijų, Birmos, Kanados, Ceilono, Čilės Respublikos, Kinijos Respublikos, Kubos Respublikos, Čekoslovakijos Respublikos, Prancūzijos Respublikos, Indijos, Libano, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės, Nyderlandų Karalystės, Naujosios Zelandijos, Norvegijos Karalystės, Pakistano, Pietų Rodezijos, Sirijos, Pietų Afrikos Sąjungos, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės:

pripažindamos, kad jų prekybiniai ir ekonominiai ryšiai turėtų padėti kelti gyvenimo lygį, užtikrinti visišką darbo jėgos panaudojimą ir nuolat augančių realių pajamų bei paklausos didėjimą, įvairiapusių pasaulinių išteklių panaudojimą ir gamybos bei prekybos plėtojimą,

norėdamos prisidėti prie šių tikslų įgyvendinimo prisijungdamos prie abipusių ir visiems naudingų susitarimų, kuriais siekiama sumažinti muitų tarifų ir kitus prekybos apribojimus bei panaikinti diskriminacinį režimą tarptautinėje prekyboje,

per savo atstovus s u s i t a r è:

I DALIS

I straipsnis

DIDŽIAUSIO PALANKUMO REŽIMAS

1. Muito mokesčių ir kitų rinkliavų, taikomų importuojant ar eksportuojant, tarptautinių mokėjimų už importą arba eksportą pervedimų atžvilgiu, apmokestinimo tokiais muito mokesčiais ir rinkliavomis taikomos metodikos atžvilgiu, visų importui ir eksportui taikomų taisyklių ir formalumų atžvilgiu bei visų klausimų, apie kuriuos kalbama III straipsnio 2 ir 4 dalyse* atžvilgiu, pranašumas, palankumas, lengvatos arba atleidimas nuo mokesčių, kuriuos Susitariančioji Šalis suteiktų prekei, kurios kilmės valstybė yra ji, arba kuri yra skirta kitai valstybei, yra iš karto ir besąlygiškai suteikiami tokiai pačiai prekei, kilusiai iš visų kitų Susitariančiųjų Šalių teritorijų arba skirtai joms.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos nereikalauja panaikinti preferencijų importo muitams ar rinkliavoms, jei jie neviršija šio straipsnio 4 dalyje nurodytų dydžių ir atitinka žemiau pateiktus apibrėžimus:

a) preferencijos, kurios galioja išimtinai dviejose ar daugiau teritorijų, išvardytų A priede, pagal tame pačiame priede nurodytas sąlygas;

b) preferencijos, kurios galioja išimtinai dviejose ar daugiau teritorijų, kurios 1939 m. liepos 1 d. buvo susietos bendro suvereniteto arba protekcionizmo ar siuzereniteto ryšiais, ir kurios yra išvardytos B, C ir D prieduose, pagal juose nurodytas sąlygas;

c) preferencijos, galiojančios išimtinai tarp JAV ir Kubos Respublikos;

d) preferencijos, galiojančios išimtinai tarp kaimyninių valstybių, išvardytų E ir F prieduose.

3. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos netaikomos preferencijoms tarp valstybių, kurios anksčiau yra buvusios Otomanų imperijos dalimi ir nuo jos atsiskyrė 1923 m. liepos 24 d., jei tokios preferencijos yra patvirtintos XXV straipsnio 5 dalimi, kuris šiuo atžvilgiu yra taikomas remiantis XXIX straipsnio 1 dalies nuostatomis.

4. Preferencijos riba (marža)* prekei, kuriai preferencija leidžiama pagal šio straipsnio 2 dalį, bet nėra specialiai nustatyta kaip maksimali preferencijos riba (marža) prie šio Susitarimo pridedamame atitinkamame Tarifinių įsipareigojimų ir nuolaidų sąrašė (toliau – Sąrašas) („Schedule“), neviršija:

a) Sąrašė nurodytos prekės taikomų muitų arba rinkliavų atžvilgiu skirtumo tarp didžiausio palankumo režimo normų ir Sąrašė nurodytų preferencinių normų; jei preferencinė norma nenurodyta, šiame punkte yra taikoma 1947 m. balandžio 10 d. galiojusi preferencinė norma, o tuo

atveju, kai nenurodyta didžiausio palankumo režimo norma, riba (marža) neviršija skirtumo tarp didžiausio palankumo režimo normos ir preferencinių normų, galiojusių 1947 m. balandžio 10 d.;

b) muitų ar rinkliavų, taikomų nenurodytai Sąraše prekei, atžvilgiu skirtumo tarp didžiausio palankumo statuso normų ir preferencinių normų, galiojusių 1947 m. balandžio 10 d. Tuo atveju, kai Susitariančiomis Šalimis yra G priede išvardytos šalys, šios straipsnio dalies a ir b punktuose nurodyta data – 1947 m. balandžio 10 d. – yra keičiama atitinkama data, nurodyta tame priede.

II straipsnis

TARIFINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ IR NUOLAUDŲ SĄRAŠAI („SCHEDULES OF CONCESSIONS“)

1. a). Kiekviena Susitariančioji Šalis taiko kitoms Susitariančiosioms Šalims ne mažiau palankų prekybos režimą, negu tas, kuris yra nustatytas prie šio Susitarimo pridedamo atitinkamo Sąrašo atitinkamoje dalyje.

b) Importuojant Susitariančiosios Šalies Sąrašo I dalyje aprašytas prekes į kitos Susitariančiosios Šalies teritoriją, o jei prekės yra kitų Susitariančiųjų Šalių teritorijų prekės bei tame Sąraše nurodytų sąlygų ar išlygų objektai, įprastiniai maito mokesčiai, viršijantys Sąraše nurodytas normas, netaikomi. Tokioms prekėms taip pat netaikomi visi kiti importo muitai ir rinkliavos ar muitai ir rinkliavos, viršijantys šio Susitarimo sudarymo dieną nustatytus arba tuos, kuriuos tiesiogiai ar privalomai buvo reikalaujama taikyti pagal tą dieną importuojančioje teritorijoje galiojančius įstatymus.

c) Importuojant Susitariančiosios Šalies Sąrašo II dalyje aprašytas prekes į kitos Susitariančiosios Šalies teritoriją, o jei prekės yra tų teritorijų prekės, kurioms pagal I straipsnį taikomas preferencinis režimas importuojant į Susitariančiosios Šalies teritoriją, bei tame Sąraše nurodytų sąlygų ar išlygų objektas, įprastiniai maito mokesčiai, viršijantys Sąrašo II dalyje nustatytus, netaikomi. Tokioms prekėms taip pat nėra taikomi visi kiti importo muitai ir rinkliavos ar muitai ir rinkliavos, viršijantys šio Susitarimo sudarymo dieną nustatytus arba tuos, kuriuos tiesiogiai ar privalomai buvo reikalaujama taikyti pagal tą dieną importuojančioje teritorijoje galiojančius įstatymus. Jokia šio straipsnio nuostata nedraudžia Susitariančiajai Šaliai išlaikyti Susitarimo sudarymo dieną galiojusius reikalavimus, pagal kuriuos nustatoma, kurioms prekėms gali būti taikomos preferencinių maito normos.

2. Jokia šio straipsnio nuostata nedraudžia Susitariančiajai Šaliai bet kuriuo metu prekės importui taikyti:

a) rinkliavą, tolygią vidaus mokesčiui, kuris yra taikomas pagal III straipsnio 2 dalies nuostatas*, panašiai vietinei prekei arba gaminiui, ir pagal kurį importuotas produktas buvo visas arba iš dalies gautas arba pagamintas;

b) antidempingo arba kompensacinį muitą, taikomą pagal VI straipsnio nuostatas*;

c) mokesčius arba kitas rinkliavas, proporcingus suteiktų paslaugų kainai.

3. Susitariančioji Šalis nekeičia savo apmuitinamos vertės ar valiutų konvertavimo nustatymo metodų taip, kad būtų sumažinta nuolaidų vertė, nurodyta prie šio Susitarimo pridedamame atitinkamame Sąraše.

4. Jei Susitariančioji Šalis formaliai ar iš tikrųjų įkuria, remia ar suteikia prie šio Susitarimo pridedamame atitinkamame Sąraše aprašytos prekės importo monopolį, toks monopolis, išskyrus Sąraše nurodytus atvejus ir tuos atvejus, kai šalys pirminių derybų metu dėl nuolaidų yra susitarusios kitaip, turi veikti taip, kad maito vidurkio apsauga neviršytų to apsaugos kiekio, kuris yra nurodytas tame Sąraše. Šios straipsnio dalies nuostatos neriboja Susitariančiašias Šalis teikti paramą, kuri leidžiama pagal kitas šio Susitarimo nuostatas*, vietos gamintojams.

5. Jei Susitariančioji Šalis mano, kad kita Susitariančioji Šalis netaiko prekei režimo, kuris, pirmosios Susitariančiosios šalies įsitikinimu, turėtų būti taikomas, remiantis nuolaidomis, kurios yra nurodytos prie šio Susitarimo pridedamame atitinkamame Sąraše, ji tiesiogiai praneša apie tai

antrajai Susitariančiajai Šaliai. Jei pastaroji sutinka, kad turėtų būti taikomas režimas, kurį Susitariančioji Šalis laiko taikytinu, tačiau pareiškia, kad toks režimas negali būti taikomas, kadangi teismas ar kokia kita atitinkama institucija nutarė, kad pagal šios Susitariančiosios Šalies tarifų įstatymus ta prekė negali būti klasifikuojama taip, kad jai būtų pritaikytas šio Susitarimo numatytas režimas, abi Susitariančiosios šalys kartu su kitomis iš esmės suinteresuotomis Susitariančiosiomis Šalimis nedelsdamos pradeda tolesnes derybas dėl su tuo susijusių kompensacinių priemonių.

6. a). Specifiniai muitai ir rinkliavos, įtraukti į tų Susitariančiųjų šalių, kurios yra Tarptautinio valiutos fondo (toliau – TVF) narės, tarifinių įsipareigojimų ir nuolaidų sąrašus, ir tų specifinių muitų ir rinkliavų, kuriuos taiko tos Susitariančiosios šalys, preferencijų ribos (maržos) yra išreikštos atitinkamos valiutos nominaline verte, kuri yra patvirtinta ar laikinai TVF pripažinta Susitarimo sudarymo dieną. Todėl, jei ši nominalinė vertė yra sumažinama, remiantis TVF steigimo sutarties straipsniais, daugiau kaip dvidešimt procentų, tokie specifiniai muitai, rinkliavos ir preferencijų ribos (maržos) gali būti koreguojamos atsižvelgiant į tokį sumažinimą; su sąlyga, kad SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS (t. y., remiantis XXV straipsniu, kartu veikiančios Susitariančiosios šalys) sutinka, kad tokie pakoregavimai nesumažins atitinkamuose Sąrašuose arba kitose šio Susitarimo nuostatose numatytos nuolaidų vertės ir kad visiems veiksniams, kurie gali turėti įtakos tokių pakoregavimų reikalingumui ar būtinumui, bus skiriamas tinkamas dėmesys.

b) Tokios pat nuostatos yra taikomos Susitariančiajai šaliai, kuri nėra TVF narė, nuo tos dienos, kai ji ja tampa arba pagal XV straipsnį sudaro specialų susitarimą dėl valiutos keitimo.

7. Prie šio Susitarimo pridedami Sąrašai („Schedules“) yra laikomi šio Susitarimo I dalies neatsiejama dalimi.

II DALIS

III straipsnis*

NACIONALINIS REŽIMAS VIDAUS MOKESČIŲ SISTEMAI IR TAISYKLĖMS

1. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad vidaus mokesčiai ir kitos vidaus rinkliavos, tai pat įstatymai, kiti teisės aktai bei reikalavimai, turintys įtakos prekių pardavimui, pasiūlai, pirkimui, transportavimui, paskirstymui ar panaudojimui valstybės viduje, taip pat vidaus kiekybinio reguliavimo taisyklės, reikalaujančios prekių sudėties, perdirbimo ar panaudojimo nustatytais kiekiais ar proporcijomis, neturėtų būti taikomi importuotoms ar vietinėms prekėms taip, kai toks taikymas leistų apsaugoti vietinę gamybą*.

2. Susitariančiosios Šalies prekėms, importuotoms į kitos Susitariančiosios šalies teritoriją, nėra tiesiogiai ar netiesiogiai taikomi jokie vidaus mokesčiai ar rinkliavos, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai viršytų vietinėms prekėms taikomus mokesčius ir rinkliavas. Be to, Susitariančioji Šalis jokiu kitu būdu netaiko vidaus mokesčių ar kitų vidaus rinkliavų importuotiems ar vietiniams produktams tokiu būdu, kuris prieštarautų šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems principams.

3. Kai dėl vidaus mokesčių, kurie nesuderinami su šio straipsnio 2 dalies nuostatomis, bet kurie yra reglamentuoti pagal prekybos sutartį, įsigaliojusią 1947 m. balandžio 10 d., pagal kurią importo muitas apmokestintai prekei yra „išaldytas“, t. y. negali būti didinamas, mokestį taikanti Susitariančioji Šalis gali atidėti šio straipsnio 2 dalies nuostatų taikymą dėl tokių mokesčių iki tol, kol ji bus atleista nuo įsipareigojimų pagal minėtą prekybos sutartį tam, kad galėtų padidinti tokių muitų iki tokio lygio, kuris yra būtinas kompensuoti mokesčio apsauginio elemento pašalinimą.

4. Susitariančiosios šalies prekėms, importuotoms į kitos Susitariančiosios šalies teritoriją, yra taikomas ne mažiau palankus režimas, negu jau taikomas vietinės kilmės panašioms prekėms įstatymų, kitų teisės aktų bei reikalavimų, turinčių įtakos jų pardavimui, pasiūlai, pirkimui, transportavimui, paskirstymui ar panaudojimui, atžvilgiu. Šios straipsnio dalies nuostatos

* Autentiškame tekste klaidingai nurodyta „5 dalies (a) punktu“.

nedraudžia skirtingų vidaus rinkliavų už prekių vežimą, kurios visiškai priklauso nuo transporto pajėgumų, bet ne nuo prekės kilmės.

5. Susitariančioji Šalis nenustato ir netaiko bet kokių vidaus kiekybinio reguliavimo taisyklių dėl prekės sudėties, perdirbimo ar panaudojimo nustatytais kiekiais ar proporcijomis, kai taisyklės tiesiogiai ar netiesiogiai reikalauja, kad prekės, esančios taisyklės objektu, nustatytas kiekis ar proporcija turi būti tiekiami iš vietinių šaltinių. Be to, Susitariančioji Šalis jokių būdu netaiko vidaus kiekybinio reguliavimo taisyklių tokiu būdu, kuris prieštarautų šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems principams*.

6. Šio straipsnio 5 dalies nuostatos netaikomos vidaus kiekybinio reguliavimo taisyklėms, galiojusioms Susitariančiosios šalies teritorijoje 1939 m. liepos 1 d., 1947 m. balandžio 10 d. arba 1948 m. kovo 24 d. pagal Susitariančiosios šalies pasirinkimą; su sąlyga, kad bet kokia taisyklė, prieštaraujanti šio straipsnio 5 dalies nuostatomis, nebus pakeista taip, kad pakenktų importui, ir bus traktuojama kaip muito mokestis, dėl kurio galima derėtis.

7. Vidaus kiekybinio reguliavimo taisyklės, susijusios su prekės sudėties, perdirbimo ar panaudojimo nustatytais kiekiais ar proporcijomis, nėra taikomos tokiu būdu, kad tuos kiekius ar proporcijas paskirstytų išoriniams tiekimo šaltiniams.

8. a). Šio straipsnio nuostatos netaikomos įstatymams, kitiems teisės aktams ar reikalavimams, reglamentuojantiems valdžios įstaigų prekių įsigijimą, kai prekės yra perkamos valdžios įstaigų užsakymu, ir neplanuojama jų perparduoti arba panaudoti pardavimui skirtų prekių gamybai.

b) Šio straipsnio nuostatos nedraudžia mokėti subsidijų išimtinai vietiniams gamintojams, įskaitant mokėjimus iš įplaukų, atsiradusių dėka vidaus mokesčių ar rinkliavų, atitinkant šio straipsnio nuostatas, ir įskaitant subsidijas, kurios yra suteikiamos per valdžios įstaigų vietinių prekių pirkimus.

9. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad maksimalios kainos vidaus kontrolės priemonės, net, jei jos ir atitinka kitas šios straipsnio nuostatas, gali turėti žalingą poveikį kitoms Susitariančiosioms šalims, tiekiančioms importuojamas prekes. Todėl tokias priemones taikančios Susitariančiosios šalys, siekdamos išvengti minėto žalingo poveikio, atsižvelgia į eksportuojančių Susitariančiųjų šalių interesus.

10. Šio straipsnio nuostatos nedraudžia Susitariančiajai šaliai nustatyti ir toliau taikyti vidaus kiekybinio reguliavimo taisykles, susijusias su kino filmų demonstravimu ir atitinkančias IV straipsnio reikalavimus.

IV straipsnis

YPATINGOS NUOSTATOS, SUSIJUSIOS SU KINO FILMAIS

Jei Susitariančioji Šalis nustato ar taiko vidaus kiekybinio reguliavimo taisykles, susijusias su kino filmų demonstravimu, tos taisyklės įgauna demonstravimo kvotų formą, kuri atitinka šiuos reikalavimus:

a) turint demonstravimo kvotas, galima reikalauti, kad nacionalinio kino filmų demonstravimui būtų nustatyta minimali viso faktiško demonstravimo laiko dalis, skiriama iš ne mažesnio kaip vienerių metų laikotarpio, skirto įvairios kilmės komerciniam filmų demonstravimui, ir būtų apskaičiuota demonstravimo laiko kiekviename kino teatre per metus arba ekvivalentiškai;

b) išskyrus demonstravimo laiką, paskirtą nacionaliniams filmams pagal demonstravimo kvotą, demonstravimo laikas, įskaitant tą, kurį administracija išskyrė iš demonstravimo laiko limitu, skirtu nacionaliniams filmams, nėra nei formaliai, nei iš tikrųjų skirstomas kitiems tiekimo šaltiniams;

c) nepaisant šio straipsnio b punkto nuostatų, Susitariančiosios šalys gali taikyti demonstravimo kvotas, remiantis šio straipsnio a punkto reikalavimais, kai yra skiriama minimali demonstravimo laiko dalis nustatytos kilmės kino filmams, bet ne šias kvotas taikančios

Susitariančiosios šalies kino filmams; su sąlyga, kad tokia minimali demonstravimo laiko dalis neviršytų limitu, galiojusio 1947 m. balandžio 10 d.;

d) demonstravimo kvotų apribojimas, liberalizavimas ar panaikinimas yra derybų objektas.

V straipsnis TRANZITO LAISVĖ

1. Prekės (įskaitant bagažą), taip pat laivai ir kitos transporto priemonės, yra laikomos vykstančiomis tranzitu per Susitariančiosios šalies teritoriją, kai kelionė per tokią teritoriją su ar be perkrovimo, sandėliavimo, krovinio padalijimo ar vežimo būdo pakeitimo sudaro tik dalį visos kelionės, kuri prasideda ir baigiasi už Susitariančiosios šalies, per kurios teritoriją vežama, ribų. Šiame straipsnyje tokio tipo vežimas yra vadinamas „vežimas tranzitu“.

2. Vežimui tranzitu per kiekvienos Susitariančiosios šalies teritoriją suteikiama tranzito laisvė tarptautiniam tranzitui patogiausiais maršrutais, vykdant vežimus į (iš) kitos Susitariančiosios šalies teritorijos. Nėra daromos jokios išimtys laivo vėliavos, kilmės, išvykimo, įėjimo, išėjimo ar paskirties punkto pagrindu ar dėl visų kitų aplinkybių, susijusių su prekių, laivo arba kitų transporto priemonių nuosavybe.

3. Susitariančioji Šalis gali reikalauti, kad vežimas tranzitu per jos teritoriją būtų vykdomas per atitinkamą muitinės postą, tačiau, išskyrus tuos atvejus, kai yra nesilaikoma muitinių įstatymų ir kitų teisės aktų, toks transportas, atvykstantis ar išvykstantis į (iš) kitos Susitariančiosios šalies teritoriją, nėra bereikalingai sulaikomas ar suvaržomas ir yra atleidžiamas nuo muitų ir tranzito mokesčių bei kitų tranzitui taikomų rinkliavų, išskyrus transportavimo rinkliavas arba rinkliavas, susijusias su administracinėmis išlaidomis dėl tranzito ar suteiktų paslaugų.

4. Visi apmokestinimai ir taisyklės, kurias Susitariančiosios šalys taiko vežimui tranzitu iš (į) kitos Susitariančiosios Šalies teritoriją, yra pagrįsti, atsižvelgiant į vežimo sąlygas.

5. Visoms rinkliavoms, taisyklėms ir formalumams, susijusiems su tranzitu, kiekviena Susitariančioji Šalis taiko vežimui iš (į) kitos Susitariančiosios šalies teritoriją ne mažiau palankų režimą, negu režimas, kokį ji taiko vežimui tranzitu iš (į) trečiosios šalies teritoriją*.

6. Kiekviena Susitariančioji Šalis prekei, kuri buvo vežama tranzitu per kitos Susitariančiosios Šalies teritoriją, taiko ne mažiau palankų režimą, negu režimas, kuris būtų taikomas toms pačioms prekėms, transportuojamoms iš jų kilmės valstybės tiesiogiai į paskirties punktą, aplenkiant antrosios Susitariančiosios šalies teritoriją. Tačiau Susitariančioji Šalis gali taikyti savo reikalavimus tiesioginiam prekių siuntimui, kurie galiojo šio Susitarimo sudarymo dieną, toms prekėms, kurioms tiesioginis siuntimas yra būtina sąlyga, kad prekės galėtų patekti į šalį pagal preferencines maito normas, arba toms prekėms būtų taikomas Susitariančiosios šalies nustatytas muitinio įvertinimo metodas.

7. Šio straipsnio nuostatos netaikomos lėktuvų tranzitui, bet taikomos prekių oro tranzitui (įskaitant bagažą).

VI straipsnis ANTIDEMPINGO IR KOMPENSACINIAI MUTAI

1. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad dempingas, pagal kurį vienos valstybės prekės yra pateikiamos kitos valstybės prekybai žemesne, negu yra jų tikroji vertė, turi būti panaikintas, jei tai sukelia arba gali sukelti esminės žalos Susitariančiosios šalies teritorijoje įsteigta pramonės šakai arba iš esmės žlugdo vietinės pramonės kūrimą. Šiame straipsnyje prekė yra laikoma pateikta importuojančios valstybės prekybai žemesne, negu yra jos tikroji vertė, jei iš vienos valstybės į kitą eksportuojamos prekės kaina:

a) yra žemesnė negu palyginamoji kaina, esant įprastiniams prekybos ryšiams, už tokią pat prekę, suvartojamą eksportuojančioje valstybėje, arba

b) tuo atveju, kai nėra tokios vietinės kainos, kaina yra žemesnė už:

i) aukščiausią palyginamąją kainą už tokią pat prekę, skirtą eksportui į trečiąją šalį, esant įprastiniams prekybos ryšiams, arba

ii) sumą, į kurią įeina prekės gamybos savikaina jos kilmės valstybėje ir pagrįstos pardavimo išlaidos bei pelnas. Tačiau kiekvienu atveju reikia atsižvelgti į skirtingas pardavimo, apmokestinimo ir kitas sąlygas, turinčias įtakos kainų palyginamumui*.

2. Tam, kad Susitariančioji Šalis gautų kompensaciją arba galėtų užkirsti kelią dempingui, ji tokiai prekei gali taikyti antidempingo muitą, neviršijantį dempingo ribos (maržos) tos prekės atžvilgiu. Remiantis šiuo straipsniu, dempingo riba (marža) yra kainos skirtumas, nustatytas pagal šio straipsnio 1 dalies nuostatas*.

3. Kompensacinis muitas („countervailing duty“), taikomas Susitariančiosios šalies prekei, importuojamai į kitos Susitariančiosios šalies teritoriją, neviršija dotacijos ar subsidijos, kuri buvo tiesiogiai arba netiesiogiai suteikta tokiai prekei gaminti, perdirbti ar eksportuoti, įskaitant ir specialiąją subsidiją, skirtą konkrečios prekės vežimui. Terminas „kompensacinis muitas“ yra suprantamas kaip specialus maito mokestis, renkamas tam, kad būtų kompensuojama už tiesiogiai ar netiesiogiai suteiktą dotaciją ar subsidiją prekei gaminti, perdirbti ar eksportuoti*.

4. Susitariančiosios šalies prekė, importuojama į kitos Susitariančiosios šalies teritoriją, nėra antidempingo arba kompensacinio maito mokesčio objektas, kai tokia prekė yra atleista nuo maito mokesčių ar rinkliavų, taikomų panašioms prekėms jų kilmės ar eksporto valstybėje, arba kai tokie maitai ir rinkliavos gražinamos.

5. Susitariančiosios šalies prekei, importuojamai į kitos Susitariančiosios šalies teritoriją, negali būti kartu taikomi antidempingo ir kompensacinis maitai norint kartu kompensuoti ir dempingą, ir eksporto subsidiją.

6. a). Susitariančioji Šalis netaiko antidempingo ar kompensacinio maito kitos Susitariančiosios šalies prekės importui, jei ji neįrodo, kad dempingas ar subsidijavimas sukelia arba gali sukelti esminės žalos vietinės pramonės šakai arba iš esmės smukdo vietinės pramonės šakos kūrimą.

b) SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gali atsakyti šios straipsnio dalies a punkto reikalavimų, kad Susitariančiajai šaliai būtų leista taikyti antidempingo ar kompensacinį muitą prekės importui tam, kad būtų kompensuotas dempingas ar subsidijavimas, kuris sukelia ar gali sukelti esminės žalos kitos Susitariančiosios šalies, eksportuojančios tokią pat prekę į importuojančios Susitariančiosios šalies teritoriją, pramonės šakai. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS atsisako šios straipsnio dalies a punkto reikalavimų, kad būtų leista taikyti kompensacinį maito mokestį tais atvejais, kai jos įsitikinusios, kad subsidija sukelia ar gali sukelti esminės žalos kitos Susitariančiosios šalies, eksportuojančios tokią pat prekę į importuojančios Susitariančiosios šalies teritoriją, pramonės šakai*.

c) Ypatingomis aplinkybėmis, kai delsimas galėtų sukelti žalos, kurią būtų sunku atitaisyti, Susitariančioji Šalis gali taikyti kompensacinį muitą šios straipsnio dalies b punkte nurodytais tikslais be išankstinio SUSITARIANČIŲJŲ ŠALIŲ pritarimo; su sąlyga, kad SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS tuoj pat bus pranešta apie tokios priemonės įvedimą, ir kad kompensacinis muitas nedelsiant bus panaikintas, jei SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS jam nepritaro.

7. Vidaus kainų ar atlyginimo vietiniams pagrindinių prekių gamintojams stabilizavimo sistema, nepaisant eksporto kainų svyravimų, kartais gali sukelti eksportui skirtos prekės pardavimą žemesne negu palyginamoji kaina, kurią moka pirkejai už panašią prekę vidaus rinkoje, nėra laikoma žalos, kaip ji yra suprantama šio straipsnio 6 dalyje, priežastimi, jei Susitariančiųjų šalių, suinteresuotų tokia preke, konsultacijomis buvo nustatyta, kad:

a) sistema taip pat sukelia prekės, skirtos eksportui, pardavimą aukštesne negu palyginamoji kaina, kurią moka pirkejai už tokią pačią prekę vidaus rinkoje, ir

b) sistema dėl efektyvaus gamybos reguliavimo ir dėl kitų priežasčių yra naudojama nestimuliuojant eksporto, kuris būtų nepateisinamai ar kaip nors kitaip žalingas kitų Susitariančiųjų šalių interesams.

VII straipsnis

MUITINIS ĮVERTINIMAS

1. Susitariančiosios šalys pripažįsta bendrų vertės nustatymo principų, išdėstytų šio straipsnio dalyse, galiojimą ir įsipareigoja vadovautis šiais principais dėl visų prekių, kurioms yra taikomi muitai ar kitos rinkliavos* arba kurių importo ar eksporto apribojimas yra grindžiamas arba reguliuojamas vertės nustatymu. Be to, bet kuriai Susitariančiajai šaliai paprašius, Susitariančiosios šalys peržiūri, ar įstatymai ir kiti teisės aktai, reglamentuojantys muitinį įvertinimą, atitinka šiuos principus. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gali prašyti, kad Susitariančiosios šalys pateiktų ataskaitas, kokių jos ėmėsi priemonių dėl šio straipsnio nuostatų vykdymo.

2. a). Importuojamos prekės muitinis įvertinimas turėtų būti grindžiamas faktine importuojamos prekės, kuriai taikomas muitas, verte arba panašios prekės verte, o ne nacionalinės kilmės prekės verte arba ginčytinomis bei fiktyviomis vertėmis*.

b) „Faktine verte“ turėtų būti laikoma tokia kaina, už kurią importuojančios valstybės įstatymų nustatyta laiku ir nustatytoje vietoje tokia ar panaši prekė, esant įprastiniams prekybiniais ryšiams bei ryškios konkurencijos sąlygomis, yra parduodama arba siūloma parduoti. Kai tokios ar panašios prekės kaina priklauso nuo to dydžio, kuris yra nurodytas konkrečiame sandoryje, kainos nustatymas turėtų būti visada susijęs arba su i) palyginamaisiais dydžiais, arba su ii) nemažiau palankiais importuotojams dydžiais, kurie susidaro, parduodant daugiau prekių, esant eksportuojančių ir importuojančių valstybių tarpusavio prekybai*.

c) Kai faktinė vertė negali būti nustatoma pagal šios straipsnio dalies b punktą, prekės muitinis įvertinimas turi būti grindžiamas artimiausiu muitinio įvertinimo nustatymo metodu*.

3. Į importuojamos prekės muitinę vertę negali būti įtraukti vidaus mokesčiai, taikomi prekės kilmės arba eksporto valstybės viduje, nuo kurių importuojama prekė buvo atleista arba kurių atžvilgiu buvo ar bus išmokėta kompensacija.

4. a). Išskyrus šiame punkte numatytus atvejus, visais kitais atvejais, kai pagal šio straipsnio 2 dalį Susitariančiajai šaliai reikia konvertuoti į savo valiutą kainą, išreikštą kitos valstybės valiuta, valiutos keitimo kursas kiekvienos konvertuojamos valiutos atžvilgiu nustatomas nominalinės vertės pagrindu, kaip nurodo Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties straipsniai, arba pagal TVF pripažintą keitimo kursą, arba pagal nominalinę vertę, nustatytą specialiu susitarimu dėl valiutos keitimo, kuris yra sudaromas, remiantis šio Susitarimo XV straipsniu.

b) Tais atvejais, kai nustatytos nominalinės vertės arba pripažinto valiutos keitimo kurso nėra, valiutos keitimo kursas aiškiai atspindi tokios valiutos vertę komerciniuose sandoriuose.

c) SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS sutartyje su Tarptautiniu valiutos fondu suformuluoja taisykles, kuriomis vadovaujasi Susitariančiosios šalys konvertuodamos užsienio valiutas, kurioms daugkartinės keitimo normos yra laikomos tos pačios, kaip nustatyta Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties straipsniuose. Susitariančioji Šalis šias taisykles užsienio valiutai gali taikyti šio straipsnio 2 dalies tikslais kaip nominalinės vertės alternatyvą. Iki tol, kol šias taisykles priims SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS, Susitariančioji Šalis bet kokiai užsienio valiutai šio straipsnio 2 dalies tikslais gali naudoti tas konvertavimo taisykles, kurios yra sudarytos taip, kad aiškiai atspindėtų užsienio valiutos vertę komerciniuose sandoriuose.

d) Jokia šios straipsnio dalies nuostata nereikalauja, kad Susitariančioji Šalis dėl muitų keistų valiutos konvertavimo metodą, kuris yra taikomas jos teritorijoje šio Susitarimo sudarymo dieną, jei dėl tokio pakeitimo bendrai padidėtų jau mokami muitai.

5. Prekių, kurioms muitas, kitos rinkliavos ar apribojimai yra nustatomi pagal jų vertę, vertės nustatymo pagrindai ir metodai turėtų būti pastovūs, viešai skelbiami, kad prekiautojai galėtų apskaičiuoti prekių muitinę vertę tiksliai.

VIII straipsnis

SU IMPORTU IR EKSPORTU SUSIJĘ MOKĖJIMAI IR FORMALUMAI*

1. a). Visi mokesčiai ir rinkliavos, nesvarbu, kokios jie rūšies (išskyrus importo ir eksporto muitus bei mokesčius, apibrėžtus III straipsnyje), kuriuos Susitariančioji Šalis taiko importui ar eksportui, turi būti apriboti apytikrias suteiktų paslaugų savikaina ir neturi reikšti netiesioginės vietinių prekių apsaugos ar importo bei eksporto apmokestinimo fiskaliniais tikslais.

b) Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad reikia sumažinti šios straipsnio dalies a punkte nurodytų mokesčių ir rinkliavų skaičių bei jų įvairovę.

c) Susitariančiosios šalys taip pat pripažįsta, kad reikia iki minimumo sumažinti bei supaprastinti su importu ir eksportu susijusius formalumus ir dokumentų tvarkymo reikalavimus*.

2. Susitariančioji Šalis, jei yra kitos Susitariančiosios šalies arba SUSITARIANČIŲJŲ ŠALIŲ prašymas, peržiūri, ar jos įstatymai ir kitų teisės aktai atitinka šio straipsnio nuostatas.

3. Susitariančiosios šalys neskiria didelių baudų už nedidelius muitų taisyklių ar procedūrinių reikalavimų pažeidimus. Ypač, jei baudą norima skirti už praleidimą ar klaidą muitinės dokumentuose, kurie gali būti lengvai ištaisomi ir akivaizdžiai buvo padaryti ne todėl, kad buvo ketinama apgauti arba kad to priežastis buvo didelis aplaidumas; tokia bauda turėtų būti ne kas kita, o paprasčiausiai – įspėjimas.

4. Šio straipsnio nuostatos apima mokesčius, rinkliavas, formalumus ir reikalavimus, kuriuos valdžios institucijos nustato importui ir eksportui, įskaitant tuos, kurie yra susiję su:

- a) konsuliniais sandoriais, tokiais kaip: važtaraščiai ir sertifikatai;
- b) kiekybiniais apribojimais;
- c) licencijavimu;
- d) valiutos keitimo kontrole;
- e) statistinėmis paslaugomis;
- f) dokumentais, dokumentavimu ir sertifikavimu;
- g) analize ir tikrinimu; ir
- h) karantinu, sanitarija ir dezinfekavimu.

IX straipsnis

KILMĖS ŽYMĖJIMAS

1. Kiekviena Susitariančioji Šalis kitos Susitariančiosios šalies prekėms žymėti taiko ne mažiau palankų režimą, negu režimas, kurį ji taiko bet kurios trečiosios šalies panašioms prekėms žymėti.

2. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad, priimant ir įgyvendinant įstatymus bei kitus teisės aktus dėl kilmės žymėjimo, sunkumai bei nepatogumai, su kuriais gali susidurti eksportuojančios šalies pramonė bei prekyba, turi būti sumažinti iki minimumo, atitinkamą dėmesį sutelkiant į vartotojų apsaugojimą nuo apgaulingų bei klaidinančių nuorodų ant prekių.

3. Tais atvejais, kai tai praktiškai įmanoma, Susitariančiosios šalys turi leisti, kad reikalaujami kilmės ženklai būtų pritvirtinami importavimo metu.

4. Susitariančiųjų šalių įstatymai bei kiti teisės aktai dėl importuojamų prekių žymėjimo turi atitikti prekių žymėjimo reikalavimus, kad pats žymėjimas nesugadintų prekių, nepažeistų jų vertės arba nepagrįstai nepadidintų jų kainos.

5. Paprastai Susitariančioji Šalis neturi taikyti jokių specialių mokesčių ar baudų už nesugebėjimą įvykdyti žymėjimo reikalavimų iki importavimo, nebent nepagrįstai vilkinama

ištaisyti žymėjimą ar buvo uždedami apgaulingi žymėjimo ženklai arba jei reikalaujamas žymėjimas nebuvo sąmoningai neatliktas.

6. Susitariančiosios šalys bendradarbiauja viena su kita, siekdamos išvengti prekės ženklo panaudojimo tokiu būdu, kuris neteisingai pateiktų tikrąją prekės kilmę ir pakenktų Susitariančiosios šalies prekės skiriamajam regiono ir geografiniam pavadinimui, kuris yra saugomas jos įstatymų. Kiekviena Susitariančioji Šalis skiria reikiamą dėmesį kitos šalies pateiktiems prašymams ir pareiškimams dėl anksčiau pateiktame sakinyje nurodytų įsipareigojimų dėl kitos Susitariančiosios šalies pateikto prekės pavadinimo.

X straipsnis

PREKYBOS TAISYKLIŲ SKELBIMAS IR TAIKYMAS

1. Įstatymai, kiti teisės aktai, teismo sprendimai ir bendro pobūdžio administraciniai nutarimai, galiojantys Susitariančiojoje šalyje ir susiję su prekių klasifikacijos, muitinio įvertinimo, muitų tarifų, mokesčių ir kitų rinkliavų bei tam tikrų reikalavimų, apribojimų ar draudimų importui/eksportui ar mokėjimų pervedimams nustatymu, turintys įtakos prekių pardavimui, paskirstymui, transportavimui, draudimui, sandėliavimui, tikrinimui, demonstravimui, perdirbimui, jungimui ar kitam panaudojimui, yra nedelsiant skelbiami, kad valdžia ir verslininkai galėtų su jais susipažinti. Tarptautinės prekybos politikai turintys įtakos susitarimai ir sutartys, sudaryti vienos Susitariančiosios šalies vyriausybės ar vyriausybinės institucijos su kitos Susitariančiosios šalies vyriausybe ar vyriausybine institucija, taip pat yra skelbiami. Šios straipsnio dalies nuostatos nereikalauja, kad Susitariančioji Šalis atskleistų konfidencialią informaciją, kuri trukdytų įstatymui įsigalioti ar koku kitu būdu prieštarautų visuomenės interesams, ar kenktų konkrečios valstybinės ar privačios įmonės teisėtiems komerciniams interesams.

2. Susitariančioji Šalis negali pradėti taikyti bet kokių priemonių dėl importo tarifų ir kitų importo mokesčių keitimo; naujų ar griežtesnių reikalavimų, apribojimų ar draudimo importui arba mokėjimų pervedimams įvedimo anksčiau, negu tokios priemonės yra oficialiai paskelbtos.

3. a) Kiekviena Susitariančioji Šalis visus savo šio straipsnio 1 dalyje nurodytus įstatymus, kitus teisės aktus, sprendimus ir taisykles taiko vienodai, nešališkai ir pagrįstai.

b) Kiekviena Susitariančioji Šalis remia ar, atsiradus poreikiui, įsteigia teismą, taip pat arbitražą ar administracinį teismą arba nustato procedūras, kad būtų greitai peržiūrėti ir ištaisomi su muitais susiję administraciniai veiksmai. Tokie teismai ar procedūros yra nepriklausomi nuo institucijų, kurioms yra patikėtas administracinių priemonių vykdymas, ir jų sprendimus tokios institucijos įgyvendina pagal jų nustatytą praktiką, jei nėra įteikta aukštesnės instancijos apeliacija teismui per importuotojui paskirtą apeliacijų įteikimo laikotarpį; *su sąlyga*, kad tokios institucijos vadovybė gali kreiptis dėl bylos peržiūrėjimo kitam teismo procesui, jei yra pagrindas manyti, kad sprendimas prieštarauja įstatymų principams arba realioms faktams.

c) Šios straipsnio dalies b punkto nuostatos nereikalauja, kad būtų panaikintos ar pakeistos Susitarimo dieną Susitariančiosios šalies teritorijoje galiojusios procedūros, kurios iš tikrųjų užtikrina objektyvų ir nešališką administracinių veikslių peržiūrėjimą, net ir tuo atveju, jei tokios procedūros nėra visiškai ar formaliai nepriklausomos nuo institucijų, kurioms yra patikėtas administracinių veikslių vykdymas. Kiekviena Susitariančioji Šalis, taikanti tokias procedūras, jeigu yra prašymas, SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS pateikia visą informaciją apie tokias procedūras, kad būtų galima nustatyti, ar jos neprieštarauja šio punkto reikalavimams.

XI straipsnis*

BENDRAS KIEKYBINIŲ APRIBOJIMŲ PANAIKINIMAS

1. Susitariančioji Šalis neįsiveda ir netaiko jokių kitų, išskyrus muitus, mokesčius ar kitus apmokestinimus, draudimo ar apribojimo priemonių, veikiančių kvotų, importo ar eksporto

licencijavimo ar kitu pavidalu, kitos Susitariančiosios šalies prekių importui ar eksportui arba prekei, kuri skirta eksportui į kitą Susitariančiąją šalį, parduoti.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos netaikomos:

a) eksporto draudimams ar apribojimams, kurie taikomi laikinai, kad eksportuojanti Susitariančioji Šalis išvengtų kritinės situacijos, susijusios su maisto produktų ar kitų būtinų prekių trūkumu;

b) importo ir eksporto draudimams ar apribojimams, kurie yra būtini, kad prekių klasifikavimo, rūšiavimo ar realizavimo standartai bei taisyklės būtų pritaikyti tarptautinėje prekyboje;

c) importo apribojimams, taikomiems bet kokia forma importuojamiems žemės ūkio ir žuvis produktams* ir reikalingiems vyriausybinių priemonių vykdymui, kuriomis siekiama:

i) apriboti leistos pardavinėti ar gaminti panašios vietinės prekės kiekį, arba, tuo atveju, kai panašios vietinės prekės gamyba yra nepakankama, vietinės prekės, kurią tiesiogiai gali pakeisti importuota prekė, kiekį;

arba

ii) pašalinti laikiną panašios vietinės prekės perteklių arba, jei panašios vietinės prekės gamyba yra nepakankama, perteklių vietinės prekės, kurią gali tiesiogiai pakeisti importuota prekė, leidžiant vietiniams vartotojams įsigyti perteklių nemokamai arba mažesniais negu rinkos kainomis;

arba

iii) apriboti leidžiamus gyvulinės kilmės produkto, kurio gamyba visiškai arba didesne dalimi yra tiesiogiai priklausoma nuo importuotos prekės, gamybos kiekius, jei vietinė tokios prekės gamyba yra palyginti nedidelė.

Susitariančioji Šalis, taikanti importo apribojimus, remiantis šios straipsnio dalies c punktu, viešai paskelbia visą leidžiamos importuoti prekės kiekį ar vertę per nustatytą būsimą periodą ir tokio kiekio ar vertės pakeitimus. Be to, taikant apribojimus pagal i papunktį, santykis tarp bendro importo skaičiaus ir bendros vietinės gamybos skaičiaus neturi būti mažesnis už tą, kurio pagrįstai galima būtų tikėtis, netaikant apribojimų. Nustatant tokį santykį, Susitariančioji Šalis atsižvelgia į ankstesniu laikotarpiu vyravusį santykį ir į specialias aplinkybes*, kurios galėjo ar gali turėti įtakos konkrečios prekės prekybai.

XII straipsnis*

APRIBOJIMAI, KURIAIS SIEKIAMA APSAUGOTI MOKĖJIMŲ BALANSĄ

1. Nepaisant XI straipsnio 1 dalies nuostatų, Susitariančioji Šalis, siekdama apsaugoti savo išorinę finansinę padėtį ir mokėjamų balansą, gali apriboti leistų importuoti prekių kiekį ar vertę pagal žemiau išdėstytas šio straipsnio dalių nuostatas.

2. a) Susitariančiosios šalies nustatyti arba sugriežtinti importo apribojimai pagal šį straipsnį neviršija tų, kurie yra reikalingi tam, kad:

i) būtų užkirstas kelias didelio valiutinių rezervų sumažėjimo grėsmei arba šis procesas būtų sustabdytas,

arba

ii) tuo atveju, kai Susitariančiosios šalies valiutos rezervai yra labai nedideli, būtų pasiekta pakankama rezervų didėjimo norma.

Abiem atvejais tinkamas dėmesys yra skiriamas specialioms aplinkybėms, kurios gali turėti įtakos tokios Susitariančiosios šalies rezervams ar rezervų poreikiui, įskaitant tinkamą specialių kreditų ar kitų išteklių panaudojimą, kai tokie kreditai arba ištekliai yra prieinami.

b) Padėčiai gerėjant, Susitariančiosios šalys, taikančios apribojimus pagal šios straipsnio dalies a punktą, nuosekliai juos mažina, palikdamos tik tiek, kiek tame punkte nurodytos sąlygos

pateisina jų taikymą. Šalys panaikina apribojimus, kai jų įvedimas ir taikymas pagal a punktą daugiau negali būti pateisintas esančiomis sąlygomis.

3. a) Susitariančiosios šalys įsipareigoja savo vidaus politikoje skirti tinkamą dėmesį tam, kad jų mokėjimų balanso pusiausvyra būtų išlaikyta ar atkurama tvirtu ir ilgalaikiu pagrindu ir kad būtų išvengta neekonomiško gamybinių išteklių panaudojimo. Šalys pripažįsta, kad, norint pasiekti šių tikslų, reikėtų kaip galima plačiau taikyti priemones, kurios padeda plėsti, o ne siaurinti tarptautinę prekybą.

b) Susitariančiosios šalys, taikydamos apribojimus pagal šį straipsnį, gali nustatyti apribojimų dydį skirtingų prekių ar prekių klasių importui tokiu būdu, kuris leistų suteikti prioritetą labiau reikalingų prekių importui.

c) Susitariančiosios šalys, taikydamos apribojimus pagal šį straipsnį, įsipareigoja:

i) vengti bereikalingos žalos kitos Susitariančiosios šalies komerciniams ir ekonominiams interesams*;

ii) netaikyti apribojimų taip, kad būtų nepagrįstai trukdomas bet kokių prekių importas minimaliais komerciniais kiekiais, nes tai sutrikdytų reguliarius prekių srautus; ir

iii) netaikyti apribojimų, kurie trukdytų komercinių pavyzdžių importui ar procedūrų, susijusių su patentu, prekės ženklu, autorinėmis teisėmis ir pan., vykdymui.

d) Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad Susitariančioji Šalis dėl savo vidaus politikos, nukreiptos į visiško ir efektyvaus užimtumo siekimą ir išlaikymą ar ekonominių išteklių plėtrą, gali pajusti poreikį importui, kuris gali sukelti šio straipsnio 2 dalies a punkte nurodytą grėsmę šalies valiutos rezervams. Todėl iš Susitariančiosios šalies, kuri visais kitais atžvilgiais vykdo šio straipsnio nuostatas, nereikalaujama panaikinti ar pakeisti apribojimų todėl, kad jos politikos pakeitimas sukeltų bereikalingus apribojimus, kurie pagal šį straipsnį gali būti taikomi.

4. a) Susitariančioji Šalis, kuri įveda naujus apribojimus arba didina jau esamus, iš esmės sustiprindama priemones, taikomas pagal šį straipsnį, iš karto po tokių apribojimų įvedimo ar sustiprinimo (arba prieš tai, kai yra praktikuojamos išankstinės konsultacijos) konsultuojasi su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS dėl mokėjimų balanso sunkumų prigimties, galimų alternatyvių korekcinių priemonių ir dėl galimo apribojimų poveikio kitų Susitariančiųjų šalių ekonomikai.

b) SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS jų pačių nustatytą dieną* peržiūri visus apribojimus, kurie pagal šį straipsnį tebėra taikomi tą dieną. Praėjus metams nuo tos dienos, Susitariančiosios šalys, taikančios importo apribojimus pagal šį straipsnį, kasmet turi surengti šios straipsnio dalies a punkte numatytas kasmetes konsultacijas su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS.

c) i) Jeigu konsultacijų su Susitariančiaja šalimi pagal šios straipsnio dalies a ir b punktus eigoje SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nustato, kad taikomi apribojimai prieštarauja šio arba XIII straipsnių nuostatomis (atsižvelgiant į XIV straipsnio nuostatas), jos nurodo tokio prieštaravimo prigimtį ir gali patarti, kad tokie apribojimai būtų tinkamai pakeisti.

ii) Tačiau, jei per konsultacijas SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nustato, kad apribojimų taikymas rimtai prieštarauja šio ar XIII straipsnių nuostatomis (atsižvelgiant į XIV straipsnio nuostatas) ir dėl to buvo padaryta arba gresia žalos Susitariančiosios šalies prekybai, jos praneša apie tai tuos apribojimus taikančiai Susitariančiajai šaliai ir pateikia tinkamų rekomendacijų dėl apribojimų taikymo atitikimo užtikrinimo per nurodytą laiką. Jei Susitariančioji Šalis neatsižvelgia į tokias rekomendacijas per nurodytą laikotarpį, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gali atleisti nuo įsipareigojimų bet kurią Susitariančiają šalį, kurios prekyba yra priešiška veikiama apribojimų, kuriuos pagal šį Susitarimą nustato kita Susitariančioji Šalis, taikanti tuos apribojimus pagal esamas aplinkybes.

d) SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS pakviečia apribojimus pagal šį straipsnį taikančią Susitariančiają šalį konsultacijoms, kai to prašo kita Susitariančioji Šalis, kuri gali pateikti *prima facie* įrodymus, kad apribojimai prieštarauja šio ar XIII straipsnių nuostatomis (atsižvelgiant į XIV straipsnio nuostatas) ir turi žalingą poveikį jos prekybai. Tačiau SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS

tokio kvietimo nepateikia tol, kol jos neįsitikina, kad suinteresuotų Susitariančiųjų šalių tiesioginės diskusijos negali būti sėkmingos. Jeigu per konsultacijas su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS nėra pasiektas susitarimas, ir yra nuspręsta, kad taikomi apribojimai prieštarauja minėtoms nuostatom, taip pat, kad buvo padaryta ar gresia žalos šią procedūrą inicijavusios Susitariančiosios šalies prekybai, šalys turi rekomenduoti atsisakyti arba pakeisti apribojimus. Jei nuo apribojimų nėra atsisakoma arba jei jie nėra pakeičiami per SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ nurodytą laikotarpį, šalys gali atleisti procedūrą inicijavusią Susitariančiąją šalį nuo įsipareigojimų pagal šį straipsnį apribojimus taikančiai Susitariančiai šaliai taip, kaip jos laiko tinkama esamomis aplinkybėmis.

e) Vykdydamos šio punkto reikalavimus, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS atsižvelgia į išorinius veiksnius, neigiamai veikiančius apribojimus taikančios Susitariančiosios šalies eksportą*.

f) Sprendimas pagal šį punktą yra pateikiamas operatyviai ir, jei tai yra įmanoma, per 60 dienų nuo konsultacijų pradžios.

5. Jei apribojimai pagal šį straipsnį yra atkakliai ir plačiai taikomi, ir dėl pusiausvyros sutrikimo pradeda riboti tarptautinę prekybą, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS inicijuoja diskusijas dėl kitų priemonių, kurias galėtų taikyti Susitariančiosios šalys (kurios turi sunkumų su mokėjimų balansu arba kurių mokėjimų balansas yra labai palankus) arba atitinkama tarpvyriausybė institucija tam, kad būtų pašalintos pusiausvyrą trikdančios priežastys. Jei yra SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ kvietimas, Susitariančiosios šalys dalyvauja tokiose diskusijose.

XIII straipsnis

NEDISKRIMINACINIS KIEKYBINIŲ APRIBOJIMŲ TAIKymo PRINCIPAS

1. Susitariančioji Šalis netaiko draudimų ar apribojimų kitos Susitariančiosios šalies prekių importui ar prekių eksportui į kitos Susitariančiosios šalies teritoriją, jei tokių prekių importui iš visų trečiųjų šalių arba jų eksportui į trečiąsias šalis nėra taikomi panašūs draudimai ar apribojimai.

2. Taikydamos importo apribojimus tam tikrai prekei, Susitariančiosios šalys siekia tokio prekybos tai prekei paskirstymo, kuris leistų, kad visos Susitariančiosios šalys gautų tą prekių dalį, kurią būtų galima įsigyti nesant tokių apribojimų, ir dėl to šalys laikosi šių nuostatų:

a) tais atvejais, kai kvotos, rodančios bendrą leistiną importo kiekį (paskirstytos ar nepaskirstytos tiekiančioms šalims), yra reikalingos, jos yra fiksuojamos, ir apie jas yra pranešama, remiantis šio straipsnio 3 dalies b punktu;

b) tais atvejais, kai kvotų taikymas nėra būtinas, apribojimai gali būti taikomi importo licencijų ar leidimų be kvotų nustatymo forma;

c) Susitariančiosios šalys nereikalauja, kad (išskyrus šios straipsnio dalies d punktu nustatytas kvotas) importo licencijos ar leidimai būtų naudojami konkrečios prekės iš konkrečios šalies ar šaltinio importui;

d) tais atvejais, kai kvota yra paskirstyta tiekiančioms šalims, apribojimus taikanti Susitariančioji Šalis gali siekti susitarimo dėl kvotos paskirstymo visoms kitoms Susitariančiosioms šalims, kurios iš esmės suinteresuotos tos prekės tiekimu; tais atvejais, kai šis metodas nėra praktiškas, apribojimus taikanti Susitariančioji Šalis kitoms Susitariančiosioms šalims, kurios yra iš esmės suinteresuotos tos prekės tiekimu, suteikia tokią kvotos dalį, kuri nustatoma pagal tai, kokia bendro importuojamos prekės kiekio ar vertės dalis priklausė tai tiekiančiai Susitariančiai šaliai ankstesniu laikotarpiu, ir atitinkamą dėmesį skiria ypatingoms aplinkybėms, kurios galėjo ar gali turėti įtakos prekybai ta preke; negali būti nustatyta jokių kitų sąlygų ar papildomų reikalavimų, kurie trukdytų Susitariančiai šaliai visiškai panaudoti jai skirtą visą kiekio ar vertės dalį, leistą importuoti per tą laikotarpį, kuriam nustatyta kvota*.

3. a). Tais atvejais, kai dėl importo apribojimų yra išduodamos importo licencijos, apribojimus taikanti Susitariančioji Šalis suteikia visą reikiamą informaciją apie apribojimų taikymą, importo licencijų per paskutinį laikotarpį išdavimą ir tokių licencijų paskirstymą tiekiančioms šalims, kai to prašo konkrečios prekės prekyba suinteresuota Susitariančioji Šalis; su

sąlyga, kad nėra įsipareigojama teikti informaciją, susijusią su importuojančių ar tiekiančių įmonių pavadinimais.

b) Tais atvejais, kai importo apribojimai yra susiję su kvotų nustatymu, apribojimus taikanti Susitariančioji Šalis viešai paskelbia prekės ar prekių kiekį ar vertę, leidžiamą importuoti per nustatytą būsimą laikotarpį, ir apie tokio kiekio ar vertės pakeitimus. Nėra trukdoma įvežti tą prekę kiekį, kuris kvotų paskelbimo metu jau buvo kelyje (en route); su sąlyga, jei tokie kiekiai yra galimi dėl leistino importo kiekio konkrečiu laikotarpiu, taip pat, kai yra reikalinga, dėl leistinų importo kiekių kitu laikotarpiu ar laikotarpiais; ir toliau su sąlyga, kad jeigu Susitariančioji Šalis paprastai netaiko tokių apribojimų vartoti pateiktoms ar iš sandėlio vartoti paimtoms prekėms 30 dienų po apribojimo paskelbimo, tokia praktika turi būti laikoma visiškai atitinkančia šio punkto reikalavimus.

c) Tais atvejais, kai kvotos yra paskirstytos tiekiančioms šalims, apribojimus taikanti Susitariančioji Šalis nedelsdama informuoja visas kitas šios konkrečios prekės tiekimu suinteresuotas Susitariančiąsias šalis apie kvotos dalį (kiekį ar vertę), paskirtą įvairioms tiekiančioms šalims, ir apie tai viešai paskelbia.

4. Kai dėl apribojimų, taikomų pagal šio straipsnio 2 dalies d punktą arba XI straipsnio 2 dalies c punktą, prekės parodomojo laikotarpio parinkimas ir specialių aplinkybių*, turinčių įtakos tos prekės prekybai, įvertinimas pirmiausia turi būti pateiktas apribojimus taikančios Susitariančiosios šalies; su sąlyga, kad tokia Susitariančioji Šalis, kitai turinčiai esminį suinteresuotumą tokios prekės tiekimu Susitariančiai šaliai arba SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS prašant, nedelsdama konsultuojasi su kita Susitariančiąja šalimi arba SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS dėl nustatytos kvotos dalies, pasirinkto parodomojo laikotarpio tikslinimo, arba dėl specialių aplinkybių įvertinimo iš naujo, arba dėl sąlygų, formalumų ir kitų, vienpusiškai priimtų nuostatų, susijusių su atitinkamos kvotos paskirstymu ar jos neribotu taikymu, panaikinimo.

5. Šio straipsnio nuostatos yra taikomos Susitariančiosios šalies nustatytoms arba taikomoms tarifinėms kvotoms, taip pat, kiek tai yra taikytina pagal šio straipsnio principus, eksporto apribojimams.

XIV straipsnis

NEDISKRIMINACINIO PRINCIPŲ TAIKYMO IŠIMTYS

1. Susitariančioji Šalis, kuri taiko apribojimus pagal XII straipsnį arba pagal XVIII straipsnio B skyrių, gali nukrypti nuo XIII straipsnio nuostatų tokiu būdu, kad būtų pasiektas tolygus efektas mokėjimų ir pervedimų už einamuosius tarptautinius sandorius apribojimų atžvilgiu, kuriuos ta Susitariančioji Šalis gali tuo metu taikyti remdamasi Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties VII arba XIV straipsniais arba analogiškomis specialios sutarties dėl valiutos keitimo, sudarytos pagal XV straipsnio 6 dalį, nuostatomis*.

2. Susitariančioji Šalis, kuri taiko importo apribojimus pagal XII straipsnį arba pagal XVIII straipsnio B skyrių, esant SUSITARIANČIŲJŲ ŠALIŲ sutikimui, gali laikinai nukrypti nuo XIII straipsnio nuostatų savo užsienio prekybos nedidelės dalies atžvilgiu tais atvejais, kai suinteresuotos Susitariančiosios šalies ar Susitariančiųjų šalių pelnas gerokai viršija nuostolius, kuriuos gali patirti kitos Susitariančiosios šalys*.

3. XIII straipsnio nuostatos nedraudžia grupei teritorijų, turinčių bendrą kvotą Tarptautiniame valiutos fonde, taikyti apribojimus ne tarpusavio prekybai, o importui iš kitų šalių, remiantis XII straipsnio arba XVIII straipsnio B skyriaus nuostatomis, tuo atveju, kai tokie apribojimai visais kitais atžvilgiais atitinka XIII straipsnio nuostatas.

4. Pagal šio Susitarimo XI-XV straipsnius arba XVIII straipsnio B skyrių Susitariančiai šaliai, taikančiai importo apribojimus pagal XII straipsnį arba pagal XVIII straipsnio B skyrių,

nedraudžiama taikyti eksportą reguliuojančias priemones taip, kad padidėtų jos valiutinės pajamos, kurias ji gali naudoti, nenukrypdama nuo XIII straipsnio nuostatų.

5. Pagal šio Susitarimo XI-XV straipsnius arba XVIII straipsnio B dalį Susitariančiajai šaliai nedraudžiama taikyti kiekybinius apribojimus:

- a) turinčius tolygų poveikį valiutos keitimo apribojimams, kurie yra leidžiami remiantis Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties VII straipsnio 3 dalies b punktu, arba
- b) pagal preferencinius susitarimus, pasiektus derybomis, kurias numato šio Susitarimo A priedas.

XV straipsnis SUSITARIMAI DĖL VALIUTOS KEITIMO

1. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS siekia bendradarbiavimo su Tarptautiniu valiutos fondu tam, kad SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS ir Fondas galėtų vykdyti suderintą politiką – dėl valiutos keitimo laikomasi Fondo jurisdikcijos, dėl kiekybinių apribojimų bei kitų prekybos reguliavimo priemonių – laikomasi SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ jurisdikcijos.

2. Visais atvejais, kai SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS kviečiamos apsvarstyti ar imtis priemonių dėl problemų, susijusių su valiutos rezervais, mokėjimų balansais, užsienio valiutos keitimu, jos konsultuojasi su Tarptautiniu valiutos fondu. Tokiose konsultacijose SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS priima Fondo pateiktus statistinius duomenis ir kitus faktus, susijusius su valiutos keitimu, valiutos rezervais, mokėjimų balansais, ir priima Fondo sprendimą, ar Susitariančiosios šalies veiksmai valiutos keitimo klausimais atitinka Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties straipsnius ar specialios sutarties dėl valiutos keitimo, sudarytos Susitariančiosios šalies ir SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ, sąlygas. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS, priimdamos galutinį sprendimą dėl atvejų, numatytų XII straipsnio 2 dalies a punkte arba XVIII straipsnio 9 punkte, vadovaujasi Fondo apibrėžimais apie tai, kas yra laikoma rimtu Susitariančiosios šalies valiutos rezervų sumažėjimu, labai žemu valiutos rezervų lygiu arba pakankama valiutos rezervų didėjimo norma, ir dėl kitų konsultacijose nagrinėjamų klausimų, finansinių aspektų.

3. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS siekia susitarimo su Fondu dėl šio straipsnio 2 dalyje numatytų konsultacijų darbo tvarkos.

4. Susitariančiosios šalys valiutos keitimo operacijomis negali žlugdyti* šio Susitarimo nuostatomis siekiamų tikslų, o savo prekybine veikla – Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties nuostatomis siekiamų tikslų.

5. Jei SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS mano (bet kuriuo metu), kad Susitariančioji Šalis taiko valiutos keitimo apribojimus mokėjimams ir mokėjimų pervedimams už importą tokiu būdu, kuris prieštarauja šio Susitarimo numatomoms kiekybinių apribojimų išimtims, šalys tai praneša Fondui.

6. Susitariančioji Šalis, kuri nėra Fondo narė, per laikotarpį, kurį nustato su Fondu pasikonsultavusios SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS, tampa Fondo nare arba, jei ja netampa, su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS sudaro specialią sutartį dėl valiutos keitimo. Susitariančioji Šalis, kuri nustoja būti Fondo nare, su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS nedelsdama sudaro specialią sutartį dėl valiutos keitimo. Speciali sutartis dėl valiutos keitimo, kurią Susitariančioji Šalis sudaro remdamasi šia straipsnio dalimi, tampa jos įsipareigojimų pagal šį Susitarimą dalimi.

7. a). Speciali sutartis dėl valiutos keitimo, kurią Susitariančioji Šalis su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS sudaro pagal šio straipsnio 6 dalį, užtikrina, kad nebus žlugdomi šio Susitarimo tikslai dėl Susitariančiosios šalies valiutos keitimo operacijų.

b) Tokios sutarties sąlygos Susitariančiajai šaliai nenustato tokių įsipareigojimų dėl valiutos keitimo, kurie apskritai būtų labiau ribojantys negu Tarptautinio valiutos fondo steigiamosios sutarties straipsniais nustatyti įsipareigojimai Fondo nariams.

8. Susitariančioji Šalis, kuri nėra Fondo narė, pagal Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties VIII straipsnio 5 dalies nuostatas turi pateikti tokią informaciją, kurios gali pareikalauti SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS tam, kad galėtų vykdyti savo funkcijas pagal šį Susitarimą.

9. Jokia šio Susitarimo nuostata nedraudžia:

a) Susitariančiąjai šaliai kontroliuoti valiutos keitimą arba taikyti apribojimus pagal Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties arba specialios sutarties dėl valiutos keitimo, sudarytos Susitariančiosios šalies ir SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ, sąlygomis

arba

b) Susitariančiąjai šaliai taikyti importo arba eksporto apribojimus ar kontrolę, kurių vienintelis tikslas, papildomai prie leidžiamų pagal XI, XII, XIII ir XIV straipsnius, yra valiutos keitimo kontrolės ar apribojimų dėl valiutos keitimo veiksmingumo siekimas.

XVI straipsnis SUBSIDIJOS

A skyrius BENDROS SUBSIDIJOS

1. Jei Susitariančioji Šalis suteikia arba palaiko subsidijas, įskaitant bet kokio pobūdžio paramą kainoms ar pajamoms, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai didina prekės eksportą arba mažina prekės importą į (iš) jos teritoriją (-os), šalis raštu praneša SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS apie subsidijos dydį bei pobūdį, apie subsidijos poveikį prekės ar prekių, kurios yra importuojamos į ar eksportuojamos iš jos teritorijos, kiekiui ir apie aplinkybes, verčiančias taikyti subsidijavimą. Tuo atveju, kai yra nustatoma, kad toks subsidijavimas gresia arba yra žalingas kitos Susitariančiosios šalies interesams, subsidijas taikanti Susitariančioji Šalis, esant prašymui, su kita suinteresuota Susitariančiąja šalimi (šalimis) arba su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS aptaria subsidijos taikymo apribojimo galimybes.

B skyrius PAPILDOMOS NUOSTATOS DĖL EKSPORTO SUBSIDIJŲ*

2. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad subsidijos suteikimas prekės eksportui gali turėti žalingų pasekmių kitoms Susitariančiosioms šalims, ir eksportuojančioms, ir importuojančioms, gali netinkamai sutrikdyti jų normalius komercinius interesus ir trukdyti šiuo Susitarimu siekiamų tikslų įgyvendinimui.

3. Todėl Susitariančiosios šalys turėtų vengti pagrindinių produktų eksporto subsidijavimo. Tačiau, jei Susitariančioji Šalis tiesiogiai ar netiesiogiai suteikia bet kokios formos subsidiją, kuri didina pagrindinių produktų eksportą iš jos teritorijos, tokia subsidija nėra naudojama tokiu būdu, kuris leistų Susitariančiąjai šaliai turėti didesnę už jai prideramą eksporto dalį pasaulinėje prekyboje tuo produktu, atsižvelgiant į Susitariančiųjų šalių dalis prekyboje tokiu produktu per ankstesnį parodomąjį laikotarpį ir į specialias aplinkybes, kurios galėjo ar gali turėti įtakos prekybai tokiu produktu*.

4. Be to, nuo 1958 m. sausio 1 d. arba tuojau pat po šios datos Susitariančiosios šalys nebeteikia tiesiogiai ar netiesiogiai jokių subsidijų kitų prekių, išskyrus pagrindinių produktų, eksportui, kurio dėl subsidijavimo eksportuojamas produktas parduodamas vietinės rinkos pirkėjams ma? esne už palyginamąją panašaus produkto kainą. Iki 1957 gruodžio 31 d. jokia Susitariančioji Šalis neišplečia 1955 m. sausio 1 d. įvestų tokio subsidijavimo mastų, įvesdama naujas arba išplėsdama jau esančias subsidijas*.

5. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nuolat peržiūri šio straipsnio nuostatų veikimą, kad, remiantis praktine patirtimi, nustatytų jo efektyvumą, siekiant šio Susitarimo tikslų ir vengiant subsidijavimo, kuris iš tikrųjų būtų žalingas Susitariančiųjų šalių prekybai ar interesams.

XVII straipsnis VALSTYBINĖS PREKYBOS ĮMONĖS*

1. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad pažangi jų ekonomikos plėtra, ypač tų Susitariančiųjų šalių, kurios gali tik palaikyti žemą gyvenimo lygį* ir tebėra pradiniam plėtros etape*, padės įgyvendinti šiuo Susitarimu siekiamų tikslų.

2. Susitariančiosios šalys taip pat pripažįsta, kad tokioms Susitariančiosioms šalims norint įgyvendinti ekonomikos plėtros programas ir politiką, kuria siekiama pakelti jų piliečių bendrą gyvenimo lygį, yra būtina pasinaudoti apsaugos ir kitomis importą veikiančiomis priemonėmis ir, kad tokios priemonės yra pateisinamos, jei jos padeda siekti šio Susitarimo tikslų. Todėl jos sutinka, kad tokioms Susitariančiosioms šalims turėtų būti suteikta papildomų galimybių, kad jos galėtų: a) palaikyti pakankamą lankstumą savo muitų tarifų struktūroje, kad atitinkamos pramonės šakos kūrimo atveju būtų garantuota tarifų apsauga*, ir b) taikyti kiekybinius apribojimus mokėjimų balanso tikslais, atsižvelgiant į nenutrūkstamą ir didelį importo poreikimą, kurį turėtų nulemti ekonomikos plėtros programos.

3. Susitariančiosios šalys taip pat pripažįsta, kad su šio straipsnio A ir B skyriuose numatytais papildomomis priemonėmis šio Susitarimo nuostatų turėtų pakakti, kad Susitariančiosios šalys galėtų patenkinti jų ekonomikos plėtros reikalavimus. Tačiau jos sutinka, kad gali atsirasti tokių aplinkybių, prie kurių jokios šias nuostatas atitinkančios priemonės nėra tinkamos tam, kad Susitariančiajai šaliai ekonomikos plėtros procese leistų pasinaudoti vyriausybine parama, reikalinga atitinkamai pramonės šakai* kurti, siekiant pakelti bendrą jos piliečių gyvenimo lygį. Šio straipsnio C ir D skyriuose tokiems atvejams yra nustatyta speciali tvarka.

4. a) Todėl Susitariančioji Šalis, kurios ekonomika gali užtikrinti tik žemą gyvenimo lygį* ir yra pradiniam plėtros etape*, turi teisę nukrypti nuo šio Susitarimo kitų straipsnių nuostatų pagal šio straipsnio A, B ir C skyrių nuostatas.

b) Susitariančioji Šalis, kurios ekonomika tebėra plėtros procese, bet kuri nepatenka į šios straipsnio dalies a punkto veikimo sferą, gali pateikti SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS prašymą pagal šio straipsnio D skyrių.

5. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad Susitariančiųjų šalių, kurių ekonomika atitinka šio straipsnio 4 dalies a ir b punktų aprašymus, ir kurios priklauso nuo nedidelio pagrindinių prekių kiekio eksporto, eksporto pajamos gali gerokai sumažėti, jei sumažėja prekyba tokiomis prekėmis. Todėl jei tokios Susitariančiosios šalies pagrindinių prekių eksportas yra labai veikiamas priemonių, kurias taiko kita Susitariančioji Šalis, ji gali kreiptis surengti konsultacijas, numatytas pagal šio Susitarimo XXII straipsnį.

6. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS kasmet peržiūri visas priemones, taikomas pagal šio straipsnio C ir D skyrių nuostatas.

XVIII straipsnis VYRIAUSYBĖS PARAMA EKONOMIKOS PLĖTRAI

1. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad pažangi jų ekonomikos plėtra, ypač tų Susitariančiųjų šalių, kurios gali tik palaikyti žemą gyvenimo lygį* ir tebėra pradiniam plėtros etape*, padės įgyvendinti šiuo Susitarimu siekiamų tikslų.

2. Susitariančiosios šalys taip pat pripažįsta, kad tokioms Susitariančiosioms šalims norint įgyvendinti ekonomikos plėtros programas ir politiką, kuria siekiama pakelti jų piliečių bendrą gyvenimo lygį, yra būtina pasinaudoti apsaugos ir kitomis importą veikiančiomis priemonėmis ir,

kad tokios priemonės yra pateisinamos, jei jos padeda siekti šio Susitarimo tikslų. Todėl jos sutinka, kad tokioms Susitariančiosioms šalims turėtų būti suteikta papildomų galimybių, kad jos galėtų: a) palaikyti pakankamą lankstumą savo muitų tarifų struktūroje, kad atitinkamos pramonės šakos kūrimo atveju būtų garantuota tarifų apsauga*, ir b) taikyti kiekybinius apribojimus mokėjimų balanso tikslais, atsižvelgiant į nenutrūkstamą ir didelį importo poreikimą, kurį turėtų nulemti ekonomikos plėtros programos.

3. Susitariančiosios šalys taip pat pripažįsta, kad su šio straipsnio A ir B skyriuose numatytais papildomomis priemonėmis šio Susitarimo nuostatų turėtų pakakti, kad Susitariančiosios šalys galėtų patenkinti jų ekonomikos plėtros reikalavimus. Tačiau jos sutinka, kad gali atsirasti tokių aplinkybių, prie kurių jokios šias nuostatas atitinkančios priemonės nėra tinkamos tam, kad Susitariančiąjai šaliai ekonomikos plėtros procese leistų pasinaudoti vyriausybine parama, reikalinga atitinkamai pramonės šakai* kurti, siekiant pakelti bendrą jos piliečių gyvenimo lygį. Šio straipsnio C ir D skyriuose tokiems atvejams yra nustatyta speciali tvarka.

4. a). Todėl Susitariančioji Šalis, kurios ekonomika gali užtikrinti tik žemą gyvenimo lygį* ir yra pradiniame plėtros etape*, turi teisę nukrypti nuo šio Susitarimo kitų straipsnių nuostatų pagal šio straipsnio A, B ir C skyrių nuostatas.

b) Susitariančioji Šalis, kurios ekonomika tebėra plėtros procese, bet kuri nepatenka į šios straipsnio dalies a punkto veikimo sferą, gali pateikti SUSITARIANČIOSIOMS

ŠALIMS prašymą pagal šio straipsnio D skyrių.

5. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad Susitariančiųjų šalių, kurių ekonomika atitinka šio straipsnio 4 dalies a ir b punktų aprašymus, ir kurios priklauso nuo nedidelio pagrindinių prekių kiekio eksporto, eksporto pajamos gali gerokai sumažėti, jei sumažėja prekyba tokiomis prekėmis. Todėl jei tokios Susitariančiosios šalies pagrindinių prekių eksportas yra labai veikiamas priemonių, kurias taiko kita Susitariančioji Šalis, ji gali kreiptis surengti konsultacijas, numatytas pagal šio Susitarimo XXII straipsnį.

6. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS kasmet peržiūri visas priemones, taikomas pagal šio straipsnio C ir D skyrių nuostatas.

A skyrius

7.a) Jei Susitariančioji Šalis, kuriai gali būti taikomos šio straipsnio 4 dalies a punkto nuostatos, laiko, kad, norint paremti atitinkamos pramonės šakos kūrimą* ir siekiant pakelti bendrą tos šalies piliečių gyvenimo lygį, yra reikalinga pakeisti ar panaikinti nuolaidą, numatytą atitinkamame Tarifinių įsipareigojimų ir nuolaidų sąrašė („Schedule“), kuris yra neatsiejama šio Susitarimo dalis, ji praneša apie tai SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS ir pradeda derybas su tomis šalimis, su kuriomis iš pat pradžių buvo deramasi dėl tos nuolaidos, ir su bet kuria kita Susitariančiąja šalimi, kurią SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS apibrėžia kaip turinčią esminį suinteresuotumą. Jei suinteresuotos šalys susitaria, joms yra leidžiama pakeisti arba panaikinti nuolaidas pagal atitinkamą Sąrašą prie šio Susitarimo tam, kad toks susitarimas, įskaitant visus kompensavimo susitarimus, veiktų.

b) Jei susitarimo nepasiekama per 60 dienų nuo pranešimo, kurį reikia pateikti pagal šios straipsnio dalies a punktą, Susitariančioji Šalis, kuri siūlo pakeisti arba panaikinti nuolaidą, gali kreiptis į SUSITARIANČIASIAS ŠALIS, kurios nedelsdamos išnagrinėja šį klausimą. Jei jos nusprendžia, kad Susitariančioji Šalis, kuri siūlo pakeisti arba panaikinti nuolaidą, deju visas pastangas, kad susitarimas būtų pasiektas, ir kad jos pasiūlytas kompensacinis susitarimas yra pakankamas, Susitariančioji Šalis gali laisvai pakeisti arba panaikinti nuolaidą, jei tuo pačiu metu ji įgyvendina kompensacinį susitarimą. Jei SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nusprendžia, kad Susitariančiosios šalies, kuri siūlo pakeisti arba panaikinti nuolaidą, kompensacinės priemonės nėra pakankamos, tačiau mano, kad toji šalis ėmėsi visų reikiamų pastangų, kad pasiūlytų pakankamą

kompensaciją, toji Susitariančioji Šalis gali siekti tokio pakeitimo arba panaikinimo. Jei yra imtasi tokių veiksmų, visos kitos šio straipsnio a punkte nurodytos Susitariančiosios šalys gali laisvai pakeisti arba panaikinti tolygias nuolaidas, dėl kurių pradžioje buvo derėtasi su tokius veiksmus inicijavusia Susitariančiaja šalimi*.

B skyrius

8. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad Susitariančiosios šalys, kurioms gali būti taikomas šio straipsnio 4 dalies a punktas, intensyvios plėtros procese gali patirti mokėjimų balanso sunkumų, kurie atsiranda tiek dėl pastangų, kuriomis siekiama išplėsti tarptautinę rinką, tiek dėl jų prekybos sąlygų nestabilumo.

9. Tam, kad apsaugotų savo išorinę finansinę padėtį ir užtikrintų rezervų lygį, kokio reikia įgyvendinti ekonomikos plėtros programai, Susitariančioji Šalis, kuriai gali būti taikomas šio straipsnio 4 dalies a punktas, atsižvelgdama į šio straipsnio 10-12 dalių nuostatas, gali kontroliuoti bendrą importo lygį, taikydama leidžiamų importuoti prekių kiekio ar vertės apribojimus; su sąlyga, kad nustatyti, palaikomi ar sugriežtinti importo apribojimai neviršija tų, kurie yra reikalingi, kad:

a) pašalintų grėsmę arba sustabdytų rimtą valiutos rezervų mažėjimą;
arba

b) tuo atveju, kai Susitariančioji Šalis turi nepakankamai valiutinių rezervų, kad pasiektų deramą rezervų didėjimo normą.

Abiem atvejais yra atsižvelgiama į ypatingas aplinkybes, turinčias įtakos Susitariančiosios šalies valiutos rezervams ar jų poreikiui, įskaitant, kai yra prieinami išoriniai kreditai arba kiti šaltiniai, tokių kreditų ar šaltinių tinkamą panaudojimą.

10. Taikydama šiuos apribojimus, Susitariančioji Šalis gali nustatyti skirtingą jų veikimo sferą skirtingų prekių ar skirtingų prekių grupių importui tokiu būdu, kuris suteiktų prioritetą tokių prekių importui, kurios, remiantis šalies ekonomikos plėtros politika, yra labiau būtinos; su sąlyga, kad apribojimai yra taikomi taip, kad būtų išvengta bereikalingos žalos kitos Susitariančiosios šalies komerciniams ar ekonominiams interesams ir nepagrįstai nebūtų užkirstas kelias visų prekių importui minimaliais komerciniais kiekiais, kad nebūtų sutrikdyti reguliarūs prekybos kanalai; ir dar su sąlyga, kad apribojimai nebūtų taikomi taip, kad jie trukdytų komercinių pavyzdžių importui ar procedūrų, susijusių su patentu, prekės ženklu, autorinėmis teisėmis ir pan., vykdymui.

11. Vykdydama savo vidaus politiką, suinteresuota Susitariančioji Šalis skiria tinkamą dėmesį atkurti ilgalaikę mokėjimų balanso pusiausvyrą ir užtikrinti gamybos resursų panaudojimą. Padėčiai gerėjant, šalis nuosekliai mažina apribojimus, taikomus pagal šio skyriaus nuostatas, palaikydama juos tiek, kiek tai yra būtina pagal šio straipsnio 9 dalį, ir juos panaikina, kai tik jų taikymas nėra pateisinamas esančiomis aplinkybėmis; su sąlyga, kad iš Susitariančiųjų šalių nėra reikalaujama panaikinti ar pakeisti apribojimus, jei pasikeitimai šalies raidos politikoje galėtų padaryti bereikalingų apribojimų, galimų taikyti pagal šį skyrių, įvedimą*.

12. a) Susitariančioji Šalis, taikanti naujus apribojimus ar pakelianti bendrą esančių apribojimų lygį, labiau sugriežtindama priemones, taikomas pagal šį skyrių, po tokių priemonių įvedimo ar jų sugriežtinimo (arba, kai yra praktikuojamos išankstinės konsultacijos prieš jas) nedelsdamos konsultuojasi su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS dėl mokėjimų balanso sunkumų prigimties galimų alternatyvių korekcinų priemonių ir dėl galimo apribojimų poveikio kitų Susitariančiųjų Šalių ekonomikai.

b) Nustatytą dieną* SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS peržiūri visus apribojimus, kurie tebėra taikomi tai dienai pagal šį skyrių. Praėjus dvejiems metams nuo tos datos, Susitariančiosios šalys, taikančios apribojimus pagal šį skyrių, dvejų metų laikotarpiui pradeda konsultacijas pagal šio straipsnio dalies a punkto nuostatas su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS pagal programą,

* žr. Įvadą.

kurią SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS yra sudariusios kiekvieniems metams; *su sąlyga*, kad nebus rengiamos konsultacijos pagal šį papunktį dvejus metus pasibaigus bendro pobūdžio konsultacijoms pagal šio punkto visas kitas nuostatas.

c) i) Jei konsultacijų su Susitariančiąja šalimi, rengiamų pagal šios straipsnio dalies a ar b punktus, eigoje SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nusprendžia, kad apribojimai neatitinka šios dalies arba XIII straipsnio nuostatų (atsižvelgiant į XIV straipsnio nuostatas), šalys nurodo neatitikimo pobūdį ir gali patarti, kad apribojimai būtų tinkamai pakeisti.

ii) Tačiau, jei po konsultacijų SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nustato, kad apribojimai yra taikomi, rimtai pažeidžiant šio skyriaus arba XIII straipsnio (atsižvelgiant į XIV straipsnio nuostatas) nuostatas, ir dėl to yra arba gali būti pažeidžiami kitos Susitariančiosios šalies prekybiniai interesai, jos praneša apie tai apribojimus taikančiai Susitariančiai šaliai ir pateikia atitinkamas rekomendacijas dėl priemonių, užtikrinančių atitikimą reikalaujamos nuostatomis, įvykdymo per nustatytą laikotarpį. Jei tokia Susitariančioji Šalis neįvykdo tokių rekomendacijų per nustatytą laikotarpį, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gali atleisti Susitariančiąją šalį, kurios prekybą neigiamai veikia tokie apribojimai, nuo įsipareigojimų pagal šį Susitarimą apribojimus taikančios Susitariančiosios šalies atžvilgiu, jei jos nusprendžia, kad toks atleidimas yra pateisinamas pagal susidariusias aplinkybes.

d) SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS kviečia Susitariančiąją šalį, kuri taiko apribojimus pagal šį skyrių, pradėti su jomis konsultacijas, kurių prašo Susitariančioji Šalis, *prima facie* įrodanti, kad apribojimai neatitinka šio skyriaus ar XIII straipsnio (atsižvelgiant į XIV straipsnio nuostatas) nuostatų, ir kad dėl to jos prekyba yra neigiamai veikiama. Tačiau toks pakvietimas nepateikiamas tol, kol SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nėra įsitikinusi, kad suinteresuotų Susitariančiųjų šalių diskusijos negali būti sėkmingos. Jei konsultacijų su SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS metu joks susitarimas nebuvo pasiektas, ir ŠALYS nusprendžia, kad taikomi apribojimai prieštarauja nuostatomis ir kad šią procedūrą inicijavusios Susitariančiosios šalies prekybai yra arba gali būti daroma žala, ŠALYS rekomenduoja panaikinti arba pakeisti apribojimus. Jei apribojimai nepanaikinami arba pakeičiami per SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ nurodytą laiką, ŠALYS procedūrą inicijavusią Susitariančiąją šalį gali atleisti nuo įsipareigojimų pagal šį Susitarimą apribojimus taikančios Susitariančiosios šalies atžvilgiu, nuo kurių atleisti ŠALYS laiko esant tinkama susidariusiomis aplinkybėmis.

e) Jei Susitariančioji Šalis, prieš kurią buvo imtasi priemonių, pagal šios straipsnio dalies c punkto ii papunktio paskutinį sakinį arba d punktą, laiko, kad SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ sankcionuotas atleidimas nuo įsipareigojimų neigiamai veikia jos ekonominės plėtros programą ir politiką, ji ne vėliau kaip per 60 dienų nuo tokių priemonių įvedimo turi teisę įteikti rašytinį pareiškimą SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ atsakingajam sekretoriui apie savo ketinimą atsisakyti šio Susitarimo, ir toks atsisakymas įsigalioja 60 dieną nuo pareiškimo gavimo.

f) Vykdydamos procedūrą pagal šį punktą, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS tinkamai atsižvelgia į šio straipsnio 2 dalyje nurodytas aplinkybes. Sprendimai pagal šią straipsnio dalį priimami operatyviai ir, jei įmanoma, per 60 dienų nuo konsultacijų pradžios.

C skyrius

13. Jei Susitariančioji Šalis, kuriai yra taikomos šios straipsnio 4 dalies a punkto nuostatos, nusprendžia, kad jai yra reikalinga vyriausybės parama tam, kad būtų skatinamas tam tikros pramonės šakos kūrimas*, turint tikslą – pakelti bendrą gyvenimo lygį, tačiau, jei numatomos priemonės, kurios neatitinka kitų šio Susitarimo nuostatų, yra naudingos siekiant šio tikslo, ji gali pasinaudoti šios dalies nuostatomis ir nustatyta tvarka*.

14. Suinteresuota Susitariančioji Šalis informuoja SUSITARIANČIASIAS ŠALIS apie sunkumus, su kuriais ji susiduria, siekdama šio straipsnio 13 dalyje nustatytų tikslų, ir nurodo turinčias importui įtakos priemones, kurios yra siūlomos, kad būtų ištaisyti šie sunkumai. Ji neįveda

tokių priemonių, kol nėra pasibaigęs šio straipsnio 15 arba 17 dalyse, atsižvelgiant į aplinkybes, nustatytas terminas, arba, tuo atveju, kai priemonė turi įtakos importo prekei, kuriai turi būti taikomos nuolaidos, pagal prie šio Susitarimo pridedamą atitinkamą Sąrašą, jei ji nėra gavusi SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ sutikimo pagal šio straipsnio 18 dalies nuostatas; su sąlyga, kad, jei paramą gaunančioje pramonės šakoje jau yra pradėta gamyba, Susitariančioji Šalis gali po to, kai praneša SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS, panaudoti reikalingas priemones tam, kad per tą laikotarpį tokios prekės ar prekių importas smarkiai neviršytų normalaus lygio*.

15. Jei per 30 dienų nuo pranešimo apie numatomą priemonę SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nereikalauja, kad Susitariančioji Šalis konsultuotųsi su jomis*, toji Susitariančioji Šalis gali visai nesilaikyti šio Susitarimo kitų straipsnių atitinkamų nuostatų iki tokio lygio, kuris yra reikalingas pasiūlytų priemonių taikymui.

16. Jei SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS prašo*, Susitariančioji Šalis konsultuojasi su jomis dėl siūlomos priemonės, taip pat dėl alternatyvių priemonių, kuriomis galima pasinaudoti pagal šį Susitarimą, ir dėl galimų siūlomos priemonės pasekmių kitų Susitariančiųjų šalių komerciniams ir ekonominiams interesams. Jei po tokių konsultacijų SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS sutinka, kad nėra jokios priemonės, atitinkančios šio Susitarimo kitas nuostatas, kuri gali būti taikoma siekiant šio straipsnio 13 dalyje nurodyto tikslo ir neprieštarauja* pasiūlytai priemonei, suinteresuota Susitariančioji Šalis yra atleidžiama nuo savo įsipareigojimų, kuriuos ji turi vykdyti remdamasi šio Susitarimo kitų straipsnių atitinkamomis nuostatomis iki tokio lygio, kuris yra reikalingas tos priemonės taikymui.

17. Jei per 90 dienų nuo pranešimo apie siūlomą priemonę, taikytiną pagal šio straipsnio 14 dalį, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nesutinka su tokia priemone, priemonės įvedimu suinteresuota Susitariančioji Šalis gali ją įvesti, pranešusi apie tai SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS.

18. Jei siūloma priemonė turi įtakos prekei, kuriai yra taikomos nuolaidos pagal atitinkamą prie šio Susitarimo pridedamą Sąrašą, priemonę įvedanti Susitariančioji Šalis pradeda konsultacijas su kita Susitariančiaja šalimi, su kuria jau anksčiau buvo vedamos derybos dėl šios nuolaidos, taip pat su bet kuria kita Susitariančiaja šalimi, kurią SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS laiko turinčią esminį suinteresuotumą. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS neprieštarauja priemonei, jei jos sutinka, kad nėra jokios kitos šio Susitarimo kitas nuostatas atitinkančios priemonės, kuri gali būti panaudota siekiant šio straipsnio 13 dalyje nurodyto tikslo, ir jei jos yra įsitikinusios:

a) kad susitarimas su kita Susitariančiaja šalimi buvo pasiektas per anksčiau nurodytas konsultacijas,

arba

b) tuo atveju, kai toks susitarimas nėra pasiektas per 60 dienų nuo to, kai SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS yra gavusios šio straipsnio 14 dalyje nurodytą pranešimą, kad norinti pasinaudoti šios dalies nuostatomis Susitariančioji Šalis dėjo visas deramas pastangas, kad susitarimas būtų pasiektas, ir kad kitų Susitariančiųjų šalių interesai yra atitinkamai apsaugoti*.

Todėl šio skyriaus nuostatomis norinti pasinaudoti Susitariančioji Šalis yra atleidžiama nuo įsipareigojimų, kuriuos jai priklauso vykdyti, pagal šio Susitarimo kitų straipsnių atitinkamas nuostatas iki tokio lygio, kuris jai leistų taikyti šią priemonę.

19. Jei siūloma priemonė, aprašyta šio straipsnio 13 dalyje, yra susijusi su pramonės šaka, kurios kūrimas pradiniame etape buvo skatinamas atsitiktine apsaugos priemone, taikytą apribojimų forma, kuriuos pagal šio Susitarimo atitinkamas nuostatas Susitariančioji Šalis taikė mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslu, toji Susitariančioji Šalis gali pasinaudoti šios dalies nuostatomis ir tvarka; su sąlyga, kad ji netaikys pasiūlytos priemonės be SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ* sutikimo*.

20. Jokia šio skyriaus anksčiau nurodytų dalių nuostata neleidžia nukrypti nuo šio Susitarimo I, II ir XIII straipsnių. Šio straipsnio 10 dalies išlygos taip pat yra taikomos visiems apribojimams, taikomiems pagal šį skyrių.

21. Bet kuriuo metu, kai priemonė yra taikoma, remiantis šio straipsnio 17 dalimi, bet kuri Susitariančioji Šalis, kuriai iš esmės turi įtakos tokios priemonės, gali sustabdyti tokių iš esmės tolygių nuolaidų ir įsipareigojimų pagal šį Susitarimą taikymą šio skyriaus nuostatomis pasinaudojančios Susitariančiosios šalies prekybos atžvilgiu, jei tokiam veiksmui neprieštarauja SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS*, su sąlyga, kad ne vėliau kaip po 6 mėnesių nuo priemonės, iš esmės pakenkusios Susitariančiosios šalies interesams, įvedimo arba pakeitimo, SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS per 60 dienų yra pranešama apie nuolaidų ir įsipareigojimų sustabdymą. Bet kuri tokia Susitariančioji Šalis suteikia atitinkamą galimybę konsultacijoms pagal šio Susitarimo XXII straipsnio nuostatas.

D SKYRIUS

22. Susitariančioji Šalis, kuriai gali būti pritaikytas šio straipsnio 4 dalies b punktas, norėdama savo ekonomikos plėtros interesais įvesti konkrečios pramonės šakos* kūrimo atžvilgiu šio straipsnio 13 dalyje aprašytą priemonę, gali prašyti SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ pritarimo dėl tokios priemonės įvedimo. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nedelsdamos konsultuojasi su tokia Susitariančiaja šalimi ir, priimdamos sprendimą, vadovaujasi šio straipsnio 16 dalies nuostatomis. Jei SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS sutinka* su siūloma priemone, suinteresuotoji Susitariančioji Šalis yra atleidžiama nuo įsipareigojimų, kuriuos ji privalo vykdyti pagal šio Susitarimo kitų straipsnių atitinkamas nuostatas, iki tokio lygio, kuris jai leistų taikyti šią priemonę. Tuo atveju, kai siūloma priemonė turi įtakos prekei, kuriai yra taikoma nuolaida, įtraukta į atitinkamą prie šio Susitarimo pridėdamą Sąrašą, yra taikomos šio straipsnio 18 dalies nuostatos*.

23. Bet kuri pagal šį skyrių taikoma priemonė neprieštarauja šio straipsnio 20 dalies nuostatoms.

XIX straipsnis

KRAŠTUTINĖS PRIEMONĖS, TAIKOMOS TAM TIKRŲ PREKIŲ IMPORTUI

1. a) Jei dėl nenumatytų aplinkybių arba įsipareigojimų, įskaitant muitų tarifų nuolaidas, kuriuos Susitariančioji Šalis turi vykdyti pagal šį Susitarimą, prekė į Susitariančiosios šalies teritoriją yra importuojama tokiais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kas sukelia ir gali sukelti žalos tos teritorijos vietiniams gamintojams, gaminantiems tokias pačias arba joms konkurentabilias prekes, Susitariančioji Šalis dėl tokios prekės gali visiškai arba iš dalies sustabdyti įsipareigojimų vykdymą arba atšaukti ar pakeisti nuolaidų taikymą tokiu lygiu ir tokiam laikotarpiui, kuris yra reikalingas, kad būtų pašalinta arba ištaisyta padaryta žala.

b) Jei prekė, kuriai taikomos nuolaidos dėl preferencijos, yra importuojama į Susitariančiosios šalies teritoriją, esant šios straipsnio dalies a punkte nurodytoms aplinkybėms, ir sukelia žalos Susitariančiosios šalies teritorijos, kuriai suteikiama arba buvo suteikta tokia preferencija, vietiniams gamintojams, gaminantiems tokias pat arba joms konkurentabilias prekes, importuojanti Susitariančioji Šalis, jei to prašo toji kita Susitariančioji Šalis, gali visiškai arba iš dalies sustabdyti atitinkamo įsipareigojimo vykdymą arba atšaukti ar pakeisti nuolaidos taikymą tokiai prekei iki tokio lygio ir tokiam laikotarpiui, kuris gali būti reikalingas, kad būtų pašalinta arba ištaisyta padaryta žala.

2. Susitariančioji Šalis, prieš taikydama šio straipsnio 1 dalyje nurodytas priemones, iš anksto raštu praneša apie tai SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS ir suteikia SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS bei toms Susitariančiosioms šalims, kurios yra iš esmės suinteresuotos tokios prekės eksportu, galimybę konsultuotis dėl siūlomos priemonės. Kai toks pranešimas yra susijęs su nuolaida dėl preferencijos, pranešime yra nurodoma Susitariančioji Šalis, kuri yra paprašiusi panaudoti tokią priemonę. Kritiniais atvejais, kai delsimas sukeltų žalos, kurią būtų sunku ištaisyti,

šio straipsnio 1 dalyje nurodyta priemone galima pasinaudoti laikinai, be išankstinių konsultacijų tuo atveju, jei tokios konsultacijos yra pradėdamos tuoj pat po tos priemonės įvedimo.

3. a) Jei susitarimas dėl priemonės tarp suinteresuotų Susitariančiųjų šalių nepasiektas, nežiūrint į tai, kad Susitariančioji Šalis, kuri norėtų pasinaudoti arba pratęsti tokios priemonės taikymą, gali laisvai tai daryti, ir, jei tokia priemone yra pasinaudojama arba ji yra tęsiama, Susitariančiosios šalys, kurios yra veikiamos tokios priemonės, gali ne vėliau kaip po 90 dienų nuo jos taikymo pradžios, bet praėjus 30 dienų nuo rašytinio pranešimo SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS gavimo, sustabdyti iš esmės tolygių nuolaidų arba įsipareigojimų pagal šį Susitarimą vykdymą priemonę taikančios Susitariančiosios šalies prekybos atžvilgiu, arba, jei tai yra šio straipsnio 1 dalies b punkte numatytas atvejis, tokios priemonės prašančios Susitariančiosios šalies prekybos atžvilgiu, jei tokiam nuolaidų ir įsipareigojimų sustabdymui neprieštarauja SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS.

b) Nepaisant šios straipsnio dalies a punkto nuostatų, tais atvejais, kai priemone yra pasinaudojama pagal šio straipsnio 2 dalį be išankstinių konsultacijų, ir dėl to yra padaroma arba gali būti padaryta rimtos žalos Susitariančiosios šalies vietiniams prekėms, kurios yra veikiamos šios priemonės, gamintojams, tokia Susitariančioji Šalis tais atvejais, kai delsimas gali sukelti sunkiai ištaisomos žalos, gali nutraukti žalai pašalinti arba ištaisyti reikalingų nuolaidų ir kitų įsipareigojimų vykdymą, kai tik tokia priemone yra pradėdama naudoti ir kol tęsiasi konsultacijos.

XX straipsnis BENDROSIOS IŠIMTYS

Atsižvelgiant į reikalavimą, kad tokios priemonės netaikomos tokiu būdu, kuris nulemtų ginčytiną arba nepateisinamą diskriminaciją tarp šalių su tokiomis pačiomis dominuojančiomis sąlygomis arba maskuotą tarptautinės prekybos ribojimą, jokia šio Susitarimo nuostata nėra interpretuojama kaip draudžianti Susitariančiajai šaliai priimti arba vykdyti priemones, kurios yra:

- a) reikalingos visuomenės moralės apsaugai;
- b) reikalingos žmogaus, gyvūnų ar augalų gyvybės ir sveikatos apsaugai;
- c) susijusios su aukso ir sidabro importu ar eksportu;
- d) reikalingos tam, kad būtų užtikrintas šio Susitarimo nuostatų, neatitinkančių įstatymų ir kitų teisės aktų, vykdymas, įskaitant muitų sistemos įgyvendinimą, monopolijų, veikiančių pagal II straipsnio 4 dalį ir XVII straipsnį, teises, patentų, prekių ženklų ir autorinių teisių apsaugą ir apgaulingos praktikos prevenciją;
- e) susijusios su prekėmis, kurias pagamino kaliniai;
- f) taikomos meninės, istorinės ir archeologinės reikšmės nacionalinių vertybių apsaugai;
- g) susijusios su senkančių gamtos išteklių konservavimu, jei tokios priemonės yra vykdomos kartu su vietinės gamybos ar vartojimo apribojimais;
- h) vykdomos remiantis įsipareigojimais, privalomais vykdyti pagal tarpvyriausybines prekybos sutartis, kurios atitinka SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS pateiktus kriterijus, ir ŠALYS jiems neprieštarauja, arba kurios pačios ŠALIMS yra pateiktos, ir joms ŠALYS neprieštarauja;
- i) ribojančios eksportą vietinių medžiagų, užtikrinančių pagrindinius tokių medžiagų kiekius, reikalingus vietinei perdirbimo pramonei tuo laikotarpiu, kai tokių medžiagų vietinė kaina yra išlaikoma mažesnė už pasaulinę kainą, ir toks išlaikymas sudaro vyriausybinių stabilizacijos plano dalį; su sąlyga, kad tokie apribojimai nepadidina tokios vietinės pramonės eksporto ar apsaugos ir nepažeidžia šio Susitarimo nediskriminacinių nuostatų;
- j) būtinos produktams, kurių vietinis arba bendras tiekimas nėra pakankamas, įsigyti ar paskirstyti; su sąlyga, kad tokios priemonės neprieštarauja principui, kad visos Susitariančiosios šalys turi teisę į jai priklausančią tokio tarptautiniu mastu tiekiamo produkto dalį, ir kad tokios priemonės, kurios neatitinka kitų šio Susitarimo nuostatų, yra atšaukiamos tuoj pat, kai tik

nebelieka aplinkybių, kurios lėmė jų panaudojimą. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS peržiūri, ar šis punktas reikalingas ne vėliau kaip 1960 m. birželio 30 d.

XXI straipsnis **SAUGUMĄ UŽTIKRINANČIOS IŠIMTYS**

Jokia šio Susitarimo nuostata nėra aiškinama kaip:

- a) reikalaujanti, kad Susitariančioji Šalis pateiktų informaciją, kurios atskleidimas, jos įsitikinimu, prieštarauja esminiams jos saugumo interesams;
- arba
- b) draudžianti Susitariančiajai šaliai imtis veiksmų, kuriuos ji laiko esant reikalingais esminiams jos saugumo interesams apginti:
 - i) dėl skylančių medžiagų arba medžiagų, iš kurių jos yra kilusios;
 - ii) dėl ginklų, amunicijos, karinio inventoriaus ir kitų tokios rūšies prekių ir medžiagų judėjimo, kai toks jų judėjimas vykdomas siekiant tiesiogiai arba netiesiogiai aprūpinti karinę formuotę;
 - iii) veiksmų, vykdomų karo ar kitų kritinių tarptautinių situacijų atveju;
- arba
- c) draudžianti Susitariančiajai šaliai imtis veiksmų, vykdamas jos įsipareigojimus pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatus dėl tarptautinio saugumo ir taikos palaikymo.

XXII straipsnis **KONSULTACIJOS**

1. Kiekviena Susitariančioji Šalis skiria tinkamą dėmesį ir suteikia atitinkamą galimybę konsultacijoms kitos šalies pateiktais klausimais bet koku klausimu, iškilusiu dėl šio Susitarimo vykdymo.

2. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gali, kai to prašo Susitariančioji Šalis, konsultuotis su bet kuria Susitariančiaja šalimi arba šalimis visais klausimais, dėl kurių nebuvo įmanoma priimti patenkinantį sprendimą konsultacijose pagal šio straipsnio 1 dalį.

XXIII straipsnis **(NUOLAUDŲ IR ĮSIPAREIGOJIMŲ) ANULIAVIMAS ARBA SUMAŽINIMAS**

1. Jei Susitariančioji Šalis laikytų, kad nauda, kuri jai tiesiogiai arba netiesiogiai tenka pagal šį Susitarimą, yra anuliuojama arba sumažinama ar kad Susitarimo tikslams pasiekti trukdo:

- a) kitos Susitariančiosios šalies nesugebėjimas vykdyti savo įsipareigojimų pagal šį Susitarimą,
- arba
- b) kitos Susitariančiosios šalies taikoma priemonė, nesvarbu, ar ji atitinka ar neatitinka šio Susitarimo nuostatas, arba
- c) esančios kitos situacijos,

Susitariančioji Šalis, siekdama teigiamai išspręsti klausimą, raštu pateikia kitai Susitariančiajai šaliai arba šalims, kurias ji laiko suinteresuotomis, pareiškimus arba pasiūlymus. Susitariančioji Šalis, gavusi tokius pareiškimus arba pasiūlymus, skiria tinkamą dėmesį jiems išnagrinėti.

2. Jei suinteresuotos Susitariančiosios šalys nepasiekia jas patenkinančio sprendimo per pagrįstą laikotarpį arba jei iškyla šio straipsnio 1 dalies c punkte nurodyti sunkumai, problema gali būti pateikta SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nedelsdamos išnagrinėja joms pateiktą problemą ir pateikia atitinkamas rekomendacijas Susitariančiosioms

šalims, kurias jos laiko suinteresuotomis, arba prireikus priima dėl to klausimo sprendimą. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gali konsultuotis su Susitariančiosiomis šalimis, Jungtinių Tautų Organizacijos Ekonominių ir socialinių klausimų taryba bei su bet kuria atitinkama tarpvyriausybine organizacija, kai jos laiko, kad tokios konsultacijos yra reikalingos. Jei SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS laiko, kad aplinkybės yra pakankamai rimtos, kad būtų pateisintas toks veiksmas, jos Susitariančiąjai šaliai arba šalims gali leisti sustabdyti bet kurios kitos Susitariančiosios šalies arba šalių atžvilgiu nuolaidų taikymą ar išipareigojimų pagal šį Susitarimą vykdymą taip, kaip jos nusprendžia esant tinkama tokiomis aplinkybėmis. Jei Susitariančiąjai šaliai iš tikrųjų yra nutraukiamas nuolaidų taikymas ar kitų išipareigojimų vykdymas, ji ne vėliau kaip per 60 dienų nuo tokio veiksmo gali raštu pranešti SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ atsakingajam sekretoriui# apie savo ketinimą pasitraukti iš šio Susitarimo, ir toks sprendimas įsigalioja 60 dienų nuo pranešimo gavimo.

III DALIS

XXIV straipsnis

TERITORINIS TAIKYMAS – PASIENIO PREKYBA – MUITŲ SĄJUNGOS IR LAISVOSIOS PREKYBOS ZONOS

1. Šio Susitarimo nuostatos yra taikomos Susitariančiųjų šalių metropolijų muitų teritorijoms ir visoms kitoms muitų teritorijoms, kurioms šis Susitarimas yra taikomas pagal XXVI straipsnį arba pagal XXXIII straipsnį, arba pagal Laikinojo taikymo protokolą (The Protocol of Provisional Application). Kiekviena tokia muitų teritorija išimtinai šio Susitarimo teritorinio taikymo tikslais yra laikoma Susitariančiąja šalimi; su sąlyga, kad šio punkto nuostatos nesukuria jokių teisių bei išipareigojimų tarp dviejų ar daugiau muitų teritorijų, dėl kurių šis Susitarimas buvo priimtas pagal XXVI straipsnį ar buvo taikomas pagal XXXIII straipsnį, ar pagal Laikinojo taikymo protokolą.

2. Šiame Susitarime muitų teritorija yra bet kokia teritorija, kuriai atskiri muitų tarifai ir kitos prekybos reguliavimo priemonės yra taikomi pakankamai didelei teritorijos prekybos su kitomis teritorijomis daliai.

3. Šio Susitarimo nuostatos nedraudžia:

a) bet kuriai Susitariančiąjai šaliai daryti nuolaidas kaimyninėms valstybėms, siekiant palengvinti pasienio prekybą;

b) valstybėms, kurios ribojasi su Triesto laisvąja teritorija, daryti nuolaidas prekiaujant su ja, su sąlyga, kad tokios nuolaidos neprieštarauja taikos susitarimams, pasirašytiems po Antrojo pasaulinio karo.

4. Susitariančiosios šalys pripažįsta norą didinti prekybos laisvę, savanoriškais susitarimais plėtojant valstybių, sudariusių tuos susitarimus, ekonomikos integraciją. Jos taip pat pripažįsta, kad muitų sąjungos ar laisvosios prekybos zonos tikslu turėtų būti skatinama prekyba tarp jas sudarančių teritorijų, o ne apribojimai tokių teritorijų prekybai su kitomis Susitariančiosiomis šalimis.

5. Todėl šio Susitarimo nuostatos nedraudžia tarp Susitariančiųjų šalių teritorijų sudaryti muitų sąjungas ar laisvosios prekybos zonas arba pasirašyti laikinąjį susitarimą, reikalingą muitų sąjungai ar laisvosios prekybos zonai sudaryti; su sąlyga, kad:

a) esant muitų sąjungai ar laikinajam susitarimui, sudarančiam sąlygas sudaryti muitų sąjungą, muitai ir kitos prekybos reguliavimo priemonės, įvesti sudarius tokią sąjungą ar laikinąjį susitarimą ir taikomi Susitariančiųjų šalių, kurios nėra tokios sąjungos ar susitarimo šalimis, prekybos atžvilgiu, negali būti didesni arba labiau apribojantys negu bendros muitų ir prekybos reguliavimo priemonės, taikytos šiose teritorijose iki muitų sąjungos sudarymo arba laikinojo susitarimo pasirašymo;

b) esant laisvosios prekybos zonai ar laikinajam susitarimui, sudarančiam sąlygas sukurti laisvosios prekybos zoną, muitai ir kitos prekybos reguliavimo priemonės, taikytos kiekvienoje

sutarčiai priklausančioje teritorijoje, ir kurios, sudarant tokią laisvosios prekybos zoną ar pasirašant laikinąjį susitarimą, yra taikomos Susitariančiųjų šalių, nesančių tokios zonos ar susitarimo šalimis, prekybos atžvilgiu, negali būti didesni arba labiau apribojantys negu atitinkami muitai arba kitos prekybos reguliavimo priemonės, kurios buvo taikomos šiose teritorijose iki laisvosios prekybos zonos sudarymo arba laikinojo susitarimo pasirašymo; ir

c) į bet kokį šios straipsnio dalies a ir b punktuose laikinąjį susitarimą atitinkamai įeina muitų sąjungos arba laisvosios prekybos zonos sudarymo per pagrįstą laikotarpį planas ir kryptys.

6. Jei, vykdant šio straipsnio 5 dalies a punkto reikalavimus, Susitariančiosios šalies siūlomas muitų normos padidinimas neatitinka II straipsnio nuostatų, turi būti taikoma XXVIII straipsnyje nurodyta tvarka. Taikant kompensacines priemones, būtina atsižvelgti į kompensaciją, kuri jau buvo suteikta, sumažinant atitinkamus įsipareigojimus kitose sąjungos sudėtinėse dalyse.

7. a) Bet kuri Susitariančioji Šalis, nusprendusi prisijungti prie muitų sąjungos, sudaryti laisvosios prekybos zoną ar laikinąjį susitarimą, kuris sudaro sąlygas sudaryti tokią sąjungą ar zoną, nedelsdama praneša apie tai SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS ir suteikia joms visą reikalingą informaciją tam, kad pastarosios Susitariančiosioms šalims galėtų pateikti pareiškimus ir rekomendacijas, kuriuos jos mano esant tinkamais.

b) Jei konsultacijose su laikinojo susitarimo šalimis SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS, išanalizavusios planą ir kryptis, įtrauktus į susitarimą, kaip yra nurodyta šio straipsnio 5 dalyje, ir deramai išnagrinėjusios pagal šios straipsnio dalies a punkto nuostatas gautą informaciją, nusprendžia, kad muitų sąjunga ar laisvosios prekybos zona negali būti sudarytos per susitarime nurodytą laikotarpį arba kad jis nėra pagrįstas, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS pateikia savo rekomendacijas susitarimo šalims. Šalys negali vykdyti sudaryto susitarimo, jei jos nėra pasirengusios jo pakeisti, remiantis pateiktomis rekomendacijomis.

c) Apie visus esminius šio straipsnio 5 dalies c punkte nurodytų plano arba krypties pakeitimus turi būti pranešama SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS, kurios gali reikalauti, kad suinteresuotos Susitariančiosios šalys konsultuotųsi su jomis, jei tokie pakeitimai galėtų pakenkti arba perdėtai uždelsti muitų sąjungai arba laisvosios prekybos zonai sudaryti.

8. Šiame Susitarime:

a) Muitų sąjunga reiškia vienos muitų teritorijos pakeitimą dviem arba daugiau muitų teritorijomis taip, kad:

i) muitai ir kitos prekybą ribojančios priemonės (išskyrus, kai tai yra reikalinga, leidžiamas taikyti pagal XI, XII, XIII, XIV, XV ir XX straipsnius) yra iš esmės panaikinamos visos prekybos tarp sąjungos sudėtinių dalių atžvilgiu arba iš esmės visos prekybos iš šių teritorijų kilusių prekių atžvilgiu, ir

ii) pagal šio straipsnio 9 dalies nuostatas kiekviena sąjungos narė prekybai su teritorijomis, neįeinančiomis į sąjungą, taiko iš esmės tokius pačius muitus ir kitas prekybos reguliavimo priemones;

b) Laisvosios prekybos zona reiškia dviejų ar daugiau muitų teritorijų grupę, kurioje muitai ir kitos prekybą ribojančios priemonės (išskyrus, kai tai yra reikalinga, leidžiamas taikyti pagal XI, XII, XIII, XIV, XV ir XX straipsnius) yra iš esmės panaikinamos tarp sutarčiai priklausančių šalių prekybai produktais, kilusiais iš tų šalių.

9. Muitų sąjungos ar laisvosios prekybos zonos sudarymas negali turėti įtakos I straipsnio 2 dalyje nurodytoms preferencijoms, tačiau jos gali būti panaikintos ar kitaip sureguliuotos suinteresuotų Susitariančiųjų šalių derybomis.* Ypatingai tokia derybų su suinteresuotomis Susitariančiosiomis šalimis tvarka yra taikoma preferencijoms, reikalaujamos pagal šio straipsnio 8 dalies a punkto i papunkčio ir 8 dalies b punkto nuostatas, panaikinti.

10. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS dviem trečdaliais balsų gali pritarti pasiūlymams, kurie visiškai neatitinka šio straipsnio 5-9 (imtinai) dalių reikalavimų, su sąlyga, kad tokie pasiūlymai sudaro sąlygas sudaryti muitų sąjungą ar laisvosios prekybos zoną remiantis šiuo straipsniu.

11. Atsižvelgiant į ypatingas aplinkybes, kurios susidarė įkūrus nepriklausomas Indijos ir Pakistano valstybes, ir, pripažįstant, kad jos ilgą laiką sudarė vientisą ekonominį vienetą, Susitariančiosios šalys sutinka, kad šio Susitarimo nuostatos nedraudžia šioms dviem valstybėms sudaryti specialius prekybos su jomis susitarimus, pratęsiant jau nusistovėjusius jų tarpusavio prekybinius ryšius.*

12. Kiekviena Susitariančioji Šalis imasi visų įmanomų bei pagrįstai reikalingų priemonių, kuriomis pasinaudodama regionų ir vietos valdžia užtikrintų šio Susitarimo nuostatų vykdymą.

XXV straipsnis

SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ BENDRI VEIKSMAI

1. Retkarčiais Susitariančiųjų šalių atstovai susitinka tam, kad įsigaliotų bendrų veiksmų reikalaujančios šio Susitarimo nuostatos ir kad apskritai būtų palengvintas šio Susitarimo veikimas bei jo tikslų palaikymas. Kai tik yra nuoroda į šio Susitarimo bendrus Susitariančiųjų šalių veiksmus, jos yra nurodomos kaip SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS.

2. Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinis Sekretorius buvo paprašytas sušaukti pirmąjį SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ susirinkimą, kuris turi įvykti ne vėliau kaip 1948 m. kovo 1 d.

3. Kiekviena Susitariančioji Šalis turi teisę turėti vieną sprendžiamąjį balsą visų SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ susirinkimuose.

4. SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ sprendimai yra priimami balsų dauguma, jei šio Susitarimo nuostatos nenurodo kitaip.

5. Ypatingomis aplinkybėmis, kurios nėra numatytos šiame Susitarime, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gali atidėti savo įsipareigojimus, prisiimtus dėl Susitariančiosios šalies pagal šį Susitarimą; su sąlyga, kad toks sprendimas turi būti patvirtintas dviem trečdaliais balsų ir kad tokią daugumą sudaro daugiau negu pusė Susitariančiųjų šalių. Pagal tokį balsavimą SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS taip pat gali:

- i) nustatyti tam tikras ypatingų aplinkybių kategorijas, kurioms būtų taikomi kiti reikalavimai, balsuojant dėl įsipareigojimų atidėjimo („waiver“);
- ii) nustatyti tokį kriterijų, kuris gali būti reikalingas šios straipsnio dalies taikymui.

XXVI straipsnis

PRIĖMIMAS, ĮSIGALIOJIMAS IR REGISTRAVIMAS

1. Šis Susitarimas sudarytas 1947 m. spalio 30 d.

2. Šį Susitarimą gali priimti bet kuri Susitariančioji Šalis, kuri 1955 m. kovo 1 d. buvo Susitariančiąja šalimi arba kuri vedė derybas, norėdama prisijungti prie šio Susitarimo.

3. Šis Susitarimas, sudarytas vienu egzemplioriumi anglų kalba ir vienu egzemplioriumi prancūzų kalba, abu tekstai autentiški, deponuojamas Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui, kuris patvirtintas kopijas išsiunčia visoms suinteresuotoms vyriausybėms.

4. Kiekviena vyriausybė, priimanti šį Susitarimą, SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ atsakingajam sekretoriui(š) atiduoda saugoti priėmimo dokumentą. Atsakingasis sekretorius informuoja visas suinteresuotas vyriausybes apie tokio dokumento deponavimo dieną ir šio Susitarimo įsigaliojimo pagal šio straipsnio 6 dalį dieną.

5. a). Kiekviena vyriausybė, priimanti šį Susitarimą, daro tai savo metropolinės ir kitų teritorijų, už kurias ji yra atsakinga tarptautiniu mastu, atžvilgiu, išskyrus tokias atskiras muitų teritorijas, apie kurias pranešama SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ atsakingajam sekretoriui jų priėmimo metu.

b) Bet kuri vyriausybė, pranešusi atsakingajam sekretoriui apie išimtis pagal šios straipsnio dalies a punktą, bet kada gali atsakingajam sekretoriui pranešti, kad jos priėmimas įsigalioja atskirai

išskirtai muitų teritorijai ar teritorijoms, ir toks pranešimas įsigalioja 30 dieną nu pranešimo gavimo.

c) Jei muitų teritorija, dėl kurios Susitariančioji Šalis priėmė šį Susitarimą, turi ar įgyja visišką savo užsienio prekybinių ryšių ir kitų reikalų, kuriuos apima šis Susitarimas, tvarkymo autonomiją, tokia teritorija, kai ją remianti atsakinga Susitariančioji Šalis deklaracijos forma pareiškia apie tokį faktą, yra laikoma Susitariančiaja šalimi.

6. Šis Susitarimas įsigalioja jį priėmusioms vyriausybėms 30 dieną nuo priėmimo dokumentų įteikimo SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ atsakingajam sekretoriui H priede išvardytų vyriausybių vardu, kurių teritorijų užsienio prekyba sudaro 85% bendros tų vyriausybių teritorijų prekybos, apskaičiuotos pagal H priede nurodytą skaičiavimo lentelę. Visų kitų vyriausybių priėmimo dokumentai įsigalioja 30 dieną nuo jų įteikimo.

7. Jungtinių Tautų Organizacija yra įgaliota šį Susitarimą užregistruoti, kai jis tik įsigalioja.

XXVII straipsnis **NUOLAUDŲ ATŠAUKIMAS ARBA SUSTABDYMAS**

Bet kuri Susitariančioji Šalis bet kuriuo metu gali visiškai arba iš dalies atšaukti arba sustabdyti bet kokią nuolaidą, nurodytą prie šio Susitarimo pridedamame atitinkamame Sąraše, jei Susitariančioji Šalis nustato, kad dėl tokios nuolaidos buvo derėtasi su vyriausybe, kuri netapo arba daugiau nėra Susitariančiaja šalimi. Tokį veiksma vykdanči Susitariančioji Šalis praneša apie tai SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS ir, esant prašymui, konsultuojasi su Susitariančiosiomis šalimis, kurios turi esminį suinteresuotumą dėl šios konkrečios prekės.

XXVIII straipsnis* **SĄRAŠŲ KEITIMAS**

1. Pirmąją kiekvieno trejų metų laikotarpio dieną, skaičiuojant pirmąjį laikotarpį nuo 1958 m. sausio 1 d. (arba nuo bet kurio kito laikotarpio,* kurį gali nustatyti SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS dviem trečdaliais balsų, pirmos dienos), Susitariančioji Šalis (toliau šiame straipsnyje – prašanti Susitariančioji Šalis) derybomis ir susitarimu su Susitariančiaja šalimi, su kuria anksčiau buvo derėtasi dėl tokios nuolaidos, ir su kitomis Susitariančiosiomis šalimis, kurios, SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ manymu, turi pirmaeilį tiekimo interesą (šios dvi Susitariančiųjų šalių kategorijos kartu su prašančia Susitariančiaja šalimi toliau šiame straipsnyje yra vadinamos „labiausiai suinteresuotomis Susitariančiosiomis šalimis“), bei konsultuojantis su bet kuria kita Susitariančiaja šalimi, kurią SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nustatė turint esminį suinteresuotumą šia nuolaida, gali pakeisti arba atšaukti nuolaidą, esančią atitinkamame prie šio Susitarimo pridedamame Sąraše.

2. Tokiose derybose ir susitarime, kuriame gali būti įtrauktos nuostatos dėl kompensacijų suteikimo kitoms prekėms, suinteresuotos Susitariančiosios šalys siekia išlaikyti bendrą abipusių ir abiem pusėms naudingų nuolaidų lygį, kuris būtų nemažiau palankus prekybai už tą, kurį suteikė šis Susitarimas iki tokių derybų.

3. a). Jei susitarimas tarp labiausiai suinteresuotų Susitariančiųjų šalių nebuvo pasiektas iki 1958 m. sausio 1 d. arba iki šio straipsnio 1 dalyje nurodyto laikotarpio pabaigos, Susitariančioji Šalis, siūlanti pakeisti ar atšaukti nuolaidą, gali tai daryti ir, jei toks veiksmas yra įvykdytas, bet kuri Susitariančioji Šalis, su kuria dėl nuolaidos buvo derėtasi anksčiau, bet kuri Susitariančioji Šalis, kuri pagal šio straipsnio 1 dalies apibrėžimą turi pirmaeilį tiekimo interesą, ir bet kuri Susitariančioji Šalis, kuri pagal šio straipsnio 1 dalies apibrėžimą yra iš esmės suinteresuota šalimi, ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo tokio veiksmo įvykdymo gali, praėjus 30 dienų nuo to, kai

* Originalo tekste klaidingai pažymėta „punkto“.

SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gavo pranešimą, atšaukti iš esmės tolygias nuolaidas, dėl kurių su prašančia Susitariančiaja šalimi buvo derėtasi anksčiau.

b) Jei susitarimas tarp labiausiai suinteresuotų Susitariančiųjų šalių yra pasiektas, tačiau kuri nors kita pagal šio straipsnio 1 dalies apibrėžimą turinti esminį suinteresuotumą Susitariančioji Šalis nėra tuo patenkinta, tokia Susitariančioji Šalis ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo pagal tokį susitarimą įvykdytos priemonės gali atšaukti iš esmės tolygias nuolaidas, dėl kurių buvo anksčiau derėtasi su prašančia Susitariančiaja šalimi, praėjus 30 dienų nuo to, kai SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gavo apie tai pranešimą.

4. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS bet kuriuo metu, esant ypatingoms aplinkybėms, gali leisti Susitariančiajai šaliai pradėti derybas dėl prie šio Susitarimo pridedamame atitinkamame Sąraše nurodytos nuolaidos pakeitimo arba atšaukimo pagal tokią tvarką ir sąlygas:

a) tokios derybos* ir visos su jomis susijusios konsultacijos yra vedamos pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas;

b) jei susitarimas tarp labiausiai suinteresuotų Susitariančiųjų šalių yra pasiektas derybomis, tada yra taikomos šio straipsnio 3 dalies b punkto nuostatos;

c) jei susitarimas tarp labiausiai suinteresuotų Susitariančiųjų šalių per 60 dienų nuo derybų pradžios arba per SUSITARIANČIOSIOMIS ŠALIMIS nustatytą kitą ilgesnį laikotarpį nėra pasiektas, prašančioji Susitariančioji Šalis dėl šio klausimo gali kreiptis į SUSITARIANČIASIAS ŠALIS;

d) gavusios tokį kreipimąsi, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nedelsdamos išnagrinėja tą klausimą ir, siekdamos jį sureguliuoti, labiausiai suinteresuotoms Susitariančiosioms šalims pateikia savo nuomonę. Jei sutarimas pasiektas, yra taikomos šio straipsnio 3 dalies b punkto nuostatos taip, tarsi susitarimas tarp labiausiai suinteresuotų Susitariančiųjų šalių būtų buvęs pasiektas. Jei susitarimas tarp labiausiai suinteresuotų Susitariančiųjų šalių nėra pasiektas, prašančioji Susitariančioji Šalis gali pakeisti arba atšaukti nuolaidas, jei SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nenustato, kad prašančioji Susitariančioji Šalis nepagrįstai nepasiūlė atitinkamos kompensacijos. Jei toks veiksmas yra įvykdomas, bet kuri Susitariančioji Šalis, su kuria buvo anksčiau derėtasi dėl šios nuolaidos, bet kuri Susitariančioji Šalis pagal šio straipsnio 4 dalies a punktą laikoma turinti pirmaeilį tiekimo interesą, ir bet kuri Susitariančioji Šalis, pagal šio straipsnio 4 dalies a punktą laikoma turinti esminį suinteresuotumą, ne vėliau kaip po 6 mėnesių nuo veiksmo įvykdymo gali atšaukti iš esmės tolygias nuolaidas, dėl kurių buvo anksčiau derėtasi su prašančia Susitariančiaja šalimi, praėjus 30 dienų nuo tada, kai SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gavo apie tai pranešimą.

5. Iki 1958 m. sausio 1 d. arba iki bet kokio kito pagal šio straipsnio 1 dalį numatyto termino pabaigos, Susitariančioji Šalis, pranešusi apie tai SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS, gali pasirinkti išlaikyti teisę keisti atitinkamą Sąrašą per kitą laikotarpį, remdamasi šio straipsnio 1-3 dalyse nurodyta tvarka. Jei Susitariančioji Šalis padaro tokį pasirinkimą, kitos Susitariančiosios šalys turi teisę per tą patį laikotarpį, remdamasi tokia pačia tvarka, pakeisti arba atšaukti nuolaidas, dėl kurių anksčiau buvo derėtasi su šia Susitariančiaja šalimi.

XXVIII bis straipsnis DERYBOS DĖL MUITŲ TARIFŲ

1. Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad muito mokesčiai dažnai tampa rimta kliūtimi prekybai, todėl tarpusavio derybos abipusės naudos pagrindu, skirtos muitų tarifų ir kitų rinkliavų, taikomų importui ir eksportui, ypač aukštų muitų tarifų, stabdančių prekių importą net minimaliais kiekiais, bendro lygio sumažinimui ir vedamos, atsižvelgiant į šio Susitarimo tikslus bei į įvairius atskirų Susitariančiųjų šalių poreikius, turi labai didelės reikšmės tarptautinės prekybos plėtrai. Dėl to SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS retkarčiais gali rengti tokias derybas.

2. a). Remiantis šiuo straipsniu, derybos gali būti vedamos pasirenkamuju „prekė už prekę“ („product-by-product“) pagrindu arba taikant suinteresuotų Susitariančiųjų šalių priimtą

daugiašalių derybų tvarką. Tokiomis derybomis galima siekti sumažinti muitus, „išaldyti“ muitus taikomu lygi arba įsipareigoti, kad atskiri muitai arba vidutinis muto mokesčių dydis nustatytų kategorijų prekėms neviršytų nustatytų dydžių. Įsipareigojimas nedidinti mažų muitų arba išlaikyti bemuitį režimą yra iš esmės pripažįstamas kaip nuolaida, tolygi didelių muitų sumažinimui.

b) Susitariančiosios šalys pripažįsta, kad daugiašalių derybų sėkmė priklauso nuo visų Susitariančiųjų šalių, kurių tarpusavio prekyba sudaro esminę jų užsienio prekybos dalį, dalyvavimo tokiose derybose.

3. Derybos turi vykti atsižvelgiant:

a) į atskirų Susitariančiųjų šalių poreikius ir į atskiras pramonės šakas;

b) į mažiausiai išsivysčiusių valstybių poreikį naudotis lankstesne muitų tarifų apsauga, kuri padėtų jų ekonomikos plėtrai, ir į šių valstybių ypatingą poreikį išlaikyti muitų tarifus pajamų gavimo tikslais;

c) į visas kitas svarbias aplinkybes, įskaitant suinteresuotų Susitariančiųjų šalių fiskalinius, plėtros, strateginius ir kitus poreikius.

XXIX straipsnis

ŠIO SUSITARIMO SANTYKIS SU HAVANOS CHARTIJA

1. Susitariančiosios šalys įsipareigoja, kad jų vykdomoji valdžia be išlygų laikysis bendrų principų, išdėstytų Havanos Chartijos I-VI (imtinai) ir IX skyriuose, kol šalys priima šią Chartiją pagal savo konstitucinę tvarką.*

2. Šio Susitarimo II dalies veikimas yra sustabdomas Havanos Chartijos įsigaliojimo dieną.

3. Jei Havanos Chartija neįsigalioja iki 1949 m. rugsėjo 30 d., Susitariančiosios šalys susitinka iki 1949 m. gruodžio 31 d. susitarti, ar šis Susitarimas turi būti pataisytas, papildytas ar paliktas.

4. Jei bet kuriuo metu Havanos Chartija nustotų galiojusi, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS turi susitikti kaip galima greičiau ir susitarti, ar šis Susitarimas turi būti papildytas, pataisytas ar paliktas. Kol bus pasiektas toks susitarimas, vėl pradeda galioti šio Susitarimo II dalis; su sąlyga, kad visos II dalies nuostatos, išskyrus XXIII straipsnį, bus pakeistos, mutatis mutandis, tokia forma, kokia jos buvo pateiktos Havanos Chartijoje; ir dar su sąlyga, kad jokia Susitariančioji Šalis neprivalo vykdyti nuostatų, kurios jai nebuvo privalomos tada, kai Havanos Chartija nustojo galiojusi.

5. Jei Susitariančioji Šalis nėra priėmusi Havanos Chartijos iki jos įsigaliojimo dienos, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS susirenka, kad susitartų, ar šis Susitarimas, kiek jis turi įtakos šios Susitariančiosios šalies santykiams su kitomis Susitariančiosiomis šalimis, gali būti papildytas ar pataisytas, ir, jei taip, koku būdu tai turi būti padaryta. Kol bus pasiektas toks susitarimas, šios Susitariančiosios šalies prekybai su kitomis Susitariančiosiomis šalimis, nežiūrint į šio straipsnio 2 dalies nuostatas, tebetaikomos šio Susitarimo II dalies nuostatos.

6. Susitariančiosios šalys, Tarptautinės Prekybos Organizacijos narės, neturi taikyti šio Susitarimo nuostatų taip, kad toks taikymas užkirstų kelią Havanos Chartijos nuostatomis veikti. Šios straipsnio dalies pagrindinį principą taikant Susitariančiajai šaliai, kuri nėra Tarptautinės Prekybos Organizacijos narė, atsižvelgiama į šio straipsnio 5 dalį.

XXX straipsnis

PAKEITIMAI

1. Išskyrus tuos atvejus, kai pakeitimai yra numatyti kitomis šio Susitarimo nuostatomis ir pakeitimai, padaryti šio Susitarimo I dalies ar XXIX straipsnio, ar šio straipsnio nuostatomis, tampa galiojančiais, kai juos priima visos Susitariančiosios šalys, o visi kiti šio Susitarimo pakeitimai juos

priėmusioms Susitarianėiosioms šalims įsigalioja tada, kai jiems pritaria du treėdaliai Susitarianėiųjų ŗalių, o kiekvienai kitai Susitarianėiajai ŗaliai, kai ji priima tokį pakeitimą.

2. Bet kuri ŗio Susitarimo pakeitimą priimanti Susitarianėioji ŗalis per SUSITARIANėIOSIOMIS ŗALIMIS nustatytą terminą Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui įteikia pakeitimo priėmimo dokumentą. SUSITARIANėIOSIOS ŗALYS gali nusprėsti, kad pagal ŗį straipsnį įsigaliojė pakeitimai yra tokio pobūdžio, kad bet kuri Susitarianėioji ŗalis, nepriėmusi jų per SUSITARIANėIOSIOMIS ŗALIMIS nustatytą terminą, gali pasitraukti iš ŗio Susitarimo arba pasilikti Susitarianėiaja ŗalimi SUSITARIANėIŪJŪ ŗALIŪ sutikimu.

XXXI straipsnis PASITRAUKIMAS

Nenusižengiant XVIII straipsnio 12 dalies, XXIII straipsnio ar XXX straipsnio 2 dalies nuostatomis, bet kuri Susitarianėioji ŗalis gali pasitraukti iš ŗio Susitarimo arba sustabdyti jo taikymą atskirai muitų teritorijai, už kurią ji yra atsakinga tarptautiniu mastu ir kuri tuo metu turi visiŗką autonomiją tvarkyti savo užsienio prekybos ir kitus reikalus, susijusius su ŗiuo Susitarimu. Pasitraukimas įsigalioja praėjus 6 mėnesiams nuo tos dienos, kai Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinis Sekretorius gauna raŗytinį praneŗimą apie pasitraukimą.

XXXII straipsnis SUSITARIANėIOSIOS ŗALYS

1. ŗio Susitarimo Susitarianėiosiomis ŗalimis yra laikomos vyriausybės, taikanėios ŗio Susitarimo nuostatas pagal XXVI ir XXXIII straipsnius arba pagal Laikinojo taikymo protokolą.

2. Bet kuriuo metu po ŗio Susitarimo įsigaliojimo pagal XXVI straipsnio 6 dalį Susitarianėiosios ŗalys, priėmusios ŗį Susitarimą, remdamosi XXVI straipsnio 4 dalimi, gali nusprėsti, kad jo nepriėmusi Susitarianėioji ŗalis nustoja buvusi Susitarianėiaja ŗalimi.

XXXIII straipsnis PRISIJUNGIMAS

Vyriausybė, kuri nėra ŗio Susitarimo ŗalis arba kuri veikia atskiros muitų teritorijos vardu, turinėios visiŗką autonomiją tvarkyti savo užsienio prekybos ir kitus reikalus, susijusius su ŗiuo Susitarimu, gali prisijungti prie ŗio Susitarimo savo arba tokios teritorijos vardu pagal sąlygas, dėl kurių ji susitarė su SUSITARIANėIOSIOMIS ŗALIMIS. SUSITARIANėIŪJŪ ŗALIŪ sprendimai pagal ŗį punktą yra priimami dviejų treėdalių balsų dauguma.

XXXIV straipsnis PRIEDAI

ŗio Susitarimo priedai yra neatsiejama ŗio Susitarimo dalis.

XXXV straipsnis SUSITARIMO NETAIKYMAS ATSKIROMS SUSITARIANėIOSIOMS ŗALIMS

1. ŗis Susitarimas arba, alternatyviai, ŗio Susitarimo II straipsnis nėra taikomi vienai Susitarianėiajai ŗaliai ir kitai Susitarianėiajai ŗaliai, jeigu:

a) abi Susitarianėiosios ŗalys nėra pradėjusios dviŗalių derybų dėl muitų tarifų;

b) tuo metu, kai viena iš šių Susitariančiųjų šalių tampa Susitariančiaja šalimi, kita nesutinka su šio Susitarimo taikymu.

2. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS ypatingais atvejais ar esant bet kurios Susitariančiosios šalies prašymui gali peržiūrėti šio straipsnio veikimą ir pateikti atitinkamų rekomendacijų.

IV DALIS PREKYBA IR PLĖTRA

XXXVI straipsnis PRINCIPAI IR TIKSLAI

1. Susitariančiosios šalys,

a) prisimindamos, kad vienas pagrindinių šio Susitarimo tikslų yra gyvenimo lygio kėlimas ir visų susitariančiųjų šalių progresyvinis ūkio plėtojimas, ir būdamos tos nuomonės, kad šių tikslų siekimas ypač svarbus mažiausiai išsivysčiusioms susitariančiosioms šalims;

b) manydamos, kad mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių pajamos, gaunamos iš eksporto, gali suvaidinti gyvybiškai svarbų vaidmenį jų ekonomikos plėtroje ir kad tokio indėlio dydis priklauso nuo to, kokią kainą mažiausiai išsivysčiusios susitariančiosios šalys mokės už būtinausių prekių importą, kokie bus jų eksporto mastai ir kokią kainą jos gaus už tą eksportą;

c) pastebėdamos, kad yra didelis skirtumas tarp mažiausiai išsivysčiusių šalių ir visų kitų šalių gyvenimo lygio;

d) pripažindamos, kad tolesniam mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių ūkio plėtojimui ir greitam gyvenimo lygio kėlimui esminės reikšmės turi individualūs ir suderinti veiksmai;

e) pripažindamos, kad tarptautinė prekyba, kaip ekonominės ir socialinės pažangos pasiekimo priemonė, turėtų vadovautis tokiomis taisyklėmis ir tvarka (taip pat priemonėmis, suderinamomis su tokiomis taisyklėmis ir tvarka), kurios atitinka šiame straipsnyje numatytus tikslus;

f) pastebėdamos, kad SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS mažiausiai išsivysčiusioms susitariančiosioms šalims gali suteikti teisę pasinaudoti specialiomis priemonėmis savo prekybai ir plėtrai skatinti,

s u s i t a r ė:

2. Mažiausiai išsivysčiusioms susitariančiosioms šalims reikia, kad greitai ir nuolat didėtų eksporto pajamos.

3. Reikalingos pozityvios pastangos, skirtos tam, kad mažiausiai išsivysčiusios susitariančiosios šalys išsaugotų savo dalį plečiantis tarptautinei prekybai, kuri atitiktų jų ekonominio vystymosi poreikius.

4. Atsižvelgiant į ilgalaikę daugelio mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių priklausomybę nuo pagrindinių produktų*, kurių asortimentas yra ribotas, eksporto, atsiranda poreikis didžiausiu įmanomu mastu suteikti palankesnes ir priimtinesnes sąlygas tiems produktams patekti į pasaulinę rinką ir kur reikalinga, įvesti priemones, kurių paskirtis būtų stabilizuoti ir pagerinti tų produktų sąlygas pasaulinėje rinkoje, ypač įskaitant priemones, kurių dėka pasiekiamos stabilios, teisingos ir pelningos kainos, tai sudaro sąlygas pasaulinės prekybos ir paklausos plėtrai bei dinamiškam ir nuolatiniam tų šalių realių eksporto pajamų augimui, tai aprūpintų vis didėjančiais ištekiais, reikalingais joms ekonomiškai vystytis.

5. Greitą mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių ūkių vystymąsi dar labiau paskatintų jų ūkių struktūros pajvairinimas* ir sugebėjimas išvengti per didelės priklausomybės nuo pagrindinių produktų eksporto, todėl reikia kuo platesnių rinkų palankiomis sąlygomis perdirbtiems

produktams ir prekėms, kurių eksportu šiuo metu yra ar potencialiai bus suinteresuotos mažiausiai išsivysčiusios susitariančiosios šalys.

6. Dėl didelio eksporto pajamų ir kitokių pajamų užsienio valiuta deficito, su kuriuo susiduria mažiausiai išsivysčiusios susitariančiosios šalys, kurių vystymuisi ypatingos svarbos įgauna prekybos ir finansinės pagalbos tarpusavio santykis. Todėl reikalingas glaudus ir ilgalaikis SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ ir tarptautinių finansinių organizacijų bendradarbiavimas tam, kad pagalba, suteikiama mažiausiai išsivysčiusioms susitariančiosioms šalims, palengvinant jų ekonominį vystymąsi, būtų kuo efektyvesnė.

7. Būtinai atitinkamas SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ, kitų tarpvyriausybinių institucijų bei organizacijų ir agentūrų, priklausančių Jungtinių Tautų Organizacijos sistemai, kurių veikla susijusi su mažiausiai išsivysčiusių šalių prekyba ir ekonominiu vystymusi, bendradarbiavimas.

8. Išsivysčiusios susitariančiosios šalys nesitiki abipusiai vienodų, prisiimamų derybose dėl prekybos įsipareigojimų sumažinti ar panaikinti muitų tarifus ar kitas mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių prekybos priemones.*

9. Susitariančiosios šalys tiek pavieniui, tiek bendromis pastangomis sąmoningai ir tikslingai įveda tokias priemones tam, kad tie principai bei tikslai įsigaliojūt.

XXXVII straipsnis ĮSIPAREIGOJIMAI

1. Išsivysčiusios susitariančiosios šalys, kiek tik įmanoma, – t. y., išskyrus atvejus, kai tai neįmanoma dėl pateisinamų priežasčių, įskaitant teisingas priežastis, – įgyvendina šias nuostatas:

- a) suteikia pirmenybę apribojimams mažinti ar panaikinti toms prekėms, kurių eksportu šiuo metu ar potencialiai yra ypač suinteresuotos mažiausiai išsivysčiusios susitariančiosios šalys, įskaitant muitų ir kitų apribojimų, kurie nepagrįstai diferencijuoja neperdirbtos ar perdirbtos tos prekės, mažinimą ar panaikinimą;*
 - b) neįveda ar nepadidina muitų ar netarifinių importo priemonių prekėms, kurių eksportu šiuo metu ar potencialiai yra ypač suinteresuotos mažiausiai išsivysčiusios susitariančiosios šalys;
 - c) i) neįveda naujų fiskalinių priemonių,
 - ii) derindamos fiskalinę politiką, suteikia prioritetą sumažinti ar panaikinti tas fiskalines priemones, kurios labai trukdytų ar trukdo perdirbtų ar neperdirbtų pirminių produktų, kurie visiškai ar pagrindinai gaminami mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių teritorijose, ir kurios konkrečiai taikomos tiems produktams, vartojimo augimui.
2. a) Jeigu manoma, kad kuri nors iš šio straipsnio 1 dalies a, b ar c punktų nuostatų neveiksminga (negalioja), – apie tai SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS praneša arba ta susitariančioji šalis, kurioje ta nuostata neveiksminga, arba bet kuri kita suinteresuota susitariančioji šalis.
- b) i) Suinteresuotos susitariančiosios šalies prašymu ir nepažeisdamos jokių dvišalių konsultacijų, kurios galėtų įvykti, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS konsultuojasi dėl to su ta susitariančiąja šalimi, kurioje neveiksminga anksčiau minėta nuostata, ir su visomis suinteresuotomis susitariančiosiomis šalimis, siekdamos priimti visas susitariančiąsias šalis patenkinančius sprendimus tam, kad būtų vykdomi XXXVI straipsnyje numatyti tikslai. Tokių konsultacijų metu nagrinėjamos priežastys, dėl kurių šio straipsnio 1 dalies a, b ar c punktų nuostatos yra neveiksmingos.
 - ii) Kadangi kai kuriais atvejais atskiros susitariančiosios šalys šio straipsnio 1 dalies a, b ar c punktų nuostatas gali greičiau įgyvendinti veikdamos drauge su kitomis išsivysčiusiomis susitariančiosiomis šalimis, – tokia konsultacija gali būti nukreipta tam tikslui.
 - iii) Tam tikrais atvejais SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ konsultacijose gali būti siekiama susitarimo dėl bendrų veiksmų, kurių tikslas toliau skatinti šio Susitarimo tikslų siekimą, kaip numatyta XXV straipsnio 1 dalyje.

3. Išsivysčiusios susitariančiosios šalys:

- a) deda visas pastangas tais atvejais, kai vyriausybės tiesiogiai ar netiesiogiai nustato perpardavimo kainas prekėms, kurios visos ar didžioji jų dalis gaminamos mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių teritorijose tam, kad būtų išlaikytas teisingas prekybos lygis;
- b) aktyviai svarsto dėl kitų priemonių*, skirtų importui iš mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių didinti, įvedimo ir dėl atitinkamo tarptautinio bendradarbiavimo tuo tikslu;
- c) kreipia ypatingą dėmesį į mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių prekybinius interesus, kai yra svarstomos kitos, šiuo Susitarimu leistinos priemonės, kurias ketinama taikyti norint išspręsti tam tikras problemas ir iširti visas konstruktyvių priemonių galimybes prieš pradėdant taikyti tas priemones ten, kur jos padarytų įtakos minėtų susitariančiųjų šalių esminiams interesams.

4. Mažiausiai išsivysčiusios susitariančiosios šalys sutinka imtis tinkamų veiksmų įgyvendinant IV dalies nuostatas kitų mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių prekybos naudai, kol tokie veiksmai yra suderinami su jų pačių esama ir būsima plėtra, finansiniais ir prekybiniais poreikiais, atsižvelgiant į ankstesnę prekybos padėtį ir į mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių prekybinių interesų visumą.

5. Vykdydamos šio straipsnio 1-4 dalyse numatytus įsipareigojimus, kiekviena susitariančioji šalis sudaro bet kuriai kitai suinteresuotai susitariančiajai šaliai ar šalims visišką ir operatyvią galimybę surengti konsultacijas pagal įprastą šiuo Susitarimu numatytą tvarką bet kokiais klausimais ar dėl sunkumų, galinčių kilti ateityje.

XXXVIII straipsnis BENDRI VEIKSMAI

1. Kaip numatyta šiame Susitarime ir kitur, susitariančiosios šalys tinkamai bendradarbiauja tarpusavyje tam, kad skatintų siekti XXXVI straipsnyje numatytų tikslų.

2. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS, ypač:

- a) prireikus imasi veiksmų ir, jeigu reikia, pasinaudoja tarptautinėmis sutartimis, sudarydamos geresnes ir priimtinas sąlygas tam, kad mažiausiai išsivysčiusioms susitariančiosioms šalims didelės reikšmės turintys pirminiai produktai galėtų pakliūti į pasaulio rinkas; taip pat kuriant priemones, kurios stabilizuoja ir pagerina pasaulio rinkų sąlygas tiems produktams, įskaitant priemones, kuriomis pasiekiamos stabilios, teisingos ir pelningos tokių produktų eksporto kainos;
- b) siekia tinkamai bendradarbiauti su Jungtinių Tautų Organizacija bei jų organizacijomis ir agentūromis, įskaitant institucijas, kurios gali būti įsteigtos pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Prekybos ir plėtros konferencijos (UNCTAD) rekomendacijas, prekybos ir plėtros srityje;
- c) bendradarbiauja, analizuodamos atskirų mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių plėtros planus ir politiką bei nagrinėdamos prekybos ir paramos lygį tam, kad būtų sukurtos konkrečios priemonės, skatinančios eksporto pajėgumų plėtrą ir padedančios atverti eksporto rinkas tokiu būdu atsiradusių naujų šalių prekėms. Dėl to susitariančiosios šalys siekia tinkamai bendradarbiauti su vyriausybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, o ypač su tomis organizacijomis, kurios yra susijusios su finansinės pagalbos teikimu ekonomikos plėtrai, sisteminėmis studijomis dėl prekybos ir paramos lygio mažiausiai išsivysčiusiose susitariančiosiose šalyse tam, kad būtų atlikta aiški eksporto pajėgumų, rinkos prognozių ir tolesnių veiksmų, kurių galėtų prireikti, analizė;

- d) nuolat stebi pasaulinės prekybos plėtrą ypač atsižvelgdamos į mažiausiai išsivysčiusių susitariančiųjų šalių prekybos augimo tempą ir pateikia susitariančiosioms šalims konkrečiomis aplinkybėmis tinkamas rekomendacijas;
 - e) bendradarbiauja ieškodamos galimų prekybos plėtojimo būdų derindamos atskirų šalių nacionalinės politikos ir norminius aktus, techninius ir komercinius standartus, turinčius įtakos gamybai, transportavimui ir marketingui; remdamos eksportą sukuria didesnes galimybes pasinaudoti augančiais prekybinės informacijos šaltiniais ir bendradarbiauja plėtodamos rinkos tyrimą;
 - f) sudaro tokius institucinius susitarimus, kurių reikia XXXVI straipsnyje numatytiems tikslams pasiekti ir šios dalies nuostatomis įgyvendinti.
-

A priedas

I STRAIPSNIO 2 DALIES A PUNKTE NURODYTŲ TERITORIJŲ SĄRAŠAS

Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė
 Jungtinei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystei priklausančios teritorijos
 Kanada
 Australijos Sandrauga
 Australijos Sandraugai priklausančios teritorijos
 Naujoji Zelandija
 Naujajai Zelandijai priklausančios teritorijos
 Pietų Afrikos Sąjunga su Pietvakarių Afrika
 Airija
 Indija (kokia buvo 1947 m. balandžio 10 d.)
 Niufaundlendas
 Pietų Rodezija
 Birma
 Ceilonas

Kai kurios išvardytos teritorijos turi du ar daugiau galiojančių preferencinių muitų tarifų tam tikroms prekėms. Bet kuri tokia teritorija, susitarusi su kitomis susitariančiosiomis šalimis, kurios yra pagrindinės tokių prekių tiekėjos pagal didžiausio palankumo režimo muitų tarifus, gali pakeisti nurodytus preferencinius muitų tarifus vienu preferenciniu tarifu, kuris iš esmės nebus mažiau palankus tiekėjams pagal didžiausio palankumo režimą už preferencijas, galiojusias iki tokio pakeitimo.

Ekvivalentiškų tarifinių preferencijų (maržų) įvedimas, pakeičiant jomis vidaus mokesčių preferencijų lygį (maržą), buvusį 1947 m. balandžio 10 d. tikrai tarp dviejų ar daugiau šiame priede išvardytų teritorijų, arba pakeičiant jomis preferencinius kiekybinius susitarimus, apibūdintus kitame punkte, neturi būti laikomas tarifinių preferencijų lygio (maržos) padidinimu.

XIV straipsnio 5 dalies b punkte nurodyti preferenciniai susitarimai yra tie susitarimai, kurie galiojo Jungtinėje Karalystėje 1947 m. balandžio 10 d. pagal sutartis su Kanados, Australijos ir Naujosios Zelandijos vyriausybėmis dėl atšaldytos ir šaldytos jautienos ir veršienos, šaldytos avienos, atšaldytos ir šaldytos kiaulienos ir bekonienos. Nepažeidžiant jokių veiksmų, kurie atliekami pagal XX straipsnio h punktą, šiuos susitarimus ketinama panaikinti arba pakeisti tarifinėmis preferencijomis, tuo tikslu kuo greičiau surengiant iš esmės su tuo susijusių šalių derybas.

Šio Susitarimo tikslu 1947 m. balandžio 10 d. Naujojoje Zelandijoje galiojantis kino filmų nuomos mokeskis laikytinas muito mokesčiu pagal I straipsnį. 1947 m. balandžio 10 d. Naujojoje Zelandijoje galiojusi nuomotojo kino filmų kvota šiame Susitarime laikytina demonstravimo kvota pagal IV straipsnį.

Sąraše atskirai nepaminėtos Indijos ir Pakistano dominijos, kadangi 1947 m. balandžio 10 d. jų dar nebuvo.

B priedas**I STRAIPSNIO 2 DALIES B PUNKTE NURODYTŲ PRANCŪZIJOS SĄJUNGOS
TERITORIJŲ SĄRAŠAS**

Prancūzija
Prancūzų Pusiaujo Afrika (Kongo sutarties baseinas ir kitos teritorijos)
Prancūzų Vakarų Afrika
Kamerūnas – Prancūzijos protektoratas(#)
Prancūzijos Somalio pakrantė ir priklausančios teritorijos
Prancūzijos kolonijos Okeanijoje
Prancūzijos kolonijos kondominiume Naujųjų Hebridų salose(#)
Indokinija
Madagaskaras ir priklausančios teritorijos
Marokas (Prancūzijos zona)(#)
Naujoji Kaledonija ir priklausančios teritorijos
Sen Pjeras ir Mikelonas
Togas – Prancūzijos protektoratas
Tunisas

C priedas

**I STRAIPSNIO 2 DALIES B PUNKTE NURODYTŲ TERITORIJŲ, SUSIJUSIŲ SU
BELGIJOS, LIUKSEMBURGO IR NYDERLANDŲ MUITŲ SĄJUNGA,
SĄRAŠAS**

Belgijos ir Liuksemburgo Ekonominė Sąjunga

Belgų Kongas

Ruanda Urundi

Nyderlandai

Naujoji Gvinėja

Surinamas

Nyderlandų Antilų salos

Indonezijos Respublika

Tik importui į muitų sąjungą sudarančias teritorijas.

D priedas**I STRAIPSNIO 2 DALIES B PUNKTE NURODYTŲ TERITORIJŲ, SUSIJUSIŲ SU
JUNGTINĖMIS AMERIKOS VALSTIJOMIS, SĄRAŠAS**

Jungtinės Amerikos Valstijos (muitų teritorija)

Jungtinėms Amerikos Valstijoms priklausančios teritorijos

Filipinų Respublika

Ekvivalentiškų tarifinių preferencijų (maržos) įvedimas, pakeičiant jomis vidaus mokesčių preferencijų lygį (maržą), buvusį 1947 m. balandžio 10 d. tikrai tarp dviejų ar daugiau šiame priede išvardytų teritorijų, neturi būti laikomas tarifinių preferencijų lygio (maržos) padidinimu.

E priedas

**I STRAIPSNIO 2 DALIES D PUNKTE NURODYTŲ TERITORIJŲ, KURIOMS TAIKOMI
ČILĖS IR KAIMYNINIŲ VALSTYBIŲ PREFERENCINIAI SUSITARIMAI,
S A R A Š A S**

Preferencijos, galiojančios tik tarp Čilės ir:

1. Argentinos
 2. Bolivijos
 3. Peru
-

F priedas

**I STRAIPSNIO 2 DALIES D PUNKTE NURODYTŲ TERITORIJŲ, KURIOMS TAIKOMI
LIBANO, SIRIJOS IR KAIMYNINIŲ VALSTYBIŲ PREFERENCINIAI SUSITARIMAI,
S A R A Š A S**

Preferencijos, galiojančios tik tarp Libano ir Sirijos muitų sąjungos ir:

1. Palestinos
 2. Trans-Jordanijos
-

G priedas**DIDŽIAUSIŲ PREFERENCIJŲ LYGIŲ (MARŽŲ), NURODYTŲ I STRAIPSNIO 4 DALYJE, NUSTATYMO DATOS***

Australija	1946 m. spalio 15 d.
Kanada	1939 m. liepos 1 d.
Prancūzija	1939 m. sausio 1 d.
Libano ir Sirijos muitų sąjunga	1938 m. lapkričio 30 d.
Pietų Afrikos Sąjunga	1938 m. liepos 1 d.
Pietų Rodezija	1941 m. gegužės 1 d.

* Importui į metropolinę Prancūziją ir Prancūzų Sąjungos teritorijas.

H priedas

BENDROS UŽSIENIO PREKYBOS PROCENTINIS SANTYKIS, NAUDOJAMAS ODIKLIAMS NUSTATYTI, KAIP MINIMA XXVI STRAIPSNYJE (PAGRĮSTAS 1949- 1953 METŲ VIDURKIU)

Jeigu iki Japonijos Vyriausybės prisijungimo prie Bendrojo susitarimo, šis Susitarimas galiojo Susitariančiosiose Šalyse, kurių užsienio prekyba pagal I stulpelį sudaro tokį procentą, kaip apibūdinta XXVI straipsnio 6 dalyje, I stulpelis turi būti taikomas šios straipsnio dalies tikslu. Jeigu šis Susitarimas tam tikrose šalyse nebuvo įsigaliojęs iki Japonijos Vyriausybės prisijungimo prie jo, šios straipsnio dalies tikslu taikytinas II stulpelis.

	I stulpelis (1955 m. kovo 1 d. Susitariančiosios Šalys)	II stulpelis (1955 m. kovo 1 d. Susitariančiosios Šalys ir Japonija)
Australija	3,1	3,0
Austrija	0,9	0,8
Belgija ir Liuksemburgas	4,3	4,2
Brazilija	2,5	2,4
Birma	0,3	0,3
Kanada	6,7	6,5
Ceilonas	0,5	0,5
Čilė	0,6	0,6
Kuba	1,1	1,1
Čekoslovakija	1,4	1,4
Danija	1,4	1,4
Dominikos Respublika	0,1	0,1
Suomija	1,0	1,0
Prancūzija	8,7	8,5
Vokietijos Federacinė Respublika	5,3	5,2
Graikija	0,4	0,4
Haitis	0,1	0,1
Indija	2,4	2,4
Indonezija	1,3	1,3
Italija	2,9	2,8
Nyderlandų Karalystė	4,7	4,6
Naujoji Zelandija	1,0	1,0
Nikaragva	0,1	0,1
Norvegija	1,1	1,1
Pakistanas	0,9	0,8
Peru	0,4	0,4
Rodezija ir Nosalendas	0,6	0,6
Švedija	2,5	2,4
Turkija	0,6	0,6
Pietų Afrikos Sąjunga	1,8	1,8
Jungtinė Karalystė	20,3	19,8
Jungtinės Amerikos Valstijos	20,6	20,1
Urugvajus	0,4	0,4
Japonija	–	2,3
	iš viso: 100,0	iš viso: 100,0

Pastaba: Šie procentai apskaičiuoti, atsižvelgiant į visų teritorijų, kuriose galioja Bendrasis susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos, prekybą.

I priedas

PASTABOS IR PAPILDOMOS NUOSTATOS

Dėl I straipsnio

1 dalis

I straipsnio 1 dalyje numatyti įsipareigojimai, pateikiant nuorodas į III straipsnio 2 ir 4 dalis ir II straipsnio 2 dalies b punkte numatyti įsipareigojimai, pateikiant nuorodas į VI straipsnį, laikomos atitinkančiomis II skyrių Laikinojo taikymo protokolo tikslais.

Nuorodos aukščiau esančioje pastraipoje ir I straipsnio 1 dalyje, į III straipsnio 2-4 dalis taikytinos tik po to, kai įsigalios III straipsnio pataisos, numatytos Protokole(#), kuriuo įvedamos 1948 m. rugsėjo 14 d. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos II skyriaus ir XXVI straipsnio pataisos.

4 dalis

Sąvoka „preferencijos lygis“ (marža) reiškia didžiausio palankumo režimo maito normos ir analogiško produkto preferencinės maito normos absoliutų skirtumą, o ne šių normų santykį.

Pavyzdžiui:

- 1) jeigu didžiausio palankumo režimo norma būtų 36 procentai *ad valorem*, o preferencinė norma būtų 24 procentai *ad valorem*, tai preferencijos lygis (marža) būtų 12 procentų *ad valorem*, o ne vienas trečdalis didžiausio palankumo režimo normos;
- 2) jeigu didžiausio palankumo režimo norma būtų 36 procentai *ad valorem*, o preferencijos lygis būtų išreikštas dviem trečdaliais didžiausio palankumo režimo normos, tai preferencijos lygis (marža) būtų 12 procentų *ad valorem*;
- 3) jeigu didžiausio palankumo režimo norma būtų 2 frankai už kilogramą, o preferencinė norma būtų 1,50 franko už kilogramą, tai preferencijos lygis (marža) būtų 0,50 franko už kilogramą.

Šie muitinių veiksmai, atliekami pagal nustatytą vienodą tvarką, neprieštarautų bendrajam preferencijų lygių (maržų) „iššaldymui“:

- i) pakartotinis muitų tarifų klasifikacijos ar muitų normos tinkamas taikymas importuotoms prekėms tais atvejais, kai tokios klasifikacijos ar normos taikymas toms prekėms buvo laikinai sustabdytas ar neveiksmingas 1947 m. balandžio 10 d.;
- ii) tam tikros prekės klasifikavimas pagal kitokį tarifo punktą, negu ta pati importuojama prekė buvo klasifikuojama 1947 m. balandžio 10 d., tais atvejais, kai muitų tarifų įstatymai aiškiai numato galimybę tą prekę klasifikuoti daugiau negu pagal vieną tarifo punktą.

Dėl II straipsnio

2 dalies a punktas

Nuorodos, esančios II straipsnio 2 dalies a punkte į III straipsnio 2 dalį, taikytinos tik po to, kai įsigalios III straipsnio pataisos, numatytos Protokole(#), kuriuo įvedamos 1948 m. rugsėjo 14 d. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos II dalies ir XXVI straipsnio pataisos.

2 dalies b punktas

Žiūrėkite I straipsnio 1 daliai skirtas pastabas.

4 dalis

Jeigu Susitariančiosios Šalys, kurios dalyvavo pirminėse derybose dėl nuolaidų, nėra konkrečiai susitarusios kitaip, šios straipsnio punkto nuostatos bus taikomos remiantis Havanos Chartijos 31 straipsnio nuostatomis.

Dėl III straipsnio

Bet koks vidaus mokestis ar rinkliava, ar įstatymas, kitas teisės aktas bei reikalavimas, kurie nurodyti šio straipsnio 1 dalyje ir taikomi importuojamoms prekėms bei panašioms vidaus prekėms, ir yra renkami ar įsigalioja importavimo metu, laikytini šalies vidaus mokesčiais ar rinkliavomis, ar įstatymais, kitais teisės aktais ar reikalavimais, kaip nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, ir todėl jiems taikomos III straipsnio nuostatos.

1 dalis

Šio straipsnio 1 dalies taikymas savivaldybių įvestiems vidaus mokesčiams Susitariančiosios Šalies teritorijoje priklauso nuo XXIV straipsnio paskutinės dalies nuostatų. Toje straipsnio dalyje esanti sąvoka „protingai pagrįstos priemonės“, pavyzdžiui, nereikalautų panaikinti galiojančių nacionalinių įstatymų, įgaliojančių savivaldybes įvesti vidaus mokesčius, kurie, nors ir pažodžiui neatitinka III straipsnio, bet faktiškai neprieštarauja jo dvasiai, ir jeigu toks panaikinimas sukeltų rimtų finansinių sunkumų minėtai savivaldybei. Jei dėl savivaldybės įvesto apmokestinimo, neatitinkančio III straipsnio formuluotės ir dvasios, sąvoka „protingai pagrįstos priemonės“ suteiktų galimybę Susitariančiajai Šaliai pamažu panaikinti tokį netinkamą apmokestinimą per sutartą pereinamąjį laikotarpį, jeigu staigūs veiksmai sukeltų rimtų administracinių ar finansinių sunkumų.

2 dalis

Būtų laikoma, kad mokestis, atitinkantis šio straipsnio 2 dalies pirmojo sakinio reikalavimus, nesiderina su antrojo sakinio nuostatomis tik tais atvejais, kai yra konkurencija tarp apmokestintos prekės ir skirtingai apmokestintos, tiesiogiai konkuruojančios ar pakaitinės prekės.

5 dalis

Taisyklės, atitinkančios šio straipsnio 5 dalies pirmojo sakinio nuostatas, nelaikytinos prieštaraujančiomis antrojo sakinio nuostatomis tais atvejais, kai visos prekės, kurioms tos taisyklės taikomos, dideliais kiekiais gaminamos šalies viduje. Ar taisyklės atitinka antrojo sakinio nuostatas, negalima pagrįsti tuo, kad prekių, kurioms skiriamas nutarimas, kiekiai ar proporcijos sudaro teisingą importuojamų ir vietinių prekių santykį.

Dėl V straipsnio

5 dalis

Kalbant apie prekių transportavimo mokesčius, šio straipsnio 5 dalyje nustatytas principas taikomas panašioms prekėms, kurios gabenamos tuo pačiu maršrutu panašiomis sąlygomis.

Dėl VI straipsnio

1 dalis

1. Asocijuotų prekybos firmų vykdomas užmaskuotas dempingas (t. y., kai importuotojas parduoda prekes mažesne kaina už eksportuotojo važtaraštyje nurodytą ir mažesne kaina, negu tos prekės parduodamos eksportuotojo šalyje) yra tokia kainų dempingo forma, kurios dempingo lygį (maržą) galima apskaičiuoti tos kainos pagrindu, už kurią importuotojas perparduoda prekes.

2. Pripažįstama, kad importuojant prekes iš šalies, kurioje yra visiška ar iš esmės visiška prekybos monopolija ir kurioje visas kainas nustato valstybė, gali kilti sunkumų, lyginant kainas pagal šio straipsnio 1 dalį, ir tokiu atveju importuojančiajai šaliai gali tekti atsižvelgti į tai, kad griežtas lyginimas su tos šalies vidaus kainomis ne visada yra tikslingas.

2 ir 3 dalys

1. Kaip ir daugeliu kitų atvejų, administruodama muitų mokesčius, Susitariančioji Šalis gali pareikalauti pagrįsto užtikrinimo (garantijos ar indėlio) už sumokėtą antidempingo ar kompensacinį muitą, kol galutinai bus nustatyti faktai, įtariant dempingą ar subsidijavimą.

2. Įvairių valiutų naudojimas tam tikromis aplinkybėmis gali būti eksporto subsidija, kuriai gali būti taikomas kompensacinis muitas pagal šio straipsnio 3 dalį, arba gali būti tam tikra dempingo forma, kai iš dalies nuvertinama šalies valiuta, kuriai gali būti taikomi šio straipsnio 2 dalyje numatyti veiksmai. „Įvairių valiutų naudojimas“ reiškia, kad tai daro vyriausybės arba kad tai daroma turint vyriausybių leidimą.

6 dalies b punktas

Šio punkto nuostatose numatyti laikini įsipareigojimų atidėjimai leidžiami tik tuomet, kai Susitariančioji Šalis pateikia pareiškimą, kuriame, atsižvelgiant į aplinkybes, siūlo įvesti antidempingo ar kompensacinį muitą.

Dėl VII straipsnio

1 dalis

Į sąvoką „ir kitos rinkliavos“ neįeina vidaus ar jiems analogiški mokesčiai, kuriais apmokestinamos importuotos prekės ar kurie įvesti ryšium su importuojamomis prekėmis.

2 dalis

1. Pagal VII straipsnį būtų teisinga laikyti, kad „faktinė vertė“ yra ta, kuri nurodyta važtaraštyje plius nenurodytas mokestis už pagrįstas išlaidas, įeinančias į „faktinę vertę“, ir plius bet kokia neįprasta nuolaida ar kitoks kainos sumažinimas žemiau normalios konkurencinės kainos.

2. Pagal VII straipsnio 2 dalies b punktą frazę „įprastos prekybos metu... esant visiškos konkurencijos sąlygoms“ Susitariančioji Šalis turėtų suprasti kaip nesusijusią su jokių sandorių, kuriame pirkėjas ir pardavėjas nėra nepriklausomi vienas nuo kito, o kaina nėra vienintelis atlyginimas (vienintelis sandorio pagrindimas).

3. Standartas „visiškos konkurencijos sąlygos“ suteikia galimybę Susitariančiajai Šaliai neįtraukti į atlyginimą kainų su specialiomis nuolaidomis, kurias taiko tik išimtinę teisę turintys agentai.

4. Šios straipsnio dalies a ir b punktų formuluotės leidžia Susitariančiajai Šaliai vienodai nustatyti prekės vertę muto apmokestinimo tikslu: (1) eksportuotojo nustatytų importuotų prekių kainų pagrindu arba (2) bendro panašios prekės kainų lygio pagrindu.

Dėl VIII straipsnio

1. Nors VIII straipsnyje nekalbama apie įvairių valiutų keitimo kursų panaudojimą kaip tokį, jo 1 ir 4 dalyse smerkiamas valiutų keitimo apmokestinimas kaip priemonė įvairių valiutų naudojimo praktikai įgyvendinti; tačiau, jeigu Susitariančioji Šalis įvairių valiutų keitimą apmokestina mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslais Tarptautiniam valiutos fondui pritarus, tokią situaciją visiškai apsaugo XV straipsnio 9 dalies a punkto nuostatos.

2. Šio straipsnio 1 daliai neprieštarautų tai, kad, vienai Susitariančiajai Šaliai importuojant prekes iš kitos Susitariančiosios Šalies, būtų reikalaujama pateikti prekių kilmės sertifikatą tik tuomet, kai tai yra absoliučiai būtina.

Dėl XI, XII, XIII, XIV ir XVIII straipsnių

Į XI, XII, XIII, XIV ir XVIII straipsniuose vartojamas sąvokas „importo apribojimai ar „eksporto apribojimai“ įeina apribojimai, įvesti dėl valstybinės prekybos.

Dėl XI straipsnio

2 dalies c punktas

Šiame punkte vartojama sąvoka „bet kokia forma“ taikoma tokiems patiems, ankstyvosios perdirbimo stadijos ir greitai gendantiems produktams, kurie tiesiogiai konkuruoja su šviežiais produktais ir, jeigu jie būtų laisvai importuojami, galėtų šviežiams produktams taikomus apribojimus padaryti neveiksmingus.

2 dalis, paskutinis punktas

Į sąvoką „ypatingi veiksniai“ įeina atitinkamo gamybinio efektyvumo pakitimai tarp vietinių ir užsienio arba tik tarp užsienio gamintojų, o ne tie pakitimai, kuriuos dirbtinai sukelia priemonės, kurios šiuo Susitarimu nėra leidžiamos.

Dėl XII straipsnio

SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS turi įvesti nuostatą dėl visiško pagal šį straipsnį rengiamų konsultacijų slaptumo.

3 dalies c punkto i papunktis

Apribojimus taikančios Susitariančiosios Šalys turi vengti daryti rimtos žalos tokių prekių eksportui, nuo kurių didžia dalimi priklauso Susitariančiosios Šalies ekonomika.

4 dalies b punktas

Yra sutarta, kad data turi būti ne vėliau kaip per devyniasdešimt dienų nuo šio straipsnio pataisų, padarytų Protokole dėl preambulės, ir šio Susitarimo II ir III dalių pakeitimo, įsigaliojimo. Tačiau jeigu SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS pastebėtų, kad tokios sąlygos nepriimtinos taikant šio punkto nuostatas numatytu laiku, jos gali nustatyti vėlesnę datą; su sąlyga, kad ta data nebus nukelta vėliau kaip trisdešimt dienų po to, kai Susitariančiosiose Šalyse, kurios yra Tarptautinio valiutos fondo narės ir kurių bendra užsienio prekyba sudaro ne mažiau kaip 50 proc. visų Susitariančiųjų Šalių bendros užsienio prekybos, įsigalios VIII straipsnyje bei Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties 2, 3 ir 4 dalyse numatyti įsipareigojimai.

4 dalies e punktas

Yra sutarta, kad šio straipsnio 4 dalies e punktas nesuteikia jokių naujų kriterijų kiekybiniam apribojimams, taikomiems mokėjimų balanso tikslais, įvesti ir taikyti. Jo paskirtis yra tiksliai ta, kad būtų užtikrinta, jog bus visapusiškai atsižvelgta į visus išorinius veiksnius, tokius kaip: prekybos sąlygų pasikeitimas, kiekybiniai apribojimai, per dideli muitų tarifai ir subsidijos, tai, kas gali padidinti Susitariančiosios Šalies, taikančios apribojimus, mokėjimų balanso sunkumus.

Dėl XIII straipsnio*2 dalies d punktas*

Sąvoka „komerciniais sumetimais“ paprastai neminima, kai kalbama apie kvotų paskyrimą, nes laikoma, kad ją vartoti valdžios institucijoms ne visada yra tikslinga. Be to, kai tai yra tikslinga, Susitariančioji Šalis gali taikyti tuos „sumetimus“, siekdama susitarimo ir nuosekliai laikydamasi šio straipsnio 2 dalies įžanginiame sakinyje nustatytos taisyklės.

4 punktas

Žiūrėkite pastabą apie „ypatingus veiksnius“, susijusius su XI straipsnio 2 dalies paskutiniu punktu.

Dėl XIV straipsnio*1 dalis*

Nereikia šios dalies nuostatų suprasti kaip trukdančių SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS XII straipsnio 4 dalyje ir XVIII straipsnio 12 dalyje numatytų konsultacijų metu visiškai atsižvelgti į diskriminacijos prigimtį, pasekmes ir priežastis dėl importo apribojimų.

2 dalis

Viena iš situacijų, numatytų šio straipsnio 2 dalyje, yra tokia, kai Susitariančiosios Šalies prekybos balansas dėl einamųjų sandorių rezultatų yra toks, kad ji negali netaikyti diskriminacinių priemonių.

Dėl XV straipsnio*4 dalis*

Žodžiu „sužlugdyti“ norima parodyti, pavyzdžiui, kad bet kurio šio Susitarimo straipsnio formalus pažeidimas, atliekant valiutos keitimą, neturi būti laikomas to straipsnio pažeidimu, jeigu faktiškai nėra tyčinio neatitikimo to straipsnio tikslams. Tokiu būdu nelaikoma, kad Susitariančioji Šalis, atliekanti valiutos keitimo kontrolę pagal Tarptautinio valiutos fondo steigiamosios sutarties straipsnius ir reikalaujanti, kad už eksportą būtų mokama jos pačios valiuta arba kurios nors Tarptautinio valiutos fondo narės ar narių valiuta, tokiomis veiksmais pažeidžia XI straipsnį ar XIII straipsnį. Kitas pavyzdys būtų toks, kai Susitariančioji Šalis importo licencijoje pažymi, iš kokios šalies prekės gali būti importuojamos, ne tam, kad savo importo licencijavimo sistemoje įvestų papildomą diskriminacijos elementą, bet tam, kad galėtų įgyvendinti leistiną valiutos keitimo kontrolę.

Dėl XVI straipsnio

Eksportuojamų prekių atleidimas nuo muitų ar mokesčių, kuriais apmokestinamos panašios prekės, skirtos vietiniam vartojimui, arba muitų ar mokesčių panaikinimas sumomis, nevirsijančiomis susikaupusiųjų, nelaikytina subsidijavimu.

B skyrius

1. Jokia B skyriaus nuostata nedraudžia Susitariančiajai Šaliai naudoti keletą valiutos keitimo kursų remiantis Tarptautinio valiutos fondo steigiamosios sutarties straipsniais.

2. B skyriuje „pirminis produktas“ suprantamas kaip bet koks žemės ūkio, miškininkystės ar žuvininkystės produktas, ar natūralaus pavidalo mineralai, arba tiek apdoroti, kiek paprastai reikalaujama tam, kad būtų galima juos atitinkamais kiekiais pateikti į tarptautinę rinką.

3 dalis

1. Faktas, kad Susitariančioji Šalis ankstesniojo ataskaitinio laikotarpio metu neeksportavo tam tikrų prekių, pats savaime neužkerta kelio tai Susitariančiajai Šaliai nustatyti savo teisę į prekybos tą prekę dalį.

2. Vietinės kainos stabilizavimo ar pirminio produkto gražinimo vietiniams gamintojams sistema, nepaisant eksporto kainų kitimo, dėl ko kartais eksportuojant tą produktą, kaina būna mažesnė, negu panašių prekių kaina vietinėje rinkoje, neturėtų būti laikoma eksporto subsidijavimu pagal šio straipsnio 3 dalį, jeigu SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nustato, kad:

a) ta sistema atsiranda arba sudaryta taip, kad atsirastų, parduodant prekes eksportui už mažesnę, negu atitinkama panašių prekių kaina vietinėje rinkoje;

b) sistema taip veikia ar sukurta, kad taip veiktų dėl efektyvaus gamybos reguliavimo, ar tam, kad eksportas nebūtų netinkamai skatinamas, ar kitaip nebūtų rimtai pažeidžiami kitų Susitariančiųjų Šalių interesai.

Nepaisant tokio SUSITARIANČIŪJŲ ŠALIŲ nustatymo, veikla pagal tokią sistemą atliekama pagal šio straipsnio 3 dalies sąlygas, kai ji yra visiškai ar iš dalies finansuojama iš valdžios institucijų lėšų, taip pat iš lėšų, surinktų iš tos prekės gamintojų.

4 dalis

Šio straipsnio 4 dalis skirta tam, kad Susitariančiosios Šalys siektų iki 1957 metų pabaigos susitarti dėl visų likusių subsidijų panaikinimo nuo 1958 m. sausio 1 d., jeigu tai nepavyktų, – susitarti pratęsti trumpiausiam laikotarpiui po tos datos, kol jos susitars.

Dėl XVII straipsnio

1 dalis

Susitariančiųjų Šalių įsteigtų Marketingo valdybų, kurių veiklos sritis – pirkimai ar pardavimai, veiklą reglamentuoja šios straipsnio dalies a ir b punktų nuostatos.

Susitariančiųjų Šalių įsteigtų Marketingo valdybų, kurios nesiverčia pirkimu ar pardavimu, o sudarančių privačios prekybos taisykles, veiklą reglamentuoja atitinkami šio Susitarimo straipsniai.

Šiuo straipsniu valstybinėms įmonėms nedraudžiama nustatyti skirtingas kainas už savo produkciją, realizuojamą įvairiose rinkose, tačiau tuo atveju, jei skirtingos kainos būtų nustatomos dėl komercinių priežasčių, norint patenkinti rinkų, į kurias eksportuojama, pasiūlą ir paklausą.

1 dalies a punktas

Vyriausybių įvestos priemonės užsienio prekybos operacijų kokybės ir efektyvumo standartams užtikrinti, ar lengvatos, suteiktos už nacionalinių gamtinių išteklių naudojimą, kurios nesuteikia vyriausybei galimybės kontroliuoti įmonių prekybinę veiklą, nelaikytinos „išimtinėmis ar ypatingomis teisėmis“.

1 dalies b punktas

„Tikslines paskolas“ gaunančios šalys gali jas aiškinti „komerciniais sumetimais“, kai perka prekes užsienyje.

2 dalis

Sąvoka „prekės“ turi ribotą reikšmę. Tai prekės, kaip jos suprantamos komercinėje praktikoje, ir nereiškia paslaugų pirkimo ar pardavimo.

3 dalis

Derybos, kurias Susitariančiosios Šalys sutinka vesti pagal šią straipsnio dalį, gali būti skirtos importo ar eksporto muitams ir kitokiems mokesčiams sumažinti arba kitokiems, abi puses patenkinantiems susitarimams, atitinkantiems šio Susitarimo nuostatas, sudaryti (žr. II straipsnio 4 dalį ir jos komentarus.)

4 dalies b punktas

Šiame punkte sąvoka „importo kainos pakėlimas“ reiškia ribą (maržą), kuria importo monopolijos importuojamai prekei nustato kainą (neskaitant vidinių mokesčių, aptariamų III straipsnyje, transportavimo, paskirstymo ir kitų, su pirkimu, pardavimu ar tolesniu perdirbimu susijusių išlaidų bei pagrįstos pelno ribos) viršijančią c. i. f. plus kitas importo išlaidas.

Dėl XVIII straipsnio

Klausimus, kylančius dėl šio straipsnio, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS ir suinteresuotos Susitariančiosios Šalys laiko visiškoje paslapyje.

1 ir 4 dalys

1. Svarstydamas, ar Susitariančiosios Šalies ekonomika „gali išlaikyti tikrai žemą gyvenimo lygį“, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS atsižvelgia į įprastą tos šalies ekonomikos padėtį ir savo sprendimo neturi grįžti tam tikromis palankiai susiklosčiusiomis aplinkybėmis, kurios, pavyzdžiui, gali atsirasti dėl laikinų ir ypač palankių tos Susitariančiosios Šalies svarbiausios (pagrindinės) prekės ar prekių eksporto sąlygų.

2. Frazė „ankstyvojoje vystymosi stadijoje“ taikytina ne tik Susitariančiosioms Šalims, kurios tik pradėjo plėtoti savo ekonomiką, bet ir toms Susitariančiosioms Šalims, kuriose vyksta industrializacijos procesas, siekiant išvengti per didelės priklausomybės nuo pirminių produktų gamybos.

2, 3, 7, 13 ir 22 dalys

Nuoroda į tam tikrų pramonės šakų kūrimą taikytina ne tik tai naujos šakos kūrimui, bet ir naujoms gamybinėms linijoms įvesti jau esamoje pramonės šakoje, taip pat akivaizdžiam esamos pramonės šakos pertvarkymui, taip pat akivaizdžiam esamos pramonės šakos, tenkinančios palyginti nedidelę vietinės paklausos dalį, išplėtimui. Tai taip pat apima dėl karo veiksmų ar stichinių nelaimių sunaikintos ar labai sugriautos pramonės atkūrimą.

7 dalies b punktas

Susitariančioji Šalis, išskyrus tą, kuri kreipiasi, minimą šio straipsnio 7 dalies a punkte, nuolaidą pakeisti ar panaikinti pagal šio straipsnio 7 dalies b punktą turi per šešis mėnesius nuo tos dienos, kai besikreipianti Susitariančioji Šalis ėmėsi veiksmų, ir įsigalioja trisdešimtą dieną nuo tada, kai apie tokį nuolaidos pakeitimą ar panaikinimą buvo pranešta SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS.

11 dalis

Šio straipsnio 11 dalies antrasis sakiny s nereiškia, kad Susitariančioji Šalis turi sušvelninti ar panaikinti apribojimus, jeigu tai sudarys sąlygas, pateisinančias apribojimų pagal XVIII straipsnio 9 dalį įvedimą ar sugriežtinimą.

12 dalies b punktas

Data, į kurią šio straipsnio 12 dalies b punkte daroma nuoroda, turi būti SUSITARIANČIŪJŪ ŠALIŪ pagal šio Susitarimo XII straipsnio 4 dalies b punkto nuostatas nustatyta data.

13 ir 14 dalys

Yra pripažinta, kad prieš nusprendžiant įvesti kokią nors priemonę ir pranešant apie tai SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS, kaip numatyta šio straipsnio 14 dalyje, Susitariančiąjai Šaliai gali prireikti kažkiek laiko tam, kad ji galėtų įvertinti svarstomos pramonės šakos konkurencingumą.

15 ir 16 dalys

Suprantama, kad SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS, kaip numatyta šio straipsnio 16 dalyje, pasikviečia konsultacijai Susitariančiąją Šalį, ketinančią taikyti kokią nors priemonę pagal C skyrių, jeigu to pageidauja Susitariančioji Šalis, kurios prekyba gerokai nukentėtų nuo tokios priemonės.

16, 18, 19 ir 22 dalys

1. Yra suprantama, kad SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS gali sutarti dėl numatomos priemonės atsižvelgdamos į konkrečias sąlygas ar apribojimus. Jeigu taikoma priemonė neatitinka ŠALIŪ sutartų sąlygų, tai tiek, kiek ji neatitinka, ji bus laikoma tokia priemone, dėl kurios SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nesutarė. Tais atvejais, kai SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS sutarė dėl priemonės taikymo tam tikrą nustatytą laiką, suinteresuotoji Susitariančioji Šalis, jei yra įsitikinusi, kad nustatyto laikotarpio nepakanka tam, kad būtų pasiektas tas tikslas, dėl kurio ta priemonė buvo įvesta, gali kreiptis į SUSITARIANČIASIAS ŠALIS su prašymu pratęsti nustatytą laikotarpį C arba D skyriuose nustatyta tvarka, atsižvelgiant į aplinkybes.

2. Tikimasi, kad paprastai SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS susilaikys nuo sutikimo, kad būtų įvesta priemonė, galinti padaryti rimtos žalos prekių, nuo kurių labai priklauso Susitariančiosios Šalies ekonomika, eksportui.

18 ir 22 dalys

Frazė „kad visų Susitariančiųjų Šalių interesai būtų vienodai saugomi“ reiškia, kad suteikiama pakankamai galimybių tam, kad kiekvienu atskiru atveju būtų galima apsvarstyti patį tinkamiausią tų interesų apsaugojimo būdą. Toks tinkamas būdas, pavyzdžiui, gali būti papildoma nuolaida, kurią Susitariančioji Šalis gali taikyti pagal C ar D skyrius tuo laikotarpiu, kai galioja leidimas nukrypti nuo kitų šio Susitarimo straipsnių arba kai kuri nors šio straipsnio 18 dalyje minima Susitariančioji Šalis laikinai sustabdo nuolaidos, iš esmės tapačios tokios priemonės įvedimo padarytai žalai ar pablogintai situacijai, taikymą. Tokia Susitariančioji Šalis turėtų teisę apsaugoti savo interesus, laikinai sustabdydama tokios nuolaidos taikymą, su sąlyga, kad tokia teise nebus naudojama tada, kai Susitariančiajai Šaliai įvedus tokią priemonę pagal šio straipsnio 4 dalies a punktą, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nusprendžia, kad numatoma kompensacinė nuolaida yra adekvati.

19 dalis

Šio straipsnio 19 dalies nuostatos yra skirtos tokiems atvejams, kai pramonės šaka egzistuoja „ilgiau negu tikslinga“, kaip nurodyta šio straipsnio 13 ir 14 dalių pastabose, ir nėra suprantama, kad iš Susitariančiųjų Šalių, apie kurias kalbama XVIII straipsnio 4 dalies a punkte, atimama teisė taikyti kitas C skyriaus, įskaitant ir šio straipsnio 17 dalies, nuostatas dėl naujai įkurtos pramonės šakos net ir tokiu atveju, kai šalis buvo pasinaudojusi šalutine apsauga, kuria leidžiama naudotis apribojant importą mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslu.

21 dalis

Bet kuri priemonė, įvedama pagal šio straipsnio 21 dalies nuostatas, turi būti nedelsiant pašalinta, jeigu yra pašalinti pagal šio straipsnio 17 dalį vykdyti veiksmai arba jeigu SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS sutaria dėl siūlomos priemonės praėjus šio straipsnio 17 dalyje numatytoms devyniasdešimčiai dienų.

Dėl XX straipsnio

h punktas

Šiame punkte numatyta išimtis taikoma dėl kiekvienos prekių sutarties, kuri atitinka Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos 1947 m. kovo 28 d. rezoliucijoje 30 (IV) patvirtintus principus.

Dėl XXIV straipsnio

9 dalis

Yra suprantama, jog I straipsnio nuostatos reikalauja, kad tuo atveju, kai į muitų sąjungos ar į laisvosios prekybos zonos narės teritoriją pagal preferencinius muitų tarifus importuota prekė reeksportuojama į kitos muitų sąjungos ar laisvosios prekybos zonos narės teritoriją, pastaroji turėtų

imti tokį maito mokestį, kuris sudarytų jau sumokėto maito ir didesnio maito, kuriuo ta prekė būtų apmokestinama, jeigu būtų tiesiogiai importuojama į tą teritoriją, skirtumą.

11 dalis

Priemonės, kurias Indija ir Pakistanas taiko vykdydamos konkrečias savo prekybos sutartis, tokios, kaip dėl jų susitarta, gali nukrypti nuo tam tikrų šio Susitarimo nuostatų, bet apskritai šios priemonės turėtų atitikti šio Susitarimo tikslus.

Dėl XXVIII straipsnio

SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS ir ta Susitariančioji Šalis, su kuria vedamos derybos, turėtų susitarti dėl visiškai slauto derybų ir konsultacijų proceso tam, kad nebūtų per anksti atskleistos potencialių maitų tarifų pakeitimų detalės. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS yra nedelsiant informuojamos apie visus nacionalinių maitų tarifų pakeitimus, atsiradusius pritaikius šį straipsnį.

1 dalis

1. Jeigu SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nustato kitokį, negu trejų metų laikotarpį, Susitariančioji Šalis gali imtis veiksmų pagal XXVIII straipsnio 1 ar 3 dalį pačią pirmą dieną tam nustatytam laikotarpiui pasibaigus, o jeigu SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS pakartotinai nenustato dar vieno laikotarpio, kiti laikotarpiai, eisiantys po to nustatytojo, truks po trejus metus.

2. Sąlyga, kad 1958 m. sausio 1 d. bei kitomis šio straipsnio 1 dalyje nustatytais dienomis Susitariančioji Šalis „gali... pakeisti ar panaikinti nuolaidą“, reiškia, kad tą dieną bei pirmąją dieną kiekvienam periodui pasibaigus keičiasi tos Susitariančiosios Šalies pagal II straipsnį numatyti įsipareigojimai. Tačiau tai nereiškia, kad būtina tą dieną turi įsigaliooti ir pasikeisti maitų tarifai. Jei po šiame straipsnyje numatytų derybų uždelsiama pakeisti maito tarifą, lygiai taip pat galima uždelsti ir kompensacinės nuolaidos taikymą.

3. Ne anksčiau kaip 6 mėnesiai ir ne vėliau kaip 3 mėnesiai iki 1958 m. sausio 1 d. arba iki kiekvieno kito periodo pabaigos Susitariančioji Šalis, pageidaujanti pakeisti ar panaikinti kurią nors atitinkamame Sąrašė pažymėtą nuolaidą, turi apie tai pranešti SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS. Tada SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nustato su kokia Susitariančiaja Šalimi ar šalimis reikia surengti šio straipsnio 1 dalyje numatytas derybas ar konsultacijas. Nustatytoji Susitariančioji Šalis dalyvauja tokiose derybose ar konsultacijose su pareiškimą padavusiaja šalimi tam, kad susitartų dėl kito periodo pabaigos. Pratęsiant Sąrašų galiojimą, jie bus laikomi pakeistais Sąrašais, kaip numatyta XXVIII straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse. Jeigu SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS organizuoja daugiašales derybas dėl maitų tarifų, įvyksiančias 6 mėnesių iki 1958 m. sausio 1 d. laikotarpiu arba iki kitos pagal šio straipsnio 1 dalį nustatytos datos, pasitarimuose derybų metu jos turi nustatyti tokioms deryboms tinkamą tvarką.

4. Be Susitariančiosios Šalies, su kuria dėl nuolaidos buvo jau anksčiau derėtasi, Susitariančiosios Šalies, turinčios pirmąjį tiekimo interesą, įtraukimo į derybas tikslas yra tas, kad Susitariančioji Šalis, kurios didesnę prekybos dalį ta nuolaida paveiks palyginti su tos šalies, su kuria dėl nuolaidos buvo jau anksčiau derėtasi, prekybą, turėtų veiksmingą galimybę apsaugoti savo sutartinę teisę, kuria ji naudojasi pagal šį Susitarimą. Kita vertus, derybos neturėtų būti tokios, kad nepagrįstai apsunkintų pagal XXVIII straipsnį vedamas derybas bei sudaromą sutartį ir nesukeltų komplikacijų ateityje taikant šį straipsnį dėl nuolaidų, pasiektų minėtų derybų metu. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS turėtų tiksliai nustatyti tai, kad Susitariančioji Šalis turi pirmąjį tiekimo interesą, jeigu ta Susitariančioji Šalis tam tikrą pagrįstą laikotarpį iki derybų turėjo didesnę pareiškimą padavusios Susitariančiosios Šalies rinkos dalį negu ta Susitariančioji Šalis, su kuria dėl nuolaidos jau buvo derėtasi anksčiau, arba, SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS nusprendus, būtų

turėjusi tą dalį, jeigu pareiškimą padavusi Susitariančioji Šalis nebūtų jai taikiusi diskriminacinių kiekybinių apribojimų. Todėl nebūtų gerai, jeigu SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS nustatytų, kad daugiau kaip viena, o atskirais atvejais esant beveik vienodoms sąlygoms, – daugiau kaip dvi Susitariančiosios Šalys turi pirmaeilį tiekimo interesą.

5. Neatsižvelgiant į pirmaeilio tiekimo intereso apibrėžimą 4 pastaboje dėl šio straipsnio 1 dalies, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS atskiru atveju gali nustatyti, kad Susitariančioji Šalis turi pirmaeilį tiekimo interesą, jeigu aptariamoji nuolaida turi įtakos prekybai, sudarančiai pagrindinę tos Susitariančiosios Šalies eksporto dalį.

6. Nuostata dėl Susitariančiosios Šalies, turinčios pirmaeilį tiekimo interesą, dalyvavimo derybose, taip pat dėl konsultacijos su bet kuria Susitariančiąja Šalimi, turinčia esminį suinteresuotumą į nuolaidą, kurią besikreipusioji susitariančioji šalis siekia pakeisti ar panaikinti, neturėtų sukelti tokių pasekmių, kad pastaroji šalis turėtų mokėti kompensaciją ar patirti atsakomąsias priemones, didesnes negu numatomas nuolaidos panaikinimas ar pakeitimas, vertinant visa tai pagal prekybos, vykdomos numatomo panaikinimo ar pakeitimo metu, sąlygas, atsižvelgiant į diskriminacinius kiekybinius apribojimus, kuriuos taiko besikreipusioji susitariančioji šalis.

7. Negalima tiksliai apibūdinti frazės „esminis suinteresuotumas“, ir tai gali sukelti sunkumų SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS. Tačiau reikėtų suprasti, kad ji taikoma tik toms Susitariančiosioms Šalims, kurios turi didelę Susitariančiosios Šalies, siekiančios pakeisti ar panaikinti nuolaidą, rinkos dalį, arba būtų ją turėjusios nesant diskriminacinių kiekybinių apribojimų, turinčių įtakos jų eksportui.

4 dalis

1. Prie pareiškimo dėl įgaliojimų pradėti derybas pridedami visi reikalingi statistiniai duomenys ir kita informacija. Sprendimas dėl tokio pareiškimo priimamas per 30 dienų nuo jo padavimo datos.

2. Pripažįstama, kad tam tikroms Susitariančiosioms Šalims leidus, kurios didžia dalimi priklauso nuo palyginti nedidelio pirminių prekių skaičiaus ir kurios pasikliauja muitų tarifais, kaip svarbia ekonomikos diversifikacijos paskata arba kaip svarbiu pajamų šaltiniu, derėtis dėl nuolaidų pakeitimo ar panaikinimo tikrai pagal XXVIII straipsnio 1 dalį, jos tuo metu galėtų atlikti tokius pakeitimus ar panaikinimus, kurie netrukus pasirodytų nereikalingi. Norėdamos to išvengti, SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS įgalioja bet kurią Susitariančiąją Šalį pagal šio straipsnio 4 dalį pradėti derybas, išskyrus tada, kai, SUSITARIANČIŲJŲ ŠALIŲ nuomone, tai sudarytų sąlygas ar iš esmės prisidėtų prie muitų tarifų lygio pakėlimo, kad sudarytų grėsmę šio Susitarimo Sąrašų stabilumui ar sukeltų nereikalingos sumaišties tarptautinėje prekyboje.

3. Tikimasi, kad pagal šio straipsnio 4 dalį suteikus įgaliojimus deryboms dėl vieno punkto ar labai nedidelės punktų grupės pakeitimo ar panaikinimo, derybos gali baigtis per šešiasdešimt dienų. Tačiau pripažįstama, kad tokio laikotarpio nepakaktų deryboms dėl didesnio punktų skaičiaus pakeitimo ar panaikinimo, todėl tokiu atveju SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS turėtų nustatyti ilgesnį laikotarpį.

4. SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS priima šio straipsnio 4 dalies d punkte numatytą sprendimą per trisdešimt dienų nuo tada, kai į jas buvo kreiptasi, jeigu besikreipianti Susitariančioji Šalis nesutinka su ilgesniu laikotarpiu.

5. Pagal šio straipsnio 4 dalies d punktą nustatant, ar besikreipianti Susitariančioji Šalis nepagrįstai nepasiūlė tinkamos kompensacijos, yra suprantama, kad SUSITARIANČIOSIOS ŠALYS tinkamai atsižvelgs į ypatingą Susitariančiosios Šalies, „išaldžiusios“ didelę dalį savo muitų tarifų labai mažų muitų normų lygyje ir dėl to turinčios mažiau už kitas Susitariančiąsias Šalis galimybių atlikti kompensacinius suregulavimus, padėti.

Dėl XXVIII bis straipsnio

3 dalis

Suprantama, kad nuoroda į fiskalinius poreikius apima ir pajamas iš muitų, ypač muitus, įvestus visų pirma pajamoms gauti, arba muitus prekėms, kurias galima pakeisti prekėmis, apmokestinamomis muitais pajamų tikslu tam, kad būtų galima užkirsti kelią vengti mokėti tokius muitus.

Dėl XXIX straipsnio*1 dalis*

Kadangi Havanos Chartijos VII ir VIII skyriai buvo skirti Tarptautinės Prekybos Organizacijos (ITO) organizaciniams klausimams, funkcijoms ir darbo tvarkai, todėl jie į šio straipsnio 1 dalį įtraukti nebuvo.

IV dalies

Sąvoka „išsivysčiusios Susitariančiosios Šalys“ ir sąvoka „mažiausiai išsivysčiusios Susitariančiosios Šalys“, kaip jos vartojamos IV dalyje, yra skiriamos išsivysčiusioms ir mažiausiai išsivysčiusioms šalims, prisijungusioms prie Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos.

Dėl XXXVI straipsnio*1 skyrius*

Šis straipsnis pagrįstas tikslais, numatytais I straipsnyje, kurio pataisos bus įtrauktos I dalies ir XXIX bei XXX straipsnių pataisų Protokolo A skyriaus 1 dalyje, tam Protokolui įsigaliojus(#).

4 dalis

Sąvoka „pagrindiniai produktai“ apima žemės ūkio produktus, žr. XVI straipsnio B skyriaus pastabos 2 dalį.

5 dalis

Į diversifikacijos programą turėtų įeiti pagrindinių produktų perdirbimo suaktyvėjimas ir gamybinių pramonės šakų plėtojimas, atsižvelgiant į tam tikros Susitariančiosios Šalies situaciją ir pasaulio požiūrį į įvairių prekių gamybą ir vartojimą.

8 dalis

Suprantama, kad frazė „nesitiki abipusiškumo“ pagal šiame straipsnyje numatytus tikslus reiškia, kad nereikėtų tikėtis, jog mažiausiai išsivysčiusios Susitariančiosios Šalys derybų dėl prekybos metu suteiktų tokias nuolaidas, neatitinkančias jų išsivystymo lygio, finansinių ir prekybos poreikių, atsižvelgiant į jų ankstesnę prekybą.

Ši straipsnio dalis būtų taikoma esant veiksams, numatytiems XVIII straipsnio A skyriuje, XXVIII, XXVIII bis (XXIX straipsnyje, įsigaliojus pataisoms, numatytoms „I dalies XXIX ir XXX straipsnių pataisų protokolo“ # A skyriaus 1 dalyje), XXXIII straipsniuose ar pagal bet kurią šiuo Susitarimu numatytą tvarką.

Dėl XXXVII straipsnio

1 dalies a punktas

Šis punktas būtų taikomas vykstant deryboms dėl muitų tarifų sumažinimo ar panaikinimo arba kitų prekybą ribojančių taisyklių sušvelninimo ar panaikinimo, kaip numatyta XXVIII, XXVIII bis straipsniuose (XXIX straipsnyje, įsigaliojus pataisoms, numatytoms „I dalies XXIX ir XXX straipsnių pataisų protokolo“^{*} A skyriaus 1 dalyje) ir XXXIII straipsnyje, taip pat dėl kitų veiksmų, kurių gali imtis Susitariančiosios Šalys ir kuriais atliekami tokie sumažinimai ar panaikinimai.

3 dalies b punktas

Kitos šiame punkte minimos priemonės galėtų būti šalies vidaus struktūrų pakeitimų rėmimas, tam tikrų prekių vartojimo skatinimas ar priemonių, skirtų prekybai remti, įvedimas.

BENDRASIS SUSITARIMAS DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS (GATT 1994)

1. 1994 m. Bendrąjį susitarimą dėl muitų tarifų ir prekybos („GATT 1994“) sudaro:

a) Bendrasis susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos, įsigaliojęs 1947 m. spalio 30 d. („GATT 1947“) ir tapęs Baigiamąjo akto („Final Act“) priedu. Baigiamasis aktas priimtas Jungtinių Tautų Organizacijos Prekybos ir darbo konferencijos parengiamojo komiteto antrojoje sesijoje (išskyrus Laikinojo taikymo protokolą) su visomis pataisomis ir pakeitimais, įsigaliojusiais iki PPO (WTO) sutarties įsigaliojimo dienos;

b) žemiau išvardytos teisinių dokumentų nuostatos, įsigaliojusios pagal GATT 1947 iki PPO sutarties įsigaliojimo dienos:

- i) protokolai ir patvirtinimai, susiję su tarifų nuolaidomis;
- ii) prisijungimo protokolai (išskyrus (a) nuostatas dėl laikinojo taikymo bei jo atšaukimo ir (b) nuostatas, numatančias, kad GATT 1947 II dalis gali būti laikinai taikoma tiek, kiek ji neprieštarauja įstatymams, galiojusiems Protokolo priėmimo dieną);
- iii) nutarimai dėl įsipareigojimų atidėjimo („waiver“), suteikti pagal GATT 1947 XXV straipsnį ir dar galiojantys PPO sutarties įsigaliojimo dieną-1;
- iv) kiti GATT 1947 SUSITARIANČIŲJŲ ŠALIŲ nutarimai;

c) šie, žemiau išvardyti Susitarimai:

- i) Susitarimas dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos II straipsnio 1 dalies b punkto aiškinimo;
- ii) Susitarimas dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos XVII straipsnio aiškinimo;
- iii) Susitarimas dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos Mokėjimų balanso nuostatų;
- iv) Susitarimas dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos XXIV straipsnio aiškinimo;
- v) Susitarimas dėl įsipareigojimų atidėjimo („waiver“) pagal 1994 m. Bendrąjį susitarimą dėl muitų tarifų ir prekybos;
- vi) Susitarimas dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos XXVIII straipsnio aiškinimo;

d) GATT 1994 Marakešo protokolas.

^{*} Šio Protokolo buvo atsisakyta 1968 m. sausio 1 d.

2. Paaiškinimai

a) GATT 1994 nuostatų sąvoka „Susitariančioji Šalis“ suprantama kaip „Šalis narė“. Nuorodos į „mažiausiai išsivysčiusią susitariančiąją šalį“ ir į „išsivysčiusią susitariančiąją šalį“ skaitomos kaip „besivystančioji Šalis narė“ ir „išsivysčiusi Šalis narė“. Nuorodos į „vyriausiąjį sekretorių“ skaitomos kaip „PPO generalinis direktorius“.

b) Nuorodos į SUSITARIANČIASIAS ŠALIS, veikiančias kartu GATT 1994 XV straipsnio 1, 2 ir 8 dalyse, XXXVIII straipsnyje ir XII ir XIII straipsnių pastabose, taip pat nuostatose dėl specialių valiutos keitimo susitarimų XV straipsnio 2, 3, 6 ir 7 dalyse suprantamos kaip nuorodos į PPO. Kitas funkcijas, kurios pagal GATT 1994 nuostatas priskiriamos kartu veikiančioms SUSITARIANČIOSIOMS ŠALIMS, nustato Ministrų Konferencija.

- c) i) GATT 1994 tekstas yra autentiškas anglų, prancūzų ir ispanų kalbomis;
- ii) GATT 1994 tekstas prancūzų kalba turi būti pakeistas taip, kaip tai nurodyta MTN. TNC/41 dokumento A priede;
- iii) autentiškas GATT 1994 tekstas ispanų kalba yra tekstas, įtrauktas į Pagrindinių susitarimų ir rinktinių dokumentų („The Basic Instruments and Selected Documents“) serijos IV tomą. Šis tekstas turi būti pakeistas taip, kaip tai nurodyta MTN. TNC/41 dokumento B priede.

3. a). GATT 1994 II dalies nuostatos netaikomos toms priemonėms, kurių imasi Šalys narės pagal specialius įstatymus, priimtus toje Šalyje narėje, iki jai tampa GATT 1994 Susitariančiąja Šalimi, kuriais draudžiama komerciniais tikslais naudoti, parduoti ar nuomoti užsienyje pastatytus ar rekonstruotus laivus, plaukiojančius nacionaliniuose ar išskirtinės ekonominės zonos vandenyse. Ši išimtis taikoma:

a) tebegaliojančiai ar staiga atnaujintai prieštaraujančiai tokio įstatymo nuostatai; ir b) prieštaraujančios tokio įstatymo nuostatos pataisai tiek, kiek ta pataisa netrukdo, kad ši nuostata atitiktų GATT 1947 II dalį. Šios išimties taikymas, kuris galimas pagal anksčiau apibūdintus įstatymus, apie kuriuos pranešta iki PPO sutarties įsigaliojimo dienos, yra ribotas. Jeigu vėliau tokie įstatymai pakeičiami taip, kad jie mažiau atitinka GATT 1994 II dalį, jie pagal šį punktą neapibrėžiami.

b) Ministrų Konferencija apsvarsto tą išimtį ne vėliau kaip po penkerių metų nuo PPO sutarties įsigaliojimo dienos ir kas dveji metai po to tol, kol galioja ta išimtis tam, kad patikrintų, ar tebevyrauja aplinkybės, dėl kurių reikėjo įvesti tą išimtį.

c) Šalys narės, kurioms yra taikoma ši išimtis, kasmet pateikia detalų statistinį pranešimą, kuriame nurodomas faktinis ir planuojamas atitinkamų laivų pristatymo penkerių metų kintamasis vidurkis, taip pat papildoma informacija apie atitinkamų laivų, kuriems taikoma ši išimtis, panaudojimą, pardavimą, nuomą ar remontą.

d) Šalis narė, kurios nuomone, ši išimtis veikia tokiu būdu, kad galima pateisinti abipusį ir proporcingą laivų, pastatytų šia išimtimi besinaudojančios Šalies narės teritorijoje, panaudojimo, pardavimo, nuomos ar remonto apribojimą, gali laisvai įsivesti tokius apribojimus, prieš tai pranešusi apie tai Ministrų Konferencijai.

e) Ši išimtis nevaržo sprendimų dėl specifinių, su šia išimtimi susijusių įstatymų, aspektų, dėl kurių buvo susitarta sektoriniuose GATS (Bendrojo susitarimo dėl prekybos paslaugomis) susitarimuose ar kituose dokumentuose.

SUSITARIMAS DĖL 1994 M. BENDROJO SUSITARIMO DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS II STRAIPSNIO 1 DALIES B PUNKTO AIŠKINIMO

Šalys narės s u s i t a r i a :

1. Siekiant užtikrinti juridinių teisių ir pareigų, atsirandančių pagal II straipsnio 1 dalies b punktą, aiškumą, „kitų muitų ir mokesčių“, kuriais apmokestinamos prekės su „išaldytais“ muitų

tarifais, prigimtis ir dydis, kaip nurodoma to punkto nuostatoje, įrašomi į Tarifinių įsipareigojimų ir nuolaidų sąrašus (toliau – Sąrašai), pridėtus prie GATT 1994, to maito tarifo grafoje, kuriam jie taikomi. Toks įrašymas nepakeičia „kitų maitų ir mokesčių“ pobūdžio.

2. Diena, nuo kurios „išaldomi“ tie „kiti maitai ar mokesčiai“, II straipsnyje yra 1994 metų balandžio 15 diena. Todėl „kiti maitai ir mokesčiai“ įrašomi į Sąrašus tokie, kokie yra taikomi tą dieną. Kiekvieną kartą vėliau, susiderėjus dėl nuolaidų pakeitimo ar naujų nuolaidų taikymo, naujo tarifo taikymo data bus naujos nuolaidos įtraukimo į atitinkamą Sąrašą data. Tačiau dokumento, kuriuo pirmiausia nuolaida konkrečiam tarifui buvo įtraukta į GATT 1947 ar GATT 1994, data taip pat turi būti nurodyta vėliau parengto Sąrašo papildymo („Loose-Leaf Schedules „) 6-ajame stulpelyje.

3. „Kiti maitai ir mokesčiai“ turi būti užfiksuoti visų „išaldytų“ tarifų atžvilgiu.

4. Jeigu tarifui jau anksčiau buvo taikoma nuolaida, tai „kitų maitų ir mokesčių“ dydis, įrašytas į atitinkamą Sąrašą, neturi būti didesnis už tą dydį, kuris buvo, kai nuolaida pirmą kartą buvo įtraukta į tą Sąrašą. Kiekviena Šalis narė turi teisę užprotestuoti „kitą maitą ar mokesčių“ remdamasi tuo, kad „kitas maitas ar mokesčiai“ neegzistavo atitinkamos prekės maito tarifo „išaldymo“ metu. Taip pat galima užprotestuoti ir „kito maito ar mokesčio“ įregistruotą dydį dėl to, kad jis neatitinka anksčiau „išaldyto“ dydžio. Tai galima padaryti per trejus metus nuo PPO sutarties įsigaliojimo dienos, arba, esant vėlesniam laikui, per trejus metus nuo tada, kai PPO generaliniam direktoriui buvo įteiktas dokumentas, kuriuo atitinkamas Sąrašas buvo pridėtas prie GATT 1994.

5. „Kitų maitų ir mokesčių“ įrašymas į Sąrašus nepažeidžia GATT 1994 numatytų teisių ir įsipareigojimų, išskyrus tuos, kuriems turi įtakos šio Susitarimo 4 dalis. Visos Šalys narės turi teisę bet kada užprotestuoti, ar „kiti maitai ir mokesčiai“ atitinka tokius įsipareigojimus.

6. Šio Susitarimo tikslu GATT 1994 XXII ir XXIII straipsnių nuostatos taikomos taip, kaip jos yra taikomos pagal Susitarimą dėl ginčų sprendimo.

7. „Kiti maitai ir mokesčiai“, kurie nebuvo įtraukti į Sąrašą to dokumento, kuriuo Sąrašas buvo pridėtas prie GATT 1994, deponavimo metu GATT 1947 SUSITARIANČIŲJŲ ŠALIŲ generaliniam direktoriui iki PPO sutarties įsigaliojimo, ar PPO generaliniam direktoriui, vėliau nėra į jį įtraukiami. Taip pat joks „kitas maitas ir mokesčiai“, įrašytas ma? esnis negu tuo metu galiojęs, neturi būti pakeltas iki to dydžio, išskyrus kai tokie papildymai ar pakeitimai padaromi ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo dokumento deponavimo.

8. 2 dalyje nurodytas nutarimas dėl kiekvienai nuolaidai taikomos datos pagal GATT 1994 II straipsnio 1 dalies b punktą turi viršenybę prieš nutarimą dėl taikomos datos, priimtą 1980 m. kovo 26 d. (BISD 27S/24).

SUSITARIMAS DĖL 1994 M. BENDROJO SUSITARIMO DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS XVII STRAIPSNIO AIŠKINIMO

Šalys narės,

pažymėdamos, kad XVII straipsnyje numatytos Šalių narių pareigos, susijusios su valstybinės prekybos įmonių veikla, nurodytos XVII straipsnio 1 dalyje, kurios neturi prieštarauti bendriesiems nediskriminavimo režimo principams, numatytiems GATT 1994 ir skirtiems vald? ios vykdomoms priemonėms, kurios turi įtakos privačių prekyautojų vykdomam importui ir eksportui;

taip pat pažymėdamos, kad Šalys narės turi laikytis GATT 1994 savo priimtų įsipareigojimų, susijusių su vald? ios vykdomomis priemonėmis, kurios turi įtakos valstybinės prekybos įmonėms;

pripažindamos, kad šis Susitarimas nepažeidžia XVII straipsnyje numatytų esminių taisyklių,

s u s i t a r i a:

1. Siekdamas užtikrinti valstybinės prekybos įmonių veiklos aiškumą, Šalis narės praneša apie tokias įmones Prekybos prekėmis tarybai, kad pagal šio Susitarimo 5 dalį sudaryta darbo grupė atliktų pranešimų peržiūrą vadovaudamasi šiuo apibrėžimu:

„Valdžios įstaigos ir nevalstybinės įmonės, įskaitant marketingo valdybas, kurioms suteiktos išimtinės ar ypatingos teisės bei privilegijos, įskaitant įstatymų ar jų įstatais nustatytus įgaliojimus, kuriais pasinaudodamos, tokios įmonės per pirkimo-pardavimo operacijas daro įtaką importo ar eksporto lygiui ar kryptims.“

Tokio pranešimo nereikalaujama, kai prekės importuojamos greitai ir galutiniam vartotojui, o ne perparduoti ar panaudoti gamybai turint tikslą parduoti.

2. Kiekviena Šalis narė, atsižvelgdama į šio Susitarimo nuostatas, peržiūri savo vykdomą politiką dėl valstybinės prekybos įmonių ir pateikia pranešimus apie tai Prekybos prekėmis tarybai. Atlikdama tokią peržiūrą, kiekviena Šalis narė atsižvelgia į tai, kad pranešimuose turi būti užtikrintas visiškas aiškumas tam, kad būtų galima tiksliai įvertinti tų įmonių veiklos pobūdį ir tos veiklos įtaką tarptautinei prekybai.

3. Pranešimai turi būti pateikti pagal klausimyną dėl valstybinės prekybos, priimtą 1960 m. gegužės 24 d. (BISD 9S/184-185), kadangi Šalis narės praneša apie šio Susitarimo 1 dalyje apibrėžtas įmones, nesvarbu, ar faktiškai vyko importas ar eksportas.

4. Jeigu kuri nors Šalis narė turi pagrindo manyti, kad kita Šalis narė tinkamai neįvykdė savo įsipareigojimo dėl pranešimo, ji gali dėl to pasiaiškinti su ta Šalimi narė. Jeigu reikalas neišsprendžiamas patenkinamai, nepatenkintoji Šalis gali Prekybos prekėmis tarybai pateikti kontrpranešimą, kad pagal šio Susitarimo 5 dalį įsteigta darbo grupė tai apsvarstyti, tuo pat metu informuodama apie tai Šalį narę, apie kurią pranešama.

5. Prekybos prekėmis tarybos vardu sudaroma darbo grupė gautiems pranešimams ir kontrpranešimams peržiūrėti. Remiantis peržiūrų rezultatais ir nepažeidžiant XVII straipsnio 4 dalies c punkto, Prekybos prekėmis taryba gali pateikti rekomendacijas dėl pranešimų tinkamumo ir dėl to, ar reikia papildomos informacijos. Darbo grupė taip pat peržiūri, ar gauti pranešimai atitinka anksčiau minėtą klausimyną dėl valstybinės prekybos ir ar apima šio Susitarimo 1 dalyje pateiktą aprašymą apie valstybinės prekybos įmones. Darbo grupė taip pat sudaro paaiškinamąjį sąrašą, kuriame atsispindi santykių tarp valdžios įstaigų ir įmonių tipai bei tų įmonių vykdomos veiklos rūšys, kas gali būti reikalinga XVII straipsnio tikslais. Yra susitarta, kad Sekretoriatas aprūpins darbo grupę pagrindiniais dokumentais apie valstybinės prekybos įmonių dalyvavimą tarptautinėje prekyboje. Visos Šalys narės, pareiškusios pageidavimą, gali dalyvauti šios darbo grupės veikloje. Darbo grupė turi susirinkti ne vėliau kaip praėjus vieneriems metams nuo PPO sutarties įsigaliojimo, o po to – ne rečiau kaip kartą per metus, ir kasmet turi atsiskaityti Prekybos prekėmis tarybai.

SUSITARIMAS DĖL 1994 M. BENDROJO SUSITARIMO DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS MOKĖJIMŲ BALANSO NUOSTATŲ

Šalis narės,

pripažindamos GATT 1994 XII straipsnio ir XVIII straipsnio B skyriaus bei Deklaracijos dėl prekybos priemonių mokėjimų balansui sureguliuoti, priimtos 1979 m. lapkričio 28 d. (BISD 26S/205-209, šiame Susitarime – „Deklaracija-1979“) nuostatas, taip pat siekdamas aiškiai pateikti tas nuostatas¹,

s u s i t a r ė:

¹ Šios darbo grupės veikla turi būti derinama su darbo grupės, sudaromos pagal 1994 m. balandžio 15 d. Ministrų Konferencijos

Priemonių taikymas

1. Šalis narė įsipareigoja kuo greičiau paskelbti tvarkaraščius, pagal kuriuos bus atšaukiamos importą ribojančios priemonės, taikytos mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslais. Susitarta, kad tokie tvarkaraščiai gali būti keičiami, atsižvelgiant į tai, kaip keičiasi mokėjimų balanso būklė. Jeigu Šalis narė viešai nepaskelbia savo tvarkaraščio, ji nurodo priežastis.

2. Šalis narė įsipareigoja teikti pirmenybę toms priemonėms, kurios turi mažiausiai neigiamos įtakos prekybai. Tokios priemonės (šiam Susitarime – „priemonės, kurios remiasi kainomis“) apima importo priemokas, reikalavimus dėl užstatų importuojant ar kitas prekybai taikomas priemones, turinčias įtakos importuotų prekių kainai. Susitarta, kad, neatsižvelgiant į II straipsnio nuostatas, priemonės, kurios remiasi kainomis ir įvestas mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslais, Šalis narė gali taikyti viršydamos savo Sąrašuose nurodytus muitus. Be to, tokia Šalis narė atskirai ir aiškiai nurodo, kokia suma tokių priemonių taikymas viršija „išaldytą“ muitą, padarydama tai šiame Susitarime nustatyta tvarka.

3. Šalis narė vengia naudotis naujais kiekybiniais apribojimais mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslais, išskyrus atvejus, kai dėl kritinės mokėjimų balanso padėties, priemonės, kurios remiasi kainomis, negali sustabdyti ryškaus tarptautinių atsiskaitymų padėties pablogėjimo. Tais atvejais, kai Šalis narė taiko kiekybinius apribojimus, ji paaiškina, kodėl priemonės, kurios remiasi kainomis, yra nepakankamos reguliuojant mokėjimų balanso būklę. Kiekybinius apribojimus įsivedusi Šalis narė po to rengiamose konsultacijose parodo, kokią padarė pažangą, mažindama tokias priemones bei ribojantį poveikį. Susitarta, kad tai pačiai prekei gali būti taikoma ne daugiau kaip vienos rūšies importą ribojanti priemonė, skirta mokėjimų balansui sureguliuoti.

4. Šalis narė patvirtina, kad importą ribojančios priemonės, įvestos mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslais, gali būti taikomos tiksliai dėl bendro importo lygio kontrolės ir negali viršyti to, kas būtina, norint sureguliuoti mokėjimų balansą. Siekdama kuo labiau sumažinti atsitiktinę apsaugos įtaką, Šalis narė įsiveda ir taiko tuos apribojimus taip, kad visiems būtų aišku. Importuojančiosios Šalies narės valdžios institucijos tinkamai pagrindžia kriterijus, pagal kuriuos nustatomos prekės, kurioms taikomi apribojimai. Kaip numatyta XII straipsnio 3 dalyje ir XVIII straipsnio 10 dalyje, Šalis narė, būtiniausių prekių atveju, gali pašalinti ar apriboti priemokų, taikomų kertant sieną, ar kitų priemonių, taikomų mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslais, taikymą. Sąvoka „būtiniausios prekės“ reiškia gaminius, patenkinančius pagrindinius vartotojų poreikius arba kuriomis Šalis narė stengiasi pagerinti savo mokėjimų balanso padėtį, pvz., gamybos priemonės ar gamybai reikalingos žaliavos. Administruodama kiekybinius apribojimus, Šalis narė gali išduoti licencijas savo nuožiūra tik tuomet, kai tai yra neišvengiama, ir nuosekliai jų atsisako. Nustatant leistinus importo mastus ar vertę, turi būti pateikiamas tinkamas kriterijų pagrindimas.

Šis Susitarimas nepakeičia Šalių narių teisių ir pareigų, numatytų GATT 1994 XII ir XVIII:B straipsniuose. GATT 1994 XXII ir XXIII straipsnių nuostatos, taikomos pagal Susitarimą dėl ginčų sprendimo, gali būti panaudotos bet kokiais atvejais, taikant importą ribojančias priemones, skirtas mokėjimų balansui sureguliuoti. priimto nutarimo dėl pranešimų tvarkos III dalį, veikla.

Konsultacijų dėl mokėjimų balanso rengimo ir darbo tvarka

5. Mokėjimų balanso apribojimų komitetas (šiam Susitarime – „Komitetas“) rengia konsultacijas, kad peržiūrėtų visas importą ribojančias priemones, taikomas mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslais. Visos Šalys narės, pareiškusios pageidavimą, turi teisę būti Komiteto narėmis ir dirbti jame. Komitetas laikosi konsultacijų dėl mokėjimų balanso apribojimų rengimo ir darbo tvarkos, patvirtintos 1970 m. balandžio 28 d. (BISD 18S/48-53, šiame Susitarime – „visos konsultacijų procedūros“), remdamasis žemiau išdėstytais nuostatomis.

6. Šalis narė, įsivedusi naujus apribojimus ar pakėlusį esamų apribojimų lygį, labai suintensyvindama taikomas priemones, konsultuojasi Komitete ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo tokių priemonių įvedimo. Tokias priemones taikanti Šalis narė gali reikalauti, kad konsultacija

būtų surengta pagal XII straipsnio 4 dalies a punktą arba pagal XVIII straipsnio 12 dalies a punktą, kuris tuo atveju būtų tinkamesnis. Nesant tokio reikalavimo, tokiai konsultacijai Šalį narę kviečia Komiteto pirmininkas. Konsultacijos metu nagrinėjami veiksniai, be kita ko, gali apimti naujų rūšių ribojančių priemonių, skirtų mokėjimų balanso sureguliuojimo tikslams, įvedimą ar taikomų priemonių lygio išaugimą arba prekių, kurioms taikomi apribojimai, pavadinimų skaičiaus išaugimą.

7. Visus apribojimus, taikomus mokėjimų balanso sureguliuojimo tikslais, Komitetas periodiškai peržiūri pagal XII straipsnio 4 dalies b punktą ar XVIII straipsnio 12 dalies b punktą, dėl to, kad susitarus su konsultacijose dalyvaujančia Šalimi nare arba pagal konkrečią peržiūrėjimo procedūrą, kurią gali rekomenduoti Generalinė Taryba, gali būti pakeistas konsultacijų periodiškumas.

8. Mažiausiai išsivysčiusioms ar besivystančioms Šalims narėms, vykdančioms liberalizavimo politiką pagal tvarkaraštį, pateiktą Komitetui ankstesniųjų konsultacijų metu, konsultacijos gali būti surengtos supaprastinta tvarka, patvirtinta 1972 m. gruodžio 19 d. (BISD 20S/47-49, šiame Susitarime – „supaprastinta konsultacijų tvarka“). Supaprastinta konsultacijų tvarka taip pat gali būti naudojama, jei besivystančios Šalies narės Prekybos politikos apžvalga („Trade Policy Review“) yra numatyta tais pačiais kalendoriniais metais kaip ir minėtų konsultacijų data. Tokiais atvejais sprendimas, ar reikalinga naudoti visas konsultacijų procedūras, bus priimamas, atsižvelgiant į „Deklaracijos-1979“ 8 dalyje išvardytus veiksniai. Visoms Šalims narėms, išskyrus mažiausiai išsivysčiusias, galima pasinaudoti ne daugiau kaip dviem viena po kitos rengiamomis konsultacijomis pagal supaprastintą konsultacijų tvarką.

Pranešimai ir dokumentai

9. Šalis narė praneša Generalinei Tarybai apie bet kokius įvestus pakeitimus taikant importą ribojančias priemones, skirtas mokėjimų balansui sureguliuoti, taip pat apie bet kokius tvarkaraščių, pagal kuriuos, remiantis šio Susitarimo 1 dalimi, tos priemonės atšaukiamos, pakeitimus. Apie reikšmingus pakeitimus Generalinei Tarybai pranešama iki jų paskelbimo arba ne vėliau kaip 30 dienų po paskelbimo. Kiekviena Šalis narė pateikia Sekretariatui metinius suvestinius pranešimus, kuriuose nurodomi visi įstatymų, kitų teisės aktų pakeitimai, pareiškimai apie tos srities politiką ar vieši pranešimai, kad kitos Šalys narės galėtų visa tai išnagrinėti. Pranešimuose, kiek įmanoma, turi būti visa informacija apie tarifų lygį, apie taikomų priemonių rūšis, kriterijus, pagal kuriuos administruojamos tos priemonės, prekių sąrašą ir prekybos srautus, kuriems tai turi įtakos.

10. Bet kurios Šalies narės pageidavimu pranešimus gali peržiūrėti Komitetas. Tokiais peržiūrėjimais tikrai išsiaiškinami konkretūs pranešime esantys klausimai arba išnagrinėjama, ar konsultacija turi būti surengta pagal XII straipsnio 4 dalies a punktą ar pagal XVIII straipsnio 12 dalies a punktą. Šalys narės, turinčios pagrindą manyti, kad kitos Šalies narės įvestos importą ribojančios priemonės yra skirtos mokėjimų balansui sureguliuoti, gali atkreipti į tai Komiteto dėmesį. Komiteto pirmininkas pareikalauja informacijos apie tą priemonę ir išplatina ją visoms Šalims narėms. Nepažeidžiant Komiteto narių teisių konsultacijų metu gauti kuo išsamesnius paaiškinimus, svarstomus klausimus galima iš anksto pateikti Šaliai narei, kuri nori konsultacijų, kad ši galėtų juos apsvarstyti.

11. Besikonsultuojančioji Šalis narė konsultacijoms parengia Pagrindinį dokumentą, kuriame be kitos reikiamos informacijos turėtų būti: (a) mokėjimų balanso padėties apžvalga ir prognozės, įskaitant vidaus ir išorės veiksmų, veikiančių mokėjimų balanso padėtį, analizę, taip pat vidaus politikos priemonės, priimtos tam, kad būtų galima tvirtu ir ilgalaikiu pagrindu atkurti pusiausvyrą; (b) išsamus apribojimų, taikomų mokėjimų balanso sureguliuojimo tikslais, aprašymas, tų apribojimų teisinis pagrindas, ir kas daroma, siekiant sumažinti atsitiktinę apsauginę įtaką; (c) priemonės, kurių imtasi po paskutinės konsultacijos, kad būtų liberalizuoti muitų apribojimai, atsižvelgiant į Komiteto išvadas; (d) likusių apribojimų pašalinimo ir nuoseklaus sušvelninimo planas. Reikalui esant, galima pateikti nuorodas į informaciją, esančią kituose PPO pranešimuose ar

ataskaitose. Pagal supaprastintą konsultacijų tvarką, besikonsultuojanti Šalis narė pateikia rašytinį pareiškimą su esmine informacija tomis temomis, kurios yra Pagrindiniame dokumente.

12. Siekdamas padėti Komitetui surengti konsultacijas, Sekretoriatas parengia faktų apžvalgą, kurioje nagrinėjami įvairūs konsultacijų plano aspektai. Besivystančių Šalių narių atveju Sekretoriato dokumentą turi sudaryti atitinkama apžvalga ir analitinė medžiaga apie užsienio prekybos aplinkos poveikį mokėjimų balanso padėčiai ir besikonsultuojančios Šalies narės perspektyvai. Teikdamas techninės pagalbos paslaugas, Sekretoriatas besivystančios Šalies narės pageidavimu padeda parengti konsultacijoms reikalingus dokumentus.

Konsultacijų dėl mokėjimų balanso išvados

13. Komitetas už konsultacijas atsiskaito Generalinei Tarybai. Konsultacijai vykus pagal visas konsultacijų procedūras, ataskaitoje nurodomos Komiteto išvados visomis konsultacijų plano temomis bei pateikiami faktai ir priežastys, kurių pagrindu padarytos išvados. Į savo išvadas Komitetas stengiasi įtraukti pasiūlymus, skirtus rekomencijoms, kurių tikslas – skatinti XII straipsnio ir XVIII straipsnio B skyriaus, „Deklaracijos-1979“ ir šio Susitarimo įgyvendinimą. Tais atvejais, kai yra pateiktas importą ribojančių priemonių, skirtų mokėjimų balanso sureguliuavimo tikslams, pašalinimo tvarkaraštis, Generalinė Taryba gali rekomenduoti, kad to tvarkaraščio besilaikanti Šalis narė būtų laikoma kaip vykdanči savo įsipareigojimus, numatytus GATT 1994. Generalinei Tarybai pateikus konkrečias rekomencijas, Šalių narių teisės ir pareigos vertinamos atsižvelgiant į tas rekomencijas. Nesant Generalinės Tarybos rekomencijoms skirtų konkrečių pasiūlymų, Komiteto išvadose turi būti pateikti įvairūs jo išreikšti požiūriai. Konsultacijai vykus pagal supaprastintą konsultacijų tvarką, ataskaitoje turi būti pagrindinių Komitete aptartų temų santrauka ir sprendimas, ar reikalingos visos konsultacijų procedūros.

SUSITARIMAS DĖL 1994 M. BENDROJO SUSITARIMO DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS XXIV STRAIPSNIO AIŠKINIMO

Šalys narės,

atsižvelgdamos į GATT 1994 XXIV straipsnio nuostatas;

pripažindamos, kad nuo GATT 1947 įsigaliojimo labai pakito muitų sąjungų ir laisvosios prekybos zonų skaičius, padidėjo jų reikšmė ir šiuo metu jos užima svarbią pasaulio prekybos dalį;

pripažindamos tą indėlį į pasaulio prekybos plėtrą, kurio galima pasiekti glaudžiau integruojant tokių susitarimų šalių ūkius;

taip pat pripažindamos, kad toks indėlis dar labiau padidėtų, jeigu šiose šalyse (teritorijose) muitai ir kitas komerciją ribojantis reguliavimas būtų panaikintas visai prekybai, ir sumažėtų, jeigu kokiam nors prekybos sektoriui tai nebūtų taikoma;

dar kartą patvirtindamos, kad tokių susitarimų tikslas – palengvinti atitinkamų šalių (teritorijų) tarpusavio prekybą ir nesudaryti kliūčių kitų Šalių narių prekybai su pirmosiomis šalimis (teritorijomis); ir kad sudarant ar plečiant tokius susitarimus, jų šalys, kiek įmanoma, vengtų daryti neigiamą įtaką kitų Šalių narių prekybai;

įsitikinusios taip pat tuo, kad reikia stiprinti Prekybos prekėmis tarybos darbo efektyvumą peržiūrint susitarimus, apie kuriuos pranešama pagal XXIV straipsnį, aiškinantis naujų ar išplėstų susitarimų įvertinimo kriterijus bei tvarką ir siekiant kuo didesnio visų susitarimų pagal XXIV straipsnį aiškumo;

pripažindamos, kad reikalingas vienodas XXIV straipsnio 12 dalyje numatytų Šalių narių pareigų supratimas,

s u s i t a r ė:

1. Tam, kad muitų sąjungos, laisvosios prekybos zonos ir laikinosios („interim“) sutartys, kurių pagrindu ruošiama sudaryti muitų sąjungą ar laisvosios prekybos zoną, atitiktų XXIV straipsnio reikalavimus, be kita ko, turi atitikti ir to straipsnio 5, 6, 7 ir 8 dalių nuostatas.

XXIV straipsnio 5 dalis

2. Muitų ir kitokio komercijos reguliavimo bendrosios veikimo sferos vertinimas, numatytas XXIV straipsnio 5 dalies a punkte, taikomas iki muitų sąjungos sudarymo ir po to, muitų ir mokesčių atžvilgiu turi būti grindžiamas svertinio muitų tarifų vidurkio ir surinktų muitų bendroju apskaičiavimu. Tas apskaičiavimas grindžiamas importo statistika už ankstesnį nustatytą laikotarpį, kurią pateikia muitų sąjunga prekių grupėmis pagal vertę ir kiekį išskiriant tai pagal prekės kilmės šalį. Sekretoriatas apskaičiuoja svertinių muitų tarifų vidurkį ir surinktus muitus pagal metodiką, naudotą vertinant tarifų pasiūlymus Urugvajaus raundo daugiašalių prekybos derybų metu. Todėl muitams ir mokesčiams, į kuriuos reikia atsižvelgti, turi būti taikomos muitų tarifų normos. Yra susitarta, kad bendram kitokio komercijos reguliavimo veikimo sferos apskaičiavimui, kai sunku orientuotis į kiekius ir į sudėtinius rodiklius, gali būti reikalaujama individualių priemonių, reguliavimo, prekių sąrašų ir prekybos srautų, kuriems tai turi įtakos, analizės.

3. „Protingai pagrįstas laikotarpis“, minimas XXIV straipsnio 5 dalies c punkte, tik išimtiniais atvejais gali trukti ilgiau kaip 10 metų. Tais atvejais, kai Šalys narės, sudariusios laikinąsias sutartis, mano, kad 10 metų laikotarpis yra nepakankamas, jos pateikia išsamų paaiškinimą Prekybos prekėmis tarybai, kodėl reikalingas ilgesnis laikotarpis.

XXIV straipsnio 6 dalis

4. XXIV straipsnio 6 dalyje nustatoma tvarka, pagal kurią muitų sąjungą sudaranti Šalis narė siūlo padidinti „išaldytą“ muito tarifo normą. Todėl Šalys narės dar kartą patvirtina, kad XXVIII straipsnyje numatyta tvarka, pagal 1980 m. lapkričio 10 d. priimtą instrukciją (BISD 27S/26-28) ir Susitarimą dėl GATT 1994 XXVIII straipsnio aiškinimo, turi būti pradėta taikyti iki tarifų nuolaidų pakeitimo arba panaikinta sudarius muitų sąjungą ar laikinąją („interim“) sutartį, kurios pagrindu ruošiamasi sudaryti muitų sąjungą.

5. Tokios derybos vyksta geros valios ir savitarpio pasitikėjimo pagrindu, siekiant įvesti visas puses tenkinantį kompensacinį sureguliovimą. Pagal XXIV straipsnio 6 dalį derybų metu turi būti atsižvelgta į muitų sumažinimus tai pačiai prekių grupei, kuriuos, kuriant muitų sąjungą, atliko kitos šios sąjungos šalys (teritorijos). Jeigu tokių sumažinimų nepakanka būtinam kompensaciniam sureguliovimui, muitų sąjunga pasiūlo kompensaciją, kuri gali būti atliekama kitų prekių grupių muitų tarifų mažinimo forma. Į tokį pasiūlymą turi atsižvelgti tos Šalys narės, kurios turi derybines teises dėl „išaldymo“ pakeitimo ar atšaukimo. Jeigu kompensacinis sureguliovimas yra nepriimtinas, derybos yra tęsiamos. Jeigu, nepaisant visų pastangų, derybų metu dėl kompensacinio sureguliovimo, kaip numatyta XXVIII straipsnyje pagal Susitarimą dėl GATT 1994 XXVIII straipsnio aiškinimo, susitarimas per protingai pagrįstą laiką nuo derybų pradžios nėra pasiektas, muitų sąjunga turi visą teisę pakeisti ar panaikinti nuolaidas; o dėl to nukentėjusios Šalys narės taip pat turi teisę panaikinti iš esmės lygiavertes nuolaidas, kaip numatyta XXVIII straipsnyje.

6. GATT 1994 neįpareigoja Šalių narių, turinčių naudos dėl muitų sumažinimo, sudarius muitų sąjungą ar laikinąją („interim“) sutartį, kurios pagrindu ruošiamasi kurti muitų sąjungą, suteikti kompensacijas tos muitų sąjungos šalims (teritorijoms).

Muitų sąjungų ir laisvosios prekybos zonų apžvalga

7. Darbo grupė visus pranešimus, pateikiamus pagal XXIV straipsnio 7 dalies a punktą, turi patikrinti pagal atitinkamas GATT 1994 ir šio Susitarimo 1 dalies nuostatas. Darbo grupė dėl to turi pateikti ataskaitą Prekybos prekėmis tarybai, į kurią įtraukia ir savo išvadas. Prekybos prekėmis taryba gali pateikti Šalims narėms rekomendacijas, jeigu mano esant tai reikalinga.

8. Dėl laikinųjų („interim“) sutarčių – darbo grupė savo ataskaitoje gali pateikti atitinkamas rekomendacijas apie siūlomus laiko terminus ir priemones, kokių reikia, norint baigti muitų

sąjungos ar laisvosios prekybos zonos formavimą. Jeigu reikia, ji gali rekomenduoti tolesnį susitarimo peržiūrėjimą.

9. Šalys narės, kurios yra laikinosios („interim“) sutarties šalys, praneša Prekybos prekėmis tarybai apie esminius toje sutartyje esančio plano ir tvarkaraščio pakeitimus, kuriuos Prekybos prekėmis taryba išnagrinėja, jeigu į ją dėl to kreipiamasi.

10. Jeigu laikinojoje („interim“) sutartyje, apie kurią pranešama pagal XXIV straipsnio 7 dalies a punktą, nėra plano ir tvarkaraščio, kaip numatyta XXIV straipsnio 5 dalies c punkte, darbo grupė savo ataskaitoje rekomenduoja parengti tokį planą ir tvarkaraštį. Tokiai sutarčiai šalys negali suteikti galios, jeigu jos nėra pasirengusios ją pakeisti remiantis šiomis rekomendacijomis. Turi būti įvesta nuostata dėl tolesnio patikrinimo, ar yra vykdomos pateiktos rekomendacijos.

11. Apie tai, kaip veikia atitinkamas susitarimas, muitų sąjungos ir laisvosios prekybos zonų šalys (teritorijos) periodiškai atsiskaito Prekybos prekėmis tarybai, kaip yra numatyta GATT 1947 SUSITARIANČIŲJŲ ŠALIŲ instrukcijoje GATT 1947 Tarybai dėl ataskaitų apie regionų susitarimus (BISD 18S/38). Apie bet kokius svarbius susitarimų pakeitimus ir (ar) patobulinimus turi būti nedelsiant pranešama.

Ginčų sprendimas

12. Kilus bet kokiems klausimams dėl XXIV straipsnio nuostatų (dėl muitų sąjungų, laisvos prekybos zonų ar laikinųjų („interim „) sutarčių, kuriomis rengiamasi sudaryti muitų sąjungą ar laisvos prekybos zoną) taikymo, gali būti panaudotos GATT 1994 XXII ir XXIII straipsnių nuostatos, išplėtos ir taikomos pagal Susitarimą dėl ginčų sprendimo.

XXIV straipsnio 12 dalis

13. Pagal GATT 1994 kiekviena Šalis narė yra atsakinga už tai, kad būtų laikomasi visų GATT 1994 nuostatų, ir imasi tokių protingai pagrįstų priemonių, kuriomis ji gali užtikrinti, jog jos teritorijoje esančios regionų ir vietos valdžios institucijos laikytųsi tų nuostatų.

14. Kilus bet kokiems klausimams dėl priemonių, veikiančių Šalies narės teritorijoje esančių regionų ir vietos valdžios institucijų laikymąsi GATT 1994 nuostatų, gali būti panaudotos GATT 1994 XXII ir XXIII straipsnių nuostatos, išplėtos ir taikomos pagal Susitarimą dėl ginčų sprendimo. Ginčų sprendimo komitetui nustačius, kad nesilaikoma kokios nors GATT 1994 nuostatos, atsakingoji Šalis narė imasi tokių protingai pagrįstų priemonių, kuriomis ji galėtų užtikrinti, jog būtų laikomasi tos nuostatos. Nuostatos dėl kompensacijų ir nuolaidų ar kitų įsipareigojimų sustabdymo yra taikomos tais atvejais, kai neįmanoma užtikrinti, kad būtų laikomasi GATT 1994 nuostatų.

15. Kiekviena Šalis narė įsipareigoja atidžiai išnagrinėti ir surengti konsultaciją dėl kitos Šalies narės padarytų pareiškimų dėl priemonių, trukdančių veikti pagal GATT 1994 pastarosios šalies teritorijoje.

SUSITARIMAS DĖL ĮSIPAREIGOJIMŲ, PRISIIMTŲ PAGAL 1994 M. BENDRAJĮ SUSITARIMĄ DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS ATIDĖJIMO („WAIVERS“)

Šalys narės s u s i t a r i a :

1. Prašyme dėl įsipareigojimų atidėjimo („waiver“) ar jau galiojančio atidėjimo pratęsimo turi būti aprašytos priemonės, kurias Šalis narė ketina įsivesti, konkretūs politikos, kurios Šalis narė siekia laikytis, tikslai ir priežastys, dėl kurių Šalis narė, taikydama priemones, atitinkančias jos įsipareigojimus, prisiimtus pagal GATT 1994, negali įgyvendinti minėtų tikslų.

2. Bet koks įsipareigojimų atidėjimas, galiojantis PPO sutarties įsigaliojimo dieną, pasibaigia, išskyrus tuos atvejus, kai atidėjimas yra pratęsiamas šio Susitarimo 1 dalyje ir PPO sutarties IX straipsnyje nustatyta tvarka. Tais atvejais įsipareigojimų atidėjimas baigiasi nustatyta dieną arba per dvejus metus nuo PPO sutarties įsigaliojimo, ? iūrint, kuri diena yra pirmesnė.

3. Bet kuri Šalis narė, kurios nuomone nauda, kurią ji turi gauti pagal GATT 1994, yra visiškai negaunama arba sumažinama dėl to, kad:

a) Šalis narė, kuriai buvo atidėtas įsipareigojimų vykdymas, nesilaikė to atidėjimo terminų ir sąlygų; ar

b) yra taikoma priemonė, neprieštaraujanti įsipareigojimų atidėjimo terminams ir sąlygoms, gali pasinaudoti GATT 1994 XXIII straipsnio nuostatomis, taikomomis pagal Susitarimą dėl ginčų sprendimo.

SUSITARIMAS DĖL 1994 M. BENDROJO SUSITARIMO DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS XXVIII STRAIPSNIO AIŠKINIMO

Šalys narės s u s i t a r i a :

1. Dėl nuolaidų pakeitimo ar panaikinimo yra laikoma, kad Šalis narė, kurios nuolaidų veikiamo eksporto (t. y. prekės eksporto į Šalies narės, keičiančios ar panaikinančios nuolaidą, rinką) santykis su jos visu eksportu yra didžiausias, turi pirmąjį tiekimo interesą, jeigu ji dar neturi pirminės derybų teisės arba pirmąjį tiekimo intereso pagal XXVIII straipsnio 1 dalį. Tačiau yra sutarta, kad Prekybos prekėmis taryba peržiūrės šį punktą praėjus penkeriems metams po PPO sutarties įsigaliojimo, kad galėtų nuspręsti, ar šis kriterijus pasiteisino persikirstant derybines teises mažų ir vidutinių eksportuojančiųjų Šalių narių naudai. Jeigu pasirodytų, kad jis nepasiteisino, bus svarstomi kiti galimi patobulinimai, įtraukiant ir, esant reikalingiems duomenims, kriterijaus patvirtinimą, kuris būtų pagrįstas nuolaidų veikiamo prekės eksporto santykiu su tos prekės eksportu į visas rinkas.

2. Jeigu Šalis narė mano turinti pirmąjį tiekimo interesą pagal šio Susitarimo 1 dalį, raštu išdėstyta savo pretenziją kartu su patvirtinančiais dokumentais ji pateikia tai Šaliai narei, kuri ketina pakeisti ar atšaukti nuolaidą, ir kartu praneša apie tai Sekretariatui. Tokiais atvejais taikoma „Derybų tvarkos pagal XXVIII straipsnį“, priimtos 1980 m. lapkričio 10 d. (BISD 27S/26-28), 4 dalis.

3. Norint nustatyti, kurios Šalys narės turi pirmąjį tiekimo interesą (pagal šio Susitarimo 1 dalį ar pagal XXVIII straipsnio 1 dalį) ar esminį suinteresuotumą, yra atsižvelgiama tik į veikiamo produkto prekybą, vykstančią didžiausio palankumo re? imo pagrindu. Tačiau į veikiamo produkto prekybą, vykusią pagal nesutartines preferencijas (lengvatas), taip pat reikia atsižvelgti, jeigu tokia prekyba nieko nelaimėjo dėl to preferencinio režimo, ir derybų dėl nuolaidos pakeitimo ar atšaukimo metu pavirto prekyba, kuri remiasi didžiausio palankumo re? imu, ar pavirs tokia toms deryboms pasibaigus.

4. Kai tarifinė nuolaida yra keičiama ar atšaukiama naujai prekei (t. y. prekei, apie kurią nėra 3 metų statistinių duomenų), laikoma, kad Šalis narė, turinti pirminę derybinę teisę toje prekių grupėje, kuriai minėta prekė priklauso ar priklausė anksčiau, turi pirminę derybinę teisę dėl minėtos nuolaidos. Nustatant pirmąjį tiekimo interesus bei esminį suinteresuotumą, taip pat skaičiuojant kompensacijas, be kita ko, reikia atsižvelgti į eksportuojančios Šalies narės veikiamo produkto gamybos pajėgumus ir investicijas bei įvertinti eksporto augimą, taip pat į paklausos tam produktui importuojančiojoje Šalyje narėje prognozes. Šioje Susitarimo dalyje suprantama, kad „nauja prekė“ apima tą tarifo punktą, kuris atsiranda suskaidžius esamą prekių grupę.

5. Jeigu Šalis narė mano turinti pirmąjį tiekimo interesą ar esminį suinteresuotumą pagal šio Susitarimo 4 dalį, raštu išdėstyta savo pretenziją kartu su patvirtinančiais dokumentais ji pateikia

tai Šaliai narei, kuri ketina pakeisti ar panaikinti nuolaidą, ir kartu praneša apie tai Sekretoriatui. Tokiais atvejais taikoma anksčiau minėtos „Derybų tvarkos pagal XXVIII straipsnį“ 4 dalis.

6. Neribotą tarifų nuolaidą pakeitus tarifine kvota, numatyta kompensacijos suma turėtų būti didesnė už prekybos, faktiškai paveiktos nuolaidos pakeitimu, mastus. Kompensacijai apskaičiuoti kaip pagrindas imama suma, kuria vyksiančios prekybos planai viršija kvotos lygį. Suprantama, kad vyksiančios prekybos planai grindžiami didesniąja iš šių sumų:

a) metinės prekybos vidurkis pastarųjų trejų metų laikotarpiu, pridėjus metinės importo padidėjimo normos vidurkį už tą patį laikotarpį arba padidinus dešimčia procentų, pasirenkant didesnę sumą; arba

b) pastarųjų metų prekyba padidinta 10 procentų.

Šalies narės kompensavimo prievolė jokių būdu neviršija tos, kuri būtų buvusi visiškai nuo aidą panaikinus.

7. Bet kuriai Šaliai narei, pagal šio Susitarimo 1 dalį ar pagal XXVIII straipsnio 1 dalį turinčiai pirmaeilį tiekimo interesą į nuolaidą, kuri yra keičiama ar panaikinama, suteikiama pirminė derybinė teisė į kompensacines nuolaidas, išskyrus atvejus, kai tos Šalys narės susitaria dėl kitokios kompensavimo formos.

1994 M. BENDROJO SUSITARIMO DĖL MUITŲ TARIFŲ IR PREKYBOS MARAKEŠO PROTOKOLAS

Šalys narės,

surengusios derybas pagal GATT 1947, kaip numatyta Ministrų Deklaracijoje dėl Urugvajaus raundo,

s u s i t a r ė:

1. Prie šio Protokolo pridėtas Šalies narės Tarifinių įsipareigojimų ir nuolaidų sąrašas (toliau – Sąrašas) tampa GATT 1994 tos Šalies narės Sąrašu nuo PPO sutarties įsigaliojimo dienos toje Šalyje narėje. Bet koks sąrašas, įteiktas pagal Ministrų sprendimą dėl priemonių, naudingų mažiausiai išsivysčiusiems šalims, turi būti laikomas šio Protokolo priedu.

2. Tarifų nuolaidos, dėl kurių visos Šalys narės yra susitarusios, turi būti vykdomos penkis kartus vienodai mažinant tarifų normas, išskyrus atvejus, kai Šalis narė savo Sąraše nurodo kitaip. Pirmasis sumažinimas turi būti atliktas PPO sutarties įsigaliojimo dieną, o kiekvienas kitas sumažinimas turi būti atliktas kiekvienų paskesnių metų sausio 1 dieną, o paskutinis normos sumažinimas turi būti atliktas ne vėliau kaip praėjus ketveriems metams po PPO sutarties įsigaliojimo, išskyrus atvejus, kai Šalis narė Sąraše nurodo kitaip. Nesant kitokio nurodymo dėl Sąrašo, Šalyje narėje, priėmusioje PPO sutartį po jos įsigaliojimo, tą dieną, kai joje įsigalioja PPO sutartis, turi įsigalioti visi atlikti muitų tarifų sumažinimai ir tie sumažinimai, kuriuos ji būtų turėjusi atlikti nuo kitų metų sausio 1 d., kaip nurodyta ankstesniajame sakinyje, taip pat ir visi kiti Sąrašuose nurodyti muitų tarifų sumažinimai, kaip numatyta ankstesniajame sakinyje. Sumažinta norma kiekviename etape turi būti suapvalinta dešimtosios dalies tikslumu. Kaip apibūdinta Sutarties dėl žemės ūkio 2 straipsnyje, žemės ūkio produktams sumažinimų etapai vykdomi, kaip konkrečiai nurodyta atitinkamose Sąrašų dalyse.

3. Šalys narės turi atlikti daugiašalę nuolaidų ir įsipareigojimų, esančių prie šio Protokolo pridėtuose Sąrašuose, vykdymo analizę. Tai nepažeidžia Šalių narių teisių ir pareigų, numatytų PPO sutarties 1 A priede esančiose Sutartyse.

4. Po to, kai prie šio Protokolo pridėtas Šalies narės Sąrašas pagal šio Susitarimo 1 dalies nuostatas tampa GATT 1994 Sąrašu, ta Šalis narė gali bet kuriuo metu sulaukyti ar atšaukti visą Sąraše esančią nuolaidą ar jos dalį bet kuriai prekei, kurios pagrindinis tiekėjas yra bet kuris kitas

Urugvajaus raundo dalyvis, kurio sąrašas dar nėra tapęs GATT 1994 Sąrašu. Tačiau tai galima padaryti tik po to, kai Prekybos prekėmis tarybai raštu yra pranešta apie nuolaidos sulaikymą ar atšaukimą ir kai, esant pageidavimui, būna surengtos konsultacijos su Šalimi nare, kurios atitinkamas sąrašas yra tapęs GATT 1994 Sąrašu ir kuri turi esminį suinteresuotumą ta preke. Bet kokios tokiu būdu sulaikytos ar atšauktos nuolaidos turi būti taikomos nuo tos dienos, kai Šalies narės, turinčios pirmaeilį tiekimo interesą, sąrašas tampa GATT 1994 Sąrašu.

5. a). Nepažeidžiant Sutarties dėl žemės ūkio 4 straipsnio 2 dalies nuostatų, remiantis GATT 1994 II straipsnio 1 dalies b ir c punktų nuorodomis į tos Sutarties datą, nuolaidų taikymo data kiekvienai prekei, esančiai nuolaidos, numatytos prie šio Protokolo pridėtame Sąraše, objektu, turi būti šio Protokolo data.

b) Remiantis GATT 1994 II straipsnio 6 dalies a punkto nuorodomis į tos Sutarties datą, nuolaidų taikymo data prie šio Protokolo pridėtam Sąrašui, turi būti šio Protokolo data.

6. Nuolaidų, susijusių su netarifinėmis priemonėmis (pagal Sąrašo III dalį), keitimo ar atšaukimo atveju yra taikomos GATT 1994 XXVIII straipsnio nuostatos ir „Derybų tvarka pagal XXVIII straipsnį“, priimta 1980 m. lapkričio 10 d. (BISD 27S/26-28). Tai nepažeidžia Šalių narių teisių ir įsipareigojimų, numatytų pagal GATT 1994.

7. Kiekvienu atveju, kai sąrašą pridėjus prie šio Protokolo paaiškėja, kad kuriai nors prekei taikomas režimas tampa mažiau palankus, negu buvo pagal GATT 1947 Sąrašus iki PPO sutarties įsigaliojimo, bus laikoma, kad ta Šalis narė, su kuria susijęs tas sąrašas, ėmėsi tinkamų veiksmų, kurių ir būtų reikėję imtis pagal atitinkamas GATT 1947 ar 1994 XXVIII straipsnio nuostatas. Šios Susitarimo dalies nuostatos taikomos tik Egiptui, Peru, Pietų Afrikai ir Urugvajui.

8. Prie šio Protokolo pridėti Sąrašai yra autentiški anglų, prancūzų ar ispanų kalbomis, kaip konkrečiai nurodyta kiekviename Sąraše.

9. Šio Protokolo data yra 1994 m. balandžio 15 d.

[Suderinti Šalių narių Sąrašai bus pridėti prie Marakešo Protokolo PPO sutarties egzemplioriuje.]
